

**KADINLARIN YEREL SİYASETTE TEMSİLLERİNİN
KADIN MUHTARLAR ÜZERİNDEN İNCELENMESİ**

Zişan HURMAN

Yüksek Lisans Tezi

Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Seda Hilmiye BOSTANCI

2025

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADINLARIN YEREL SİYASETTE TEMSİLLERİNİN KADIN
MUHTARLAR ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Zişan HURMAN

KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
DANIŞMAN: Prof. Dr. SEDA HİLMİYE BOSTANCI

TEKİRDAĞ-2025
Her hakkı saklıdır.

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

24 /06 / 2025

Zişan HURMAN

Üniversitesi Lisans ve Lisansüstü Öğretim Yönergesi Madde 24
Üniversite'de yayımlanmış olan tezlerin ULÜB ve YBİTÜ ile paylaşılması

ÖZET

Kurum, Enstitü, :Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
ABD Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı
Tez Başlığı Kadınların Yerel Siyasette Temsillerinin Kadın Muhtarlar Üzerinden İncelenmesi
Tez Yazarı : Zişan HURMAN
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Seda Hilmiye BOSTANCI
Tez Türü,Yılı : Yüksek Lisans Tezi, 2025
Sayfa Sayısı : 89

Bu çalışma, Türkiye’de yerel yönetimlerde kadınların temsili ve kadın muhtarların yerel yönetim süreçlerindeki deneyimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, Türk kamu yönetiminin tarihsel gelişimi, merkeziyetçilik ve yerinden yönetim ilkeleri çerçevesinde teorik temelleri ele alınmıştır. Türkiye’deki yerel yönetim birimlerinin yapısı, görevleri ve tarihsel evrimi incelenmiştir. Kadınların kamu yönetiminde üstlendiği roller, siyasal hayata katılım süreçleri ve karşılaştıkları toplumsal engeller ele alınmıştır. Araştırmanın uygulama kısmında, Tekirdağ ilinde görev yapan kadın muhtarlarla yarı yapılandırılmış sorular ile derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemiyle yürütülen bu çalışmada, kadın muhtarların görev süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar, toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık deneyimleri, hizmet sunumundaki etkinlikleri ve yerel siyasetteki rolleri analiz edilmiştir. Görüşmeler sonucu elde edilen veriler değerlendirilmiş ve temalar hâlinde ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, kadın muhtarların önemli oranda toplumsal cinsiyet temelli önyargılarla mücadele ettiklerini; ancak buna rağmen mahalle düzeyinde güçlü iletişim ağları kurarak vatandaşla etkin ilişki kurabildiklerini göstermektedir. Ayrıca kadın muhtarların, yerel hizmet sunumunda daha katılımcı ve kapsayıcı bir yönetim anlayışı benimsedikleri saptanmıştır. Araştırma, kadınların yerel siyasette daha görünür hâle gelmesi için destekleyici politikaların geliştirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda çalışma, kamu yönetiminde toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında önemli bir katkı sunmakta; aynı zamanda kadın muhtarların deneyimlerinin görünür kılınmasına aracılık etmektedir. Elde edilen veriler ışığında, kadınların yerel yönetimlerde daha fazla temsil edilmeleri için yapısal ve kültürel dönüşümlerin gerektiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları, Yerel Yönetimler, Kadın Muhtarlar, Temsil.

ABSTRACT

Institution, Institute, : Tekirdağ Namık Kemal University, Institute of Social Sciences
Department : Department of Women and Family Studies
Thesis Title : Examining the Representation of Women in Local Politics through
Female Neighborhood Representative
Thesis Author : Zişan HURMAN
Thesis Adviser : Assoc.Prof. Dr. Seda Hilmiye BOSTANCI
Type of Thesis ,Year : MS Thesis, 2025
Total Number of Pages : 89

This study aims to examine the representation of women in local governments in Turkey and the experiences of women mukhtars in local government processes. Within the scope of the research, the historical development of Turkish public administration and its theoretical foundations within the framework of the principles of centralization and decentralization were discussed. The structure, duties and historical evolution of local government units in Turkey were examined. The roles of women in public administration, their participation in political life and the social obstacles they face are discussed. In the application part of the research, in-depth interviews were conducted with semi-structured questions with female mukhtars working in Tekirdağ province. In this study, which was conducted using qualitative research methods, the problems encountered by women mukhtars during their duties, their experiences of gender-based discrimination, their effectiveness in service delivery and their roles in local politics were analyzed. The data obtained from the interviews were evaluated and addressed in themes. The findings show that female mukhtars struggle with gender-based prejudices to a significant extent; however, they are still able to establish effective relationships with citizens by establishing strong communication networks at the neighborhood level. It was also determined that women mukhtars adopted a more participatory and inclusive management approach in the provision of local services. The research emphasizes the need to develop supportive policies for women to become more visible in local politics. In this context, the study makes an important contribution to gender equality in public administration; it also mediates the visibility of the experiences of women mukhtars. In the light of the data obtained, it has been seen that structural and cultural transformations are required for women to be represented more in local governments.

Keywords: Public Administration, Gender Studies, Local Governments, Female Mukhtars, Representation.

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez çalışmam süresince bilgi, sabır ve içten desteğiyle yoluma ışık tutan, akademik rehberliğiyle yalnızca bu çalışmanın değil, aynı zamanda akademik bakış açımın da şekillenmesine katkı sağlayan çok değerli danışmanım Prof. Dr. Seda Hilmiye Bostancı'ya en derin şükranlarımı sunuyorum. Kendisinin her aşamada gösterdiği anlayış ve özveri, nazik rehberliği, ve bitmeyen desteği bu süreci benim için anlamlı ve verimli kılarak; bu sürecin en değerli parçası olmuştur.

Tez sürecimde akademik bilgi birikimi ile süreç içinde destek ve katkılarını esirgemeyen jüri üyelerim Prof. Dr. Seda Yıldırım'a ve Dr. Öğr. Üyesi Burcu İnci hocalarıma teşekkürlerimi iletiyorum.

Ayrıca, bilgi ve deneyimlerini benimle cömertçe paylaşan, katkılarını hiçbir zaman esirgemeyen Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Vekili Dr. Öğr. Üyesi Ali Faruk Açıkgoz'e; süreç boyunca akademik ilham aldığım, yönlendirmeleriyle bana yeni bakış açıları kazandıran Enstitü Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Coşkun Akdeniz'e teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Bu yolculuk boyunca yanımda olduklarını her daim hissettiren, zorlandığım anlarda bile bana inanç ve cesaret aşılayan çok değerli isimlere de teşekkür etmek isterim: Sayın Deniz Çolakoglu, Sayın Çiğdem Fırat ve Sayın Naciye Onuş...Varlıklarıyla yolumu aydınlattılar. Varlığınız, desteğiniz ve bana olan inancınız bu süreci benim için çok daha anlamlı hale getirdi.

Her zaman yanımda olduğunu hissettiren, en zor anlarımda bile inancını yitirmeyen ve desteğiyle bana cesaret veren, İçtenliğiyle, güven veren duruşuyla ve her zaman yüreklendirici tavrıyla bana güç olan Sayın Tülay Topçu'ya özel bir teşekkürü borç bilirim. Bu sürecin sadece akademik değil, manevi kısmında da yanımda oldunuz.

Aynı şekilde desteğini eksik etmeyen Sayın Tunay Özdemir'e ve samimi dostluğu ile beni her zaman motive eden sevgili Bahar Keskin'e en içten teşekkürlerimi sunarım. İyi ki varsınız.

Son olarak, saha araştırmamı gerçekleştirdiğim Tekirdağ ili Süleymanpaşa ilçesinde, çalışmalarımı gönülden sahiplenerek katılım gösteren kıymetli kadın muhtarlara şükranlarımı sunuyorum. Sadece bu araştırmaya değil, aynı zamanda yerel siyasetteki duruşlarıyla hepimize örnek ve ilham kaynağı oldular. Kendilerine içtenlikle başarılarının devamını diliyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
TEZ ONAY SAYFASI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	3
1. TÜRKİYE’NİN KAMU YÖNETİM MODELİ	3
1.1. Merkezi Yönetim.....	4
1.2. Yerel Yönetim.....	5
1.3. Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetimin Avantaj ve Dezavantajları	13
2. BÖLÜM	15
2. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER	15
2.1. Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Yapısal Özellikleri	15
2.2. Türkiye’de Yerel Yönetim Birimleri	17
2.2.1. İl Özel İdaresi.....	17
2.2.2. Belediye Yönetimi.....	19
2.2.3. Köy Yönetimi.....	22
2.2.4. Mahalle Yönetimi.....	24
3. BÖLÜM	26
3. TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE KADINLAR	26
3.1. Kamu Yönetiminde Kadınlar ve Kadın Hareketleri.....	26
3.2. Türkiye’de Kadınların Siyasal Hayata Katılımının Tarihsel Gelişimi	28
3.2.1. Osmanlı Döneminde Kadınlar.....	28
3.2.2. Milli Mücadele Döneminde Kadınlar	30
3.2.3. Cumhuriyet Döneminde Kadınlar	32

3.3. Türkiye'nin İlk Kadın Parlamenterleri.....	33
3.4. Günümüzde Kadınların Siyasal Mücadelesi	34
3.5. Tekirdağ Bölgesinde Kadın Temsili	35
3.6. Dünya'da ve Türkiye'de Kadınların Parlamentoda Temsil Edilme Oranları..	36
3.7. Siyasal Hayata Kadınların Katılımını Engelleyen Faktörler ve Ortaya Çıkan Sorunlar	39
3.7.1. Toplumsal, Kültürel ve Ekonomik Yapı	39
4. AMAÇ VE YÖNTEM	42
4.1. Araştırmanın Amacı	42
4.2. Araştırmanın Yöntemi	42
4.3. Örneklem ve Anakütle.....	42
4.3. Bilgi Toplama Yöntemi	43
4.4. Araştırmanın Kısıtları.....	49
5. BÖLÜM.....	50
5. ARAŞTIRMA BULGULARI	50
SONUÇ.....	80
KAYNAKÇA.....	83
EKLER.....	87
EK- 1 GÖRÜŞME SORULARI.....	87

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: TBMM 5. Dönem (1935–1939) Kadın Milletvekilleri	35
Tablo 2: Türkiye’de Kadınların Parlamentodaki Temsil Oranı	39
Tablo 3: Kadın Muhtarların Adaylık Sebepleri, Süreçleri, Vatandaşların Kadın Muhtarlardan Bekledikleri ve Yaklaşımları	45
Tablo 4: Muhtarların ve Görev Yaptıkları Mahallelere Ait Demografik Bilgileri.....	46
Tablo 5: Kadın Muhtarların Mahalle Halkının Talepleri ve Sorunların Çözümünde İzlenen Yollar	47
Tablo 6: Muhtar ve Mahalleye Ait Bilgiler	48
Tablo 7: Yönetimsel Yapı Bilgileri	49
Tablo 8: Kadın Muhtarlar ve İletişim Ağı Şekilleri	49
Tablo 9: Kadın Muhtarların Sorunlara Yaklaşım Yöntemleri ve Mahalle Sorunlarına Yaklaşım Şekilleri	50
Tablo 10: Katılımcı Profili	51
Tablo 11 : Mahalle ve Yerleşim Özellikleri	51
Tablo 12 Muhtarlık Deneyimi	52
Tablo 13 Muhtarların Algıladığı Özellikler.....	53
Tablo 14 Gelecek Planları	55
Tablo 15 Cinsiyet Farklılığı Talepleri Etkiliyor mu?	56
Tablo 16 Muhtarların Görüştüğü Kurumlar	57
Tablo 17 Sivil Toplum Kuruluşları ile İlişkiler	58
Tablo 18 Yetkileri Yeterli Bulma Durumu	59
Tablo 19 Yetkilerde Yapılması Önerilen Değişiklikler.....	60
Tablo 20 Kadınların Muhtar Olmak İstemesinin Nedenleri ve Çevre Dönüşler.....	61
Tablo 21 Adaylık Sürecindeki Zorluklar	63
Tablo 22 Seçmenlerin Kadın Muhtarlara Bakışı ve Beklentileri	64
Tablo 23 Seçim Vaatleri	66
Tablo 24 Destekleyen Cinsiyet ve Toplum Grupları	67
Tablo 25 Cinsiyet Ayrımcılığı Yaşanma Durumu.....	68

Tablo 26 Yerel Basında Yer Alma	69
Tablo 27 Sosyal Medya Kullanımı.....	70
Tablo 28 Kadın Muhtarların Mahalleye Katkılarına İlişkin Görüşleri.....	71
Tablo 29 Mahalle Sakinlerinin Yardım Talepleri	72
Tablo 30 Yardım Taleplerinin Yoğunlaştığı Alanlar	74
Tablo 31 Mahallelinin Maddi Durumunun Yardım Niteliğine Etkisi	75
Tablo 32 Kadın Seçmenlere Özgü Girişimler	76
Tablo 33 Mahallede Önceki Kadın Muhtar Durumu	77
Tablo 34 Katılımcıların Ek Görüşleri.....	78

KISALTMALAR LİSTESİ

TKB	: Türk Kadınlar Birliği
KİT	: Kamu İktisadi Teşekkülü
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
GNS	: Genel Nüfus Sayımı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı

GİRİŞ

Kamu yönetimi sistemleri, tarihsel ve sosyo-kültürel koşullara bağlı olarak çeşitli örgütlenme modelleriyle şekillenmiştir. Merkeziyetçilik ve yerinden yönetim ilkeleri, yönetim yapılarının temellerini oluşturmaktadır (Nohutçu, 2007). Yerel yönetimler, kamu hizmetlerinin halka daha yakın ve etkili biçimde sunulmasında, katılımcı demokrasinin güçlenmesinde ve toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında kilit bir rol üstlenmektedir (Eryılmaz, 2013).

Türkiye’de yerel yönetimlerin anayasal dayanağı 1982 Anayasası ile tanımlanmış olup, bu birimler “*il, belediye ve köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan kamu tüzel kişilikleri*” olarak tanımlanmıştır (Resmî Gazete, 1982. Aktaran; Şahin,2019). Mahalle düzeyinde bakıldığında yerel yönetim birimlerinin küçük yönetim birimi, muhtarlık kurumu öne çıkmakta, yerel toplulukla kamu idaresi arasında bir köprü işlevi görmektedir (Gözübüyük, 2006). Bu yönüyle muhtarlık, hem idari yapının temel taşlarından biri hem de halkla doğrudan temas kurabilen nadir yönetim alanlarından biridir.

Kadınların kamu yönetimine ve siyasal hayata katılımı, küresel ölçekte bir eşitlik ve temsil meselesi olarak değerlendirilmektedir. “Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, karar alma süreçlerine kadınların etkin biçimde katılmasını sınırlamakta ve kamu yönetimi yapılarında cinsiyet temelli bir dengesizliğe yol açmaktadır” (Kadıoğlu, 2005). Türkiye’de kadınların siyasete ve yönetime katılım süreci, tarihsel olarak geç başlamış ve sınırlı ilerleme göstermiştir. 1934 yılında kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınması önemli bir adım olmakla birlikte, kadınların yerel yönetimlerde temsil oranı günümüzde dahi oldukça düşüktür (Çakır, 1996).

Muhtarlık kurumu, hem kadınların siyasete ilk adımlarını attıkları hem de toplumsal cinsiyet rollerini doğrudan etkileyebildikleri bir alan olması bakımından önem taşımaktadır. Ancak kadın muhtarlar, yönetsel işlevlerini yerine getirirken pek çok toplumsal, kültürel ve kurumsal engelle karşılaşmaktadırlar. Bu durum, kadınların yerel siyasetteki görünürlüğünü azaltmakta ve kamu yönetiminde cinsiyet temelli temsil sorununu derinleştirmektedir (Yüksel, 2013).

Bu alışma, Türkiye’de yerel yönetimlerin yapısını ve işleyişini inceleyerek, Tekirdağ ilinde görev yapan kadın muhtarların yerel yönetime dair deneyimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, Türk kamu yönetiminin merkezi ve yerel yapılanmaları, kadınların siyasal temsili, toplumsal cinsiyet bağlamında karşılaşılan sorunlar ve kadın muhtarların deneyimlerine ilişkin bir ereve oluşturulmuştur. Çalışmada yöntem olarak derinlemesine görüşme tekniği uygulanmıştır.

1. BÖLÜM

1. TÜRKİYE’NİN KAMU YÖNETİM MODELİ

Üniter devlet yapısına sahip ülkelerin yönetim sistemleri, genellikle iki temel kavram üzerinden incelenmektedir: merkezden yönetim (merkeziyetçilik) ve yerinden yönetim (âdem-i merkeziyetçilik). Bu iki yönetim modeli birlikte, ülke yönetiminde tamamen merkeziyetçi veya tamamen yerinden yönetimci bir yapının benimsenmediğini göstermektedir. Nitekim hiçbir ülke yönetimi tam anlamıyla merkeziyetçi ya da tamamen âdem-i merkeziyetçi bir yapıya sahip değildir. Merkeziyetçi yönetim, genellikle daha etkin bir koordinasyon sağladığı ve kamu hizmetlerinin daha merkezi bir şekilde yürütülmesine imkân verdiği için yaygın olarak tercih edilmektedir (Nohutçu, 2007: 86).

Nadaroğlu (1989: 20) ise, federal sistemlerin uygulandığı ülkelerde, merkeziyetçi ve yerinden yönetim modellerine ek olarak, federe devletlerin de varlığına dikkat çekmektedir. Merkeziyetçi yönetim, devletin tüzel kişiliği tarafından sunulan tüm hizmetlerin merkezi otorite tarafından yürütülmesini ifade ederken; yerinden yönetim, belirli kamu hizmetlerinin ve faaliyetlerin yerel birimler veya özerk kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmesini ifade etmektedir. Taşra örgütlenmesi, merkezi yönetimin hizmetlerini yerel düzeyde yürüten, ancak hiyerarşik açıdan merkeze bağlı bir yapıyı temsil eder. Yetki genişliği ilkesi ise, merkezi yönetimin belirli yetkilerini taşra teşkilatlarına devretmesi durumunda ortaya çıkmaktadır (Gözübüyük, 2006: 94).

Bir ülkenin siyasi yapısı ne olursa olsun, idari düzenlemeler genellikle bu iki temel ilke üzerine inşa edilmektedir. Yerinden yönetim, il özel idareleri, belediyeler ve köy yönetimleri gibi yerel yönetim birimleri tarafından uygulanırken; merkezden yönetim, bakanlıklar ve merkezi yönetimin taşra temsilcilikleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Ancak, hiçbir ülkenin idari yapısı tamamen merkeziyetçi ya da tamamen yerinden yönetimci bir modele dayanmamaktadır. Ülkelerin sosyal, kültürel, siyasal, ekonomik ve tarihsel faktörleri, idari yapılanmada merkezi yönetime veya

yerel yönetime daha fazla ağırlık verilmesini belirleyen temel unsurlar olarak bilinmektedir (Eryılmaz, 2013: 106).

1.1. Merkezi Yönetim

Merkezden yönetim veya merkeziyetçilik, yetki, g ve otoritenin tamamının merkezi otorite tarafından kullanılmasını ifade eden bir yönetim modelidir. Bu sistemde, kamu hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin kararlar, merkezi birimlerde görev yapan memurlar tarafından alınmaktadır (Tortop, 1999: 5; Aktaran: Şahin, 2019). Merkezden yönetim ilkesi, yönetimde bütünlüğü ve tekliğ esas almaktadır; karar alma süreçleri tamamen merkezi organların yetkisi altındadır. lke genelini ilgilendiren tüm kararlar merkezi organlar tarafından alınırken, hizmet sunumunun daha etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla merkezi hükümet yapısı çerçevesinde örgütlenme sağlanmaktadır. Bu süreçte, merkezi organlar ile taşra birimleri arasında hiyerarşik bir denetim mekanizması işler. Taşra birimleri, merkezi organlar tarafından kurulmuş olup, karar alma yetkileri bakımından merkeze bağlıdır. Merkezi organlar, bu birimlerin sorumluluklarını ve sunacakları hizmetlerin kapsamını belirlemektedir (Şengül, 2010: 1; Şahin, 2019).

Hkmetler arası ilişkilerle ilgili tartişmaların çoğunda, yerel hkmetlerin merkezi hükümetlerinden ne kadar zerkliğ veya takdir yetkisine sahip olduğu konusuna odaklanılmaktadır (Goldsmith, 2002). 20. yy sonlarında merkezi ve yerel yönetim sistemleri, devletlerin kurumsal yapılanmasında temel rol oynamış ve bu süreç günümüzde kadar dünya genelinde çoğu devlet yönetim sistemini şekillendirmiştir (Loughlin, 1996). Parlak ve Sobacı (2010) merkezden yönetim ve yerinden yönetim ilkelerinin karma kullanımlarından söz etmektedir. Yerel yönetimlerin varlığı, merkezi yönetim organlarının yasama, yürütme ve yargı yetkilerini kullanma konusundaki mutlak hkimiyetini ortadan kaldırmamaktadır (kmen ve Parlak, 2008: 6).

Merkeziyetçi yönetim sistemi, kamu personelini yerel baskılardan koruyarak tarafsız ve objektif bir hizmet sunumunu mümkün kılmaktadır (Gözübüyük, 2006: 95).

Bu özellikleriyle merkezden yönetim, özellikle üniter devlet yapılarında idari etkinliği ve bütünlüğü sağlamada önemli bir rol oynamaktadır.

Merkezi yönetim sisteminin dezavantajları arasında, yetki genişliği (tevsii mezuniyet) ilkesinin uygulanması sırasında ortaya çıkan sorunlar öne çıkmaktadır. Bu sorunlar, tüm yetkilerin merkezi otoriteler tarafından tutulması ve yerel birimlere yeterli özerkliğin tanınmamasından kaynaklanmaktadır. Özellikle geniş coğrafi alana yayılmış ülkelerde, yerleşim birimlerine etkin hizmet sunulabilmesi için merkezi birimlerin yetkilerinin bir kısmının taşra örgütlerine devredilmesi gerekmektedir. Ancak, merkezi yönetimin tüm yetkilere sahip olması, alt birimlerle iletişim süreçlerinin uzamasına ve karar alma mekanizmalarının yavaşlamasına neden olmaktadır. Bu durum, hizmetlerin aksamasına ve kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulamamasına yol açabilmektedir. Devletin kamu düzenini sağlama ve hizmet sunma sorumluluğunun aksatılamayacağı gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, yetkilerin bir kısmının hizmetle doğrudan ilgili memurlara devredilmesi zorunlu hale gelmiştir. Ancak, yetki genişliği ilkesi uygulanırken, yetkilendirilen memura tam bir özerklik tanınmamıştır; memur, yetkisini kullanırken merkezi idarenin bilgisi ve denetimi dâhilinde hareket etmek zorundadır (Yıldırım, 2007: 12; Aktaran: Şahin, 2019).

Yetki genişliği, “imza yetkisi” ve “yetki devri” kavramlarından farklıdır. Yetki devri, sorumluluğun devredildiği bir süreçtir ve yetkiyi devreden kişi, istediği takdirde bu yetkiyi geri alabilir. Yetki devredilen kişi, yetkisini merkezi otorite adına kullanır. İmza yetkisi ise, sorumluluğu azaltmak amacıyla tasarlanmış bir mekanizmadır. İmza yetkisi verilen memur, kurum adına belgeleri imzalayarak sorumluluğunu paylaşır. Ancak, imza yetkisi de yetki devrinde olduğu gibi geri alınabilir ve bu yetki kurum adına kullanılır. Bu süreçler, merkezi yönetimin etkinliğini artırmak ve hizmet sunumunu hızlandırmak amacıyla uygulanmaktadır (Eryılmaz, 2013: 114).

1.2. Yerel Yönetim

Yerel yönetim birimleri, âdem-i merkeziyetçi (desantralize) sistemlerin yaygınlaşması veya üniter devlet yapısına sahip ülkelerde desantralizasyon

eğilimlerinin artmasıyla birlikte daha güçlü bir konuma gelmektedir. Yerel yönetim organlarının mali ve idari açıdan güçlendirilmesi, bu birimlerin kaynaklarının ve imkânlarının artmasına bağlı olarak etkinliklerinin de artmasına önemli bir katkı sağlamaktadır. Âdem-i merkeziyet düzeyine bağlı olarak, bu birimlerin devlet sistemini şekillendirmede etkili olduğu söylenmektedir. Yerel yönetim birimlerine daha fazla yetki ve özerklik tanınması durumunda, sistem federal veya yarı federal bir yapıya dönüşebilmektedir. Bu birimler, merkezi yönetimle yetkilerini paylaşır ve kendi bütçeleri ile yönetim yetkilerine sahiptir. Yerel yönetim birimlerinin yürütme organlarının yanı sıra yargı organlarına da sahip olmaları, merkezi örgütün yetkilendirmesiyle hareket etmelerinden ayrılan en temel özelliklerinden biridir. Federal sistemlerde bu birimler, federe devlet veya devletçik olarak adlandırılmaktadır. Ancak, federal devlet bu birimler üzerinde etkili bir üst otorite olarak varlığını sürdürmektedir (Biricik, 2014: 61–62).

Yerel yönetim birimlerinin denetimi, idari vesayet denetimine benzer bir şekilde gerçekleşirken; merkezi örgütün denetimi hiyerarşik denetim mekanizmasıyla yürütülmektedir (Toprak, 2014: 33).

Yerel yönetimler halka hizmet sunumunda önemli rol üstlenmektedir (Walker ve Andrews, 2015). Yerel yönetim sistemleri, işe alım kalıplarındaki farklılıklar, profesyonelleşme, belediye başkanlarının yerel ve çok düzeyli yönetim düzenlemelerindeki konumu, demokrasinin yorumlanması, sorun tanımı ve kamu sektörünün ademi merkeziyetçiliği veya merkezileşmesi ve reformlarına yönelik tutum ve görüşler dikkate alındığında genellikle karmaşık değişkenlere sahip bir yönetsel yapılanma sistemidir (Heinelt, ve Hlepas, 2006). Yerel yönetim araştırmaları çoğunlukla yerel düzeydeki siyasal ve kurumsal değişimlere odaklanmıştır (Laffin, 2009: 21). Küreselleşme, politik ve kurumsal değişimler, demografik eğilimler yerel yönetimleri etkilemektedir (Andrew ve Goldsmith, 1998).

“Etkili yerel hükümet, organizasyonel hedeflere etkili ve verimli bir şekilde ulaşmak amacıyla (insan, finansal, maddi ve bilgi) kaynaklarının en iyi şekilde kullanılması için planlama, karar alma, organize etme, yönlendirme ve kontrol etmeyi içermektedir” (Sabet ve Khaksar, 2024).

Siyasi yerinden yönetim sisteminin kapsamlı bir şekilde anlaşılabilmesi için öncelikle temel yönetim modellerinin açıklanması gerekmektedir. Bu bağlamda “*federal devlet*” “*üniter devlet*”, ve “*konfederasyon*” kavramları ele alınmalıdır. Üniter devlet sistemi, yasama, yürütme ve yargı erklerinin merkezi bir otoriteye bağlı olduğu yönetim biçimini ifade etmektedir. Ancak yürütme erklerinin tek bir merkezden uygulanması zorunlu değildir; bu doğrultuda idari âdem-i merkeziyet prensibi benimsenebilir. Türkiye, Fransa, İngiltere ve Yunanistan, üniter devlet sisteminin uygulandığı ülkelere örnek olarak verilebilir. Konfederasyon ise bağımsız devletlerin belirli amaçlar doğrultusunda bir araya gelerek oluşturdukları, ancak uluslararası alanda kendi egemenliklerini korudukları bir birliktir. Bu sistemde üye devletler istedikleri takdirde konfederasyondan ayrılma hakkına sahiptirler. Federal devlet modeli ise uluslararası kimliğe sahip olmayan bölgesel yönetim birimlerinin belirli yetkiler çerçevesinde birleşerek oluşturdukları bir siyasi yapıdır. Federal sistemde, yasama ve yargı yetkilerinin farklı düzeylerde paylaşılması yaygın bir uygulamadır. Sonuç olarak, federal devlet yapılanmasında siyasi âdem-i merkeziyetin varlığı söz konusudur. Federe devletler, kendi anayasal düzenlemelerini yapma ve bağımsız yargı mekanizmalarını oluşturma yetkisine sahiptirler. Ancak, konfederasyon modelinden farklı olarak, federal devlet içinde yer alan federe birimler, merkezi yönetimden bağımsız olarak ayrılma hakkına sahip değildir. Federal anayasa, tüm federe birimlerin üzerinde bağlayıcı bir otoriteye sahip olmaktadır (Nadaroğlu, 1989: 30; Aktaran: Şahin, 2019).

Yerinden yönetim, hem idari hem de siyasi anlamda kullanılabilen bir yönetim modelidir. Bununla birlikte, siyasi ve yargısal yerinden yönetimin uygulandığı ülkelerin devlet sistemleri genellikle federal bir yapıya sahiptir. Üniter devlet sistemlerinde ise yerinden yönetim, daha çok idari anlamda kullanılmaktadır. İdari yerinden yönetim, coğrafi (yer) ve fonksiyonel (hizmet) açıdan iki temel boyutta incelenebilir (Gözübüyük, 2006: 96). Bu çerçevede, yerinden yönetim birimleri, kamu hizmetlerinin yerel düzeyde daha etkin bir şekilde sunulmasını sağlayarak, merkezi yönetimin yükünü hafifletmekte ve demokratik katılımı artırmaktadır.

Federal devlet sisteminin temel özellikleri, üniter devlet sisteminden halk iradesinin belirlenme biçimi açısından farklılık göstermektedir. Federal sistemde yalnızca federe devletin vatandaşları belirli konularda karar verme yetkisine sahipken, üniter sistemde karar alma süreçleri tüm vatandaşları kapsamaktadır. Üniter devlet sisteminde yerel yönetim birimleri tüzel kişiliğe sahip olabilmekle birlikte, yasama ve yargı yetkileri merkezi otoriteyle paylaşılmamaktadır; yalnızca yürütme alanında faaliyet göstermektedirler. Buna karşılık, federal sistemlerde federe devletlerin yönetsel yetkileri daha geniştir ve yerel yönetimler daha karmaşık bir yapıya sahiptir (Şengül, 2010: 7; Aktaran; Şahin, 2019).

İdari yerinden yönetim sisteminin en belirgin özelliği, merkezi hükümetin yasama ve yargı yetkisini elinde bulundurmasıdır. Bununla birlikte, dünya çapında bazı istisnai uygulamalar görülmektedir. Örneğin, Birleşik Krallık'ta sulh hâkimliği görevlerinin belirli yerinden yönetim birimlerine devredildiği bilinmektedir. Bu uygulamanın sebebi, Birleşik Krallığı'n kendine özgü yargı sistemine sahip olması olabilir (Nadaroğlu, 1989: 32). İdari yerinden yönetim coğrafi ve fonksiyonel yönetim olmak üzere iki ana başlık içinde incelenmektedir. Toprak (2014) eğitim, kültür, ticaret ve benzeri alanlarda kamu hizmetlerinin, merkez hiyerarşisi dışında tüzel kişiliğe sahip birimler aracılığıyla sunulması olarak hizmet yerinden yönetimi tanımlamıştır.

Hizmet yerinden yönetim, merkezi yönetimin hiyerarşisi dışında yer alan özerk birimler tarafından sunulan ve teknik uzmanlık gerektiren hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlayan bir yönetim modelidir. Bu sistem, merkezi yönetimin tüm hizmet alanlarında yeterli özeni gösteremeyeceği varsayımına dayanır. Hizmet yerinden yönetim birimleri, ayrı bir mali yapıya sahip olup, kendi kaynakları ile varlıklarını sürdürmektedir. Bu bağlamda, özerk birim uygulamasının, özellikle teknik bilgiye sahip uzman birimler tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Ulusoy ve Akdemir'e (2005) göre, üniversiteler, iktisadi devlet teşekkülleri, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) ile ticaret ve sanayi odaları bu yönetim modeline örnek teşkil etmektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2005; Yıldırım, 2007: 14; Aktaran; Şahin, 2019).

Demokratik ilkeler doğrultusunda yapılandırılmış olan mahalli idareler birimlerinin karar alma ve yürütme organlarının, ilgili bölgede ikamet eden halk tarafından seçilmesi, mahalli idarelerin demokratik niteliğini pekiştirmektedir (Onar, 1966; Çiftçi, 1989).

İdarenin bütünlüğü, iki temel mekanizma aracılığıyla sağlanmaktadır: yönetim yetkisi ve hiyerarşi yetkisi. Hiyerarşi, merkezi yönetim yapısı içerisinde alt kademelerdeki birimlerin üst yönetim birimlerinin denetimi altında bulunduğu bir sistemdir. Bu sistemde, üst kademe yöneticileri, alt kademelerde görev yapan personelin faaliyetlerini denetleyerek idarenin etkin ve uyumlu bir şekilde çalışmasını sağlamaktadır. Özellikle merkez, il ve ilçe teşkilatlarında görev yapan kamu görevlileri hiyerarşik denetime tabi tutulmaktadır. İdari vesayet, merkezi yönetimin, yerinden yönetim kuruluşlarının faaliyetlerini hukuka uygunluk ve kamu yararı açısından denetleme yetkisidir. İl özel idareleri, belediyeler ve köy yönetimleri, merkezi yönetimin idari vesayeti altında faaliyet göstermektedir. Ancak, idari vesayet denetiminin, merkezi yönetimin hiyerarşik denetim yetkisine kıyasla daha sınırlı olduğu belirtilmelidir (Ökmen ve Parlak, 2008: 16, Aktaran; Şahin, 2019).

Üniter devlet sisteminde, merkezi yönetim ile yerel yönetim arasındaki ilişki, idarenin bütünlüğü ilkesi çerçevesinde şekillenmektedir. Bu bağlamda, merkezi yönetimin yerel yönetim organları, personeli ve kararları üzerindeki denetim yetkisi "idari vesayet" olarak adlandırılmaktadır. Bu yetki, yürütme organı tarafından kullanılır ve bakanlar, valiler ile kaymakamlar aracılığıyla yürütülebilir (Biricik, 2014: 40). İdari vesayet yetkisini kullanacak organ ya da kişinin merkezi yönetim yapısı içinde yer alması gerekmektedir (Özay, 1996). Güran'ın (1983) ifade ettiği şekilde, merkezi yönetimin idari vesayet yetkisini kullanmasının temel nedeni olası sorunlara etkili şekilde müdahale edebilmek ve toplumsal fayda sağlamaktır. Yıldırım (2007) hiyerarşik denetimde tek bir yönetim yapısı içinde karar alma sisteminin işlediğini idari vesayetin ise farklı tüzel kişilikler çerçevesinde yürütüldüğünü belirtmektedir.

Hiyerarşi, sıralama ve kademelenme anlamına gelmekte olup, kamu yönetimi sisteminde tüm çalışanların ve görevlilerin belirli bir düzen içerisinde konumlandırılmasını sağlamaktadır. Bu yapı, en üst düzey yöneticinin etkinliğini

artırmaya yönelik bir mekanizma olarak değerlendirilir (Versan, 1990: 77). Başka bir ifadeyle, merkezi yönetim yapısının işleyişinde hiyerarşik düzen temel bir unsurdur.

Hiyerarşik denetim, otoritenin merkezi teşkilat veya taşra teşkilatı içerisindeki tüm karar ve eylemler üzerinde hukuka uygunluk ve yerindelik denetimi gerçekleştirmesini ifade eder. Bu denetim türü, üst yöneticilerin alt kademe yöneticilere emir ve talimat verme yetkisini içermesi nedeniyle oldukça katı bir denetim mekanizmasıdır (Nohutçu, 2007: 92).

Hiyerarşik yetki, ast ve üst arasındaki idari bağı ifade eden bir güç ilişkisine dayanmaktadır. Üst kademe yöneticileri, işlemler ve kişiler üzerinde bu yetkiyi kullanabilirler. Hiyerarşik denetim kapsamında, üst yönetici alt kademedeki memurların disiplinine veya görevlerine ilişkin işlemler gerçekleştirebilir. Bunun yanı sıra, eğer üst yönetici işlem denetimi yetkisine sahipse, alt kademedeki yöneticilerin aldığı kararları hem hukuki hem de yerindelik açısından değerlendirebilir; gerekli gördüğünde bu kararların iptal edilmesi veya geri alınması mümkündür (Parlak ve Sobacı, 2010: 17).

Hiyerarşik denetim ilkesine göre, üst yönetici alt yöneticiye belirli bir karar almasını, bir işlemi tamamlamasını veya geri çekmesini emredebilir. Ancak üst yönetici, bu yetkisini kullanırken hukuka aykırı bir talimat verebileceği gibi, yerindelik ilkesine aykırı bir işlem tesis edilmesini de isteyebilir. Hukuka aykırı bir emir söz konusu olmadıkça, alt yönetici üstünün talimatlarını yerine getirmekle yükümlüdür. Bununla birlikte, üst yönetici hiçbir durumda alt yönetici yerine doğrudan karar alıp işlem tesis edemez (Yıldırım, 2007: 6). Demokratik yönetim standartlarının korunması, yetki genişlemesinden daha önemli bir ilke olarak kabul edilir. Bu doğrultuda, üst yöneticinin yetkisi yasal çerçevede belirlenmiş olup, bu yetkinin aşılması engellenerek bir denetim mekanizması oluşturulmuştur (Yayla, 1990: 95). Son olarak, hiyerarşik denetim ile vesayet denetimi birbirinden farklı kavramlardır. Hiyerarşik denetimde, üst yönetici alt yöneticiye doğrudan emir verme yetkisine sahiptir ve alt yönetici, bu emirleri yerine getirmekle yükümlüdür. Ayrıca üst yönetici, alt yönetici tarafından gerçekleştirilen işlemleri iptal edebilir. Buna karşılık, vesayet denetimi altında bulunan bir yönetim birimine ya da kişiye doğrudan emir

verilmesi mümkün değildir ve işlemler yalnızca belirli yasal süreçler çerçevesinde iptal edilebilir. Hiyerarşik denetim, merkezi idare ve yerinden yönetim birimlerinde uygulanabilmektedir. Ancak bu denetimin daha çok merkezi idarede görülmesinin temel nedeni, merkezi yönetimin taşra teşkilatı ile güçlü bir bağlantıya sahip olmasıdır (Gözübüyük, 2006: 102-103).

Bir bölge halkına sunulacak hizmetin, söz konusu bölgeye en yakın yönetim birimi tarafından sağlanması temel bir ilkedir (Nohutçu, 2007: 93). Bu bağlamda, hizmette yerellik ve halka hizmet kavramları, subsidiarite ilkesinin işlevini yerine getirebilecek niteliktedir. Canatan'ın (2001) ifade ettiği şekilde bu ilke yerel yönetimlerin etkinliğini vurgulamaktadır. İlk olarak 1992 yılında Maastricht Antlaşması'nda ele alınan bu ilke, demokratik değerlerin korunmasına katkı sağlamakta olup, yerel toplumun yönetime katılımını teşvik etmektedir. Söz konusu ilke, hizmetlerin en yakın yönetim birimi tarafından sağlanmasının toplumsal faydayı artıracaklarını öngörmektedir (Keleş, 1995: 8). Bunun yanı sıra, Maastricht Antlaşması, serbest piyasa ekonomisinin ve kamu maliyesinin etkin bir şekilde işletilmesini de içeren düzenlemeler getirmiştir. Yerel yönetimlerle merkezi idare arasında çatışma değil, aksine bir tamamlayıcılık ilişkisi bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin varlığı, halka sunulan hizmetlerin etkinliğini artırmakta ve katılımcı demokrasi anlayışının gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, subsidiarite ilkesi küresel düzeyde önem arz eden bir yönetim anlayışı olarak kabul edilmektedir. Avrupa ölçeğinde değerlendirildiğinde ise bu ilkenin, demokratik ve iyi yönetim esasına dayalı bir yönetim yapısının oluşturulmasına hizmet ettiği görülmektedir. Ancak, bu hedefin gerçekleştirilebilmesi için hem merkezi yönetimlerin hem de yerel yönetim birimlerinin bu ilkeyi benimseyerek uygulamaları gerekmektedir (Toprak, 2014: 42).

Subsidiarite ilkesi, farklı bağlamlarda ele alınabilen ve çeşitli yönetim sistemlerinde farklı şekillerde uygulanan bir ilkedir. Avrupa Birliği'nin yönetim anlayışında önemli bir yer tutan bu ilke, aynı zamanda desantralizasyon (yerelleşme) hareketinin temel gerekçelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Vatandaşlara yönetim süreçlerinde inisiyatif tanınması, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve merkezî yönetim ile yerel yönetimler arasındaki görev paylaşımının daha etkin hâle

getirilmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Subsidiarite ilkesi doğrultusunda, yerel yönetim birimlerinin görevlerini tam anlamıyla yerine getiremediği durumlarda merkezi yönetimin devreye girerek hizmet sunması söz konusu olmaktadır. Avrupa Birliği üyesi devletler, aşırı merkeziyetçi eğilimlerden kaçınarak, ülke bütünlüğüne zarar verebilecek yerel ayrışmalara karşı dengeleyici bir unsur olarak subsidiarite ilkesine büyük önem atfetmektedirler (Eryılmaz, 2013: 126). Tortop'un (1999) ifade ettiği şekilde halkın kamu hizmetlerine erişiminin kolaylaşması ve bürokratik süreçlerin hızlı işlemesi için yerel yönetimlerin görevlerin önemini arttırmaktadır.

Yerel yönetimlerin temel amacı, belirlenen politikaların uygulanmasını sağlamak ve çeşitli toplumsal, siyasal ve yönetsel ihtiyaçları karşılamaktır. Siyasal bağlamda değerlendirildiğinde, yerel yönetimlerin geniş yetkilerle donatılmasının, ulusal bütünlüğü tam olarak sağlayamamış devletlerde birtakım riskler barındırabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle, merkezi yönetimin, siyasi bütünlük açısından tehdit altında bulunan bölgelerde yerel yönetimlerin faaliyetlerini, ulusal politikalar doğrultusunda yönlendirmesi önemli bir husustur. Toplumsal gelişim ve ilerleme süreci, bireylerin kamu hizmetlerinden beklentilerini artırmıştır. Yerel yönetimlerin güçlenmesi ve yaygınlaşması, özellikle okuryazarlık oranının yükseldiği ve vatandaşların bilinç düzeyinin arttığı toplumlarda daha hızlı gerçekleşmektedir. Merkezi idarenin tüm hizmetleri tek başına yürütmesinin mümkün olmaması, idari anlamda yerel yönetim birimlerine duyulan gereksinimi açıkça ortaya koymaktadır. Hizmet sunumunun merkezi idare tarafından yürütülmesi, kamu politikalarının etkinliği açısından avantaj sağlamakla birlikte, tüm sorumlulukların merkezi yönetim tarafından üstlenilmesi, yönetim süreçlerinin esnekliğini ve dinamizmini azaltabilmektedir. Bu noktada, merkezi yönetimin belirli yetkileri yerel yönetim birimlerine devretmesi, kaynakların daha verimli kullanılmasını ve vatandaşların gereksinimlerine uygun hizmetlerin sunulmasını kolaylaştırmaktadır (Yavuz ve Keleş, 1983: 32-36).

Yerel yönetimler, siyasal ve yönetsel rollerinin yanı sıra toplumsal bütünlüğün sağlanmasında önemli bir aktör olarak konumlanmaktadır. Vatandaşların, yerel yönetim birimlerinin yöneticilerini doğrudan seçebilmesi, toplumun yönetim

süreçlerinde aktif bir rol üstlenmesini ve demokratik katılımın güçlenmesini sağlamaktadır (Keleş, 1994: 42). Bununla birlikte, yerel yönetimlerin gerekliliği konusunda farklı görüşler de bulunmaktadır. Bazı yaklaşımlar, tüm kamu hizmetlerinin merkezi yönetim tarafından yürütülmesinin daha verimli olacağını savunmaktadır. Bu görüşe göre, gelişen teknolojinin sağladığı imkânlar sayesinde merkezi yönetim, kapsamlı veri analizi ve bilgi akışı ile yerel yönetimlerin karar alma süreçlerini tek bir merkezden yürütebilir. Özellikle eğitim, sağlık ve sosyal yardım gibi temel hizmetlerin, bölgesel ekonomik farklılıklara bağlı olarak yerel yönetimlerce yürütülmesi durumunda, mali kaynakları yetersiz olan yerel birimlerin bu hizmetleri eksik sunabileceği ve bölgesel eşitsizliklerin ortaya çıkabileceği ileri sürülmektedir. Yerel yönetimlerin farklı bütçelere sahip olması nedeniyle, kamu hizmetlerinin ülke genelinde eşit şekilde dağıtılamayacağı ve bu durumun toplumsal adalet açısından

sorun teşkil edebileceği de dile getirilmektedir (Tortop, 1999: 25). Sonuç olarak, yerel yönetimler kamu hizmetlerinin etkin sunumu, katılımcı demokrasi anlayışının geliştirilmesi ve toplumsal ihtiyaçların karşılanması açısından kritik bir rol oynamaktadır. Ancak, merkezi yönetimin denetleyici ve yönlendirici bir işlev üstlenmesi, kamu kaynaklarının dengeli dağılımını sağlamak ve ulusal bütünlüğü korumak için stratejik bir değer taşımaktadır. Dolayısıyla, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki yetki paylaşımının, ülkenin sosyo-ekonomik yapısı ve yönetsel gereklilikleri göz önünde bulundurularak dengeli bir biçimde şekillendirilmesi gerekmektedir.

1.3. Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetimin Avantaj ve Dezavantajları

Merkezi yönetimin en belirgin özelliği, yönetim yetkisinin tek bir otorite tarafından kullanılmasını sağlamasıdır. Bu durum, merkezi yönetimi güçlü ve etkili kılmakla birlikte, bütçe yönetimini kolaylaştırarak kamu hizmetlerinin her bölgeye eşit düzeyde sunulmasına katkıda bulunmaktadır. Merkezi yönetimin avantajları arasında, kamu hizmetlerinin bütüncül bir bakış açısıyla planlanabilmesi ve uygulanabilmesi yer almaktadır. Ancak, merkeziyetçiliğin birtakım olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Yerel hizmetlerin bölgesel ihtiyaçlara uygun şekilde düzenlenmesi güçleşmekte ve

halkın yönetime katılımı daha sınırlı bir hl almaktadır. Ayrıca, merkeziyetçilik bürokratik süreçlerin artmasına ve kırtasiyeciliğın yaygınlaşmasına neden olmaktadır (kmen ve Parlak, 2008: 9).

Merkezi yönetim, savunma ve mali otorite bakımından doğal olarak güçlü bir konumda bulunmaktadır. Ancak, tüm yetkilerin merkezi otoritede toplanması, bürokrasinin artmasına, işlemelerin gecikmesine ve halkın ihtiyaçlarının yeterince karşılanamamasına yol açabilmektedir. Buna karşılık, yerinden yönetim birimleri demokratik süreçlerin bir sonucu olarak ortaya ıkmiş ve halkın yönetime katılımını artırmıştır. Bununla birlikte, mali bağımsızlık yerel yönetimlerin yönetimsel özerkliğini artırırken, aynı zamanda yolsuzluk riskini beraberinde getirebilmektedir.

Yerel yönetim birimleri, hizmet sundukları bölgedeki vatandaşların doğrudan etkisi veya baskısı altında kalabilirken, merkezi yönetim ise karar alma süreçlerinde bireylerin doğrudan etkisine daha az açıktır. Ancak merkezi yönetimde görev yapan bir memurun vatandaşlarla doğrudan iletişime girmemesi, halktan kopuk bir yönetim anlayışının ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir (Yıldırım, 2007: 14).

Ne merkeziyetçi yönetim ne de tamamen yerinden yönetim modeli toplumun tüm ihtiyaçlarını karşılamaya yeterlidir. Bu iki yönetim modelinin kendine özgü avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Günümüzdeki devlet yapılanmalarına bakıldığında, ülkelerin büyük oğunluğının hem merkezi hem de yerinden yönetim unsurlarını içeren karma sistemler benimsediğı görülmektedir (oker, 1995: 103). Ülkelerin yönetim sistemlerini belirleyen en önemli unsurlardan biri ise ideolojileridir. Demokratik sistemlerde yerinden yönetime daha fazla önem verilirken, merkeziyetiliğın baskın olduğı ülkelerde yönetim tek merkezden yürütülme eğılimindedir (Ulusoy ve Akdemir, 2005: 50; Aktaran: şahin, 2019).

2. BÖLÜM

2. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER

2.1. Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Yapısal Özellikleri

Yerel yönetimler veya yerinden yönetim birimleri, ülke sınırları içerisinde belirli coğrafi bölgelerde (il, ilçe, köy, mahalle) yaşayan bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak ve kamu hizmetlerini sunmak amacıyla anayasal çerçevede oluşturulmuş idari yapılardır (Nadaroğlu, 1989: 3).

Kamu yönetimi, “merkezi yönetim” ve “yerinden yönetim” olmak üzere iki temel örgütlenme modeli çerçevesinde şekillenmektedir. Bu yapılanmanın amacı, kamu hizmetlerinin daha verimli, uyumlu ve iş birliği içinde sunulmasını temin etmektir. Kamu hizmetlerinin sunumunda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki temel farklılıklar; coğrafi konum, sosyo-ekonomik yapı ve hizmet sunum yöntemlerinden kaynaklanmaktadır. Günümüz kamu yönetimi anlayışında, hizmetlerin etkin, etkili ve daha verimli olacak şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla “işletmecilik” kavramı giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Toprak, 2014: 32).

1982 Anayasası’na göre yerel yönetim birimleri, “*il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunla gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri*” olarak tanımlanmaktadır (Resmî Gazete, 1982: 35; Aktaran: Şahin, 2019).

“Yerel yönetim sistemlerinin Batı Avrupa’da ilk olarak 12. yüzyılda ortaya çıktığı genel kabul gören bir görüştür. Antik çağda, belirli sınırlar içerisinde faaliyet gösteren ve halkın yöneticilerini seçtiği “*siteler*”, yerel yönetim birimlerinin erken örnekleri olarak değerlendirilmektedir. Bu yapılar, tarihsel süreç içerisinde farklı topluluklarda farklı biçimlerde ortaya çıkmıştır. Örneğin, Antik Roma’da “*municipe*” ve Antik Yunan’da “*polis*” kavramları, yerel yönetim işlevi gören yapılar olarak öne çıkmıştır. Daha sonraki dönemlerde ortaya çıkan “*komünler*” ise halkın siyasal

katılımını artırarak demokratik süreçlere önemli katkılar sağlamıştır” (Tortop vd, 2006: 2).

Türkiye’de yerel yönetimlerin varlığı Osmanlı Devleti’ne kadar uzanmaktadır. Ancak Osmanlı’daki yerel yönetim anlayışının gelişimi, Batı Avrupa’daki yerel yönetim yapılanmalarıyla paralellik göstermemektedir. Avrupa’da yerel yönetimler, tarihsel süreçte siyasal dönüşümleri tetikleyen önemli olayların bir sonucu olarak ortaya çıkarken, Osmanlı Devleti’nde bu yapılar büyük ölçüde ıslahat hareketleri çerçevesinde şekillenmiştir. Bunun temel nedeni, Osmanlı yönetiminde merkeziyetçi idari yapının baskın olmasıdır (Erten, 1999: 100). Ancak Osmanlı’da, vakıflar aracılığıyla halka yerel hizmetler sunan çeşitli yapılar bulunmaktaydı. Bu birimler, modern yerel yönetimlerle tam anlamıyla örtüşmese de Osmanlı Devleti’nde belirli ölçüde yerinden yönetim anlayışının var olduğu söylenebilir (Eryılmaz, 1994: 37).

Osmanlı Devleti’nde modern belediyeçiliğin temelleri 1855 yılında kurulan “*İstanbul Şehremaneti*” ile atılmıştır. Aynı dönemde, Galata’da “*Altıncı Daire-i Belediye*” adıyla bir diğer belediye teşkilatı oluşturulmuştur (Yavuz ve Keleş, 1983: 95-96). 1864 yılında yürürlüğe giren “*Tuna Vilayet Nizamnamesi*” ise Osmanlı tarihindeki ilk özel idari düzenleme niteliğindedir (Tortop, 2006: 4).

“Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte, yerel yönetim sisteminde köklü değişiklikler gerçekleştirilmiştir. 1924 Anayasası çerçevesinde, 442 sayılı Köy Kanunu ilk kez yürürlüğe konulmuş ve kırsal yönetim düzenlemeleri yapılmıştır. Daha sonraki yıllarda, belediyelerin görev ve sorumluluklarını belirlemek amacıyla 1984 yılında 3030 sayılı “*Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun*” yürürlüğe girmiştir. Bu yasa, büyükşehir belediyelerinin hukuki yetki yapısını düzenleyerek sunulan hizmetler de verimliliği ve düzeni sağlayarak yürütülmesini amaçlamıştır. (Resmî Gazete, 1984: 249, Aktaran; Şahin, 2019). Zaman içerisinde yapılan değişikliklerle 3030 sayılı Kanun, 5216 sayılı “*Büyükşehir Belediyesi Kanunu*” ile revize edilmiştir. Son olarak 6447 sayılı ve 14 Mart 2013 tarihli “*On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*” ile büyükşehir belediyesine 14 il daha dönüştürülmüş olup 27 ilçe de yeni olarak eklenmiştir.

2.2. Türkiye’de Yerel Yönetim Birimleri

Türkiye’de yerel yönetim birimleri aşağıda açıklanacağı şekli ile il özel idareleri, belediyeler, köy ve mahalle yönetimlerinden oluşmaktadır.

2.2.1. İl Özel İdaresi

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, il özel idaresini “*il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan, karar organı seçmenler tarafından belirlenen, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişiliği*” olarak tanımlamaktadır. 2005 yılında gerçekleştirilen bu yasal düzenleme, il özel idarelerinin yetki ve sorumluluklarını yeniden belirleyerek kurumun işlevselliğini artırmıştır (Bayraktar ve Kurt, 2010: 32).

Yerel yönetimlerin yetki ve sorumlulukları, farklı ülkelerin yönetim sistemlerine kıyasla değişiklik gösterir. Bazı ülkelerde yerel yönetimlere geniş yetkiler ve görevler tanınırken, bazı ülkelerde merkezi hükümetin güçlü olduğu yönetim modelleri tercih edilmektedir. Türkiye’de il özel idarelerinin görevleri iki temel başlık altında incelenmektedir. Bunlardan ilki belediye sınırları dışındaki kırsal alanlara yönelik hizmetler, diğeri ise il sınırları içindeki genel kamu hizmetleridir. İl özel idareleri, il sınırları içinde faaliyet göstermesine rağmen, özellikle kırsal bölgelerdeki sorumlulukları çok daha geniş kapsamlıdır (Eryılmaz, 2015: 248).

“12 Kasım 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6360 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile başlangıçta 13 il büyükşehir belediyesine dönüştürülmüş, 2013 yılında Ordu ilinin de eklenmesiyle Türkiye’deki büyükşehir belediyesi sayısı 30’a ulaşmıştır. Bu kanun kapsamında büyükşehir statüsü kazanan illerde il özel idareleri kaldırılarak tüm yetki ve kaynakları büyükşehir belediyelerine devredilmiştir. Bu düzenleme sonucunda, Türkiye’de faaliyet göstermeye devam eden il özel idaresi sayısı 51 olarak belirlenmiştir” (Özer ve Akçaya, 2014: 108; Aktaran; Şahin, 2019).

Eryılmaz (2013: 180), il özel idarelerini “*merkezi yönetim ile diğer yerel yönetimler arasında, belediyeler ve köyler ile koordinasyonu sağlayarak ortak hizmetleri yürüten ara düzey bir yerel yönetim birimi*” olarak tanımlamaktadır (Şahin,

2019). İl özel idarelerinin kurulabilmesi için ilgili bölgenin il statüsüne sahip olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, bölgenin coğrafi konumu, ekonomik yapısı ve yerel hizmetlere duyduğu ihtiyaç gibi faktörler, il özel idarelerinin varlığını belirleyen temel unsurlar arasında yer almaktadır (Resmî Gazete, 1982: 2; Aktaran: Şahin, 2019). Ancak 6360 sayılı Kanun'un 2012 yılında yürürlüğe girmesiyle birlikte, büyükşehir belediyesi kapsamına alınan illerde il özel idareleri kaldırılmış ve bu iller, aynı anda hem büyükşehir hem de il yönetim özelliklerini taşıyan yeni bir idari yapıya kavuşmuştur.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, il özel idarelerinin kanunlarla belirlenen görev ve hizmetleri yerine getirebilmesi amacıyla her türlü faaliyette bulunma yetkisi ve imtiyazına sahip olduğunu düzenlemektedir. Bu çerçevede, gerçek ve tüzel kişilere verilecek izin ve ruhsatların düzenlenmesi ile bu faaliyetlerin denetimi, il özel idarelerinin sorumluluğundadır. Ayrıca, kanunlarla il özel idarelerine verilen yetkiler çerçevesinde yönetmelik çıkarma, emir verme, yasak koyma ve uygulama yetkisi tanınmakta, kanunlarla öngörülen cezaları verme yetkisi de il özel idarelerine bırakılmaktadır. Ayrıca, il özel idareleri kamu hizmetlerinin sürekliliğini sağlamak amacıyla taşınır ve taşınmaz malları edinme, satma, kiralama, takas etme ve bu mallar üzerinde sınırlı ayni haklar tesis etme yetkisine sahiptir. Bunun yanı sıra, borç alma ve yardım kabul etme gibi mali yetkiler de il özel idarelerine tanınmıştır. Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşma yoluyla çözümüne karar vermek de bu yetkiler arasındadır. İl özel idareleri, ayrıca kendilerine özgü vergi, resim ve harçların tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerini yürütme yetkisine de sahiptir (Resmî Gazete, 2005: 9287. Aktaran; Şahin,2019).

Belediye sınırları dışındaki umuma açık eğlence ve istirahat yerlerine ruhsat verme ve denetleme yetkisi de il özel idarelerinin sorumluluk alanına girmektedir. Ancak, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, açık havaalanları içinde yer alan tüm tesislere ilişkin ruhsat verme yetkisini elinde bulundurmakta olup, bu konuda uygulanacak standartlar ilgili kurum tarafından hazırlanacak yönetmelikle belirlenmektedir (Resmî Gazete, 2005: 9286. Aktaran; Şahin, 2019.)

İl özel idareleri, İl Genel Meclisi, İl Encümeni ve Vali olmak üzere üç organ aracılığıyla yönetilmektedir. Bu yapı içerisinde, vali yürütme organı olarak görev yaparken, il encümeni ve il genel meclisi karar alma yetkisine sahiptir (Resmî Gazete, 2005: 9287. Aktaran; Şahin,2019).

Vali, il genel yönetiminin ve il özel idaresinin başı olarak, stratejik plan doğrultusunda il özel idaresini yönetmekle yükümlüdür. Ayrıca, il sınırları içerisinde yaşayan bireylerin sağlığını ve refahını gözeterek gerekli tedbirleri almak ve il çapındaki kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamakla sorumludur. Kaymakamlarla iş birliği içinde çalışarak ilçelerdeki hizmetlerin koordinasyonunu sağlamaktadır (Eryılmaz, 2013: 186; Aktaran: Şahin, 2019).

2.2.2. Belediye Yönetimi

1930 yılında kabul edilen 1580 sayılı ve Cumhuriyet döneminde çıkarılmış olan Belediye Kanunu, 5393 sayılı Kanun yürürlüğe girene kadar belediyelerin yönetimini sağlamıştır. 2004 yılında yürürlüğe giren 5272 sayılı Belediye Kanunu, 1580 sayılı Kanun'un yerine geçmiştir. Ancak, Anayasa Mahkemesi tarafından şekil açısından Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmiştir. 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu, belediyelerin günümüzdeki yasal çerçevesini belirlemektedir (Gözübüyük, 2008: 193).

Belediye kurulabilmesi için ilgili yerleşim biriminin en az 5.000 nüfusa sahip olması gerekmektedir. Buna ek olarak il merkezinde veya ilçe merkezlerinde nüfus sınırlaması olmaksızın belediye kurulması zorunludur (Toprak, 2006: 88). 5393 sayılı Kanun'a göre belediye, *“bölge sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan, karar organı seçmenler tarafından belirlenen, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişiliği”* şeklinde ifade edilmektedir.

Söz konusu yasa ile belediyeler, yalnızca altyapı hizmetleri sunan kurumlar olmaktan çıkarılmış, yerel halkın sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayan çok yönlü hizmet birimlerine dönüştürülmüştür. Bu bağlamda, belediyelere sosyal ve kültürel faaliyetler düzenleme sorumluluğu da verilmiştir. Günümüz yerel yönetim anlayışı

doğrultusunda, belediyeler yalnızca zorunlu hizmetleri yerine getiren yapılar olmaktan öte, toplumun sosyal etkileşimini teşvik eden ve vatandaşlarla doğrudan iletişim kuran kurumlar haline gelmiştir (Özer ve Akçakaya, 2014: 216).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. Maddesinde; belediyelerin görev ve sorumlulukları detaylı olarak belirtilmiştir. Bu kapsamda belediyeler; imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı hizmetleri sunmakla yükümlüdür. Ayrıca, coğrafi ve kent bilgi sistemlerinin oluşturulması, acil yardım ve kurtarma hizmetleri, çevre sağlığı, itfaiye, katı atık yönetimi, temizlik ve zabıta gibi hizmetleri yürütmekle yükümlüdür. Belediye hizmetleri; yaşlılar, engelliler, dar gelirli ve dezavantajlı grupların ihtiyaçlarına uygun şekilde sunulmalıdır (Resmi Gazete, 2005: 9472). Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'den daha fazla olan belediyeler kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmakla yükümlüdür. Daha küçük belediyeler ise mali imkânlarını değerlendirerek benzer hizmetleri sunabilir. Ayrıca belediyeler, kamuya ait okul binalarının yapımı, bakım ve onarımı ile her türlü araç, gereç ve malzeme teminini gerçekleştirebilir. Sağlık tesisleri açma ve işletme yetkisine sahip olan belediyeler, ibadethanelerin yapım, bakım ve onarımını da üstlenebilir. Kültürel ve tarihi değerlerin korunması belediyelerin bir diğer görev alanıdır. Belediye meclisleri, sporu teşvik etmek amacıyla amatör spor kulüplerine maddi destek sağlayabilir, gençlere spor malzemesi temin edebilir ve başarılı sporcular ile antrenörleri ödüllendirebilir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre, belediyenin üç ana organı bulunmaktadır: belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı. Belediye Meclisi, belediyenin karar alma sürecinde yetkili bir organdır ve üyeleri, ilgili yasal düzenlemeler çerçevesinde seçilir. Bu üyeler, nispi temsil esasına göre belirlenir ve görev süreleri beş yıldır. Meclisin başlıca sorumlulukları arasında stratejik planlama ve yatırım programlarını oluşturmak, belediye tarafından hazırlanacak yönetmeliklere onay vermek, bütçeyi ve kesin hesabı kabul etmek, belediyenin borçlanmasına yönelik kararlar almak ve sunulan hizmetler karşılığında alınacak ücretleri saptamak yer alır.

Belediye Encümeni: Belediyenin yürütme ve denetim organlarından biri olan encümen, belediye meclisi tarafından bir yıl süreyle gizli oylama ile seçilen üyelerden oluşur. Büyükşehir belediyelerinde ve nüfusu 100.000'den fazla olan belediyelerde yedi üyeden, diğer belediyelerde ise beş üyeden oluşmaktadır. Belediye başkanı encümen toplantılarına başkanlık eder ve gündemi belirler. Encümenin temel görevleri arasında; belediye bütçesini ve kesin hesabını incelemek, gelir ve giderleri düzenlemek, belediye hizmetlerine ilişkin kararlar almak yer almaktadır (Cebe, 2007: 216).

Belediye Başkanı: Belediye teşkilatının başı ve belediyenin tüzel kişiliğini temsil eden yürütme organıdır. Belediye başkanı, 2972 sayılı Mahalli İdareler ve Mahalle Muhtarları Seçimi Kanunu uyarınca, belde halkı tarafından doğrudan seçilmektedir. 5393 sayılı Kanun'un 38. maddesi belediye başkanının yetki ve sorumluluklarını ayrıntılı biçimde düzenlemektedir. Belediye başkanı, stratejik plan çerçevesinde belediye hizmetlerini yönetmek, belediye meclisi ve encümen tarafından alınan kararları uygulamak, belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, yerel yönetimler arası iş birliğini sağlamak ve belediye kaynaklarını etkin şekilde kullanmakla yükümlüdür (Resmi Gazete, 2005: 9480). Son olarak, 5393 sayılı Belediye Kanunu, belediyelerin yetki ve sorumluluklarını belirleyerek yerel yönetim sisteminin temel çerçevesini oluşturmaktadır. Belediyeler, yalnızca kentsel altyapı hizmetleri sunmakla kalmayıp, sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmayı da destekleyen çok yönlü kamu tüzel kişilikleridir. Günümüz belediyecilik anlayışı, halkla doğrudan etkileşim kuran, sosyal hizmetler sunan ve toplumun yaşam kalitesini artıran bir yönetim modeline dayanmaktadır.

Belediye meclisi, 5393 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca belediyenin en yetkili karar alma organıdır ve belediye başkanının başkanlığında toplanmaktadır. Aynı kanunun 18. maddesi, belediye meclisinin görev ve yetkilerini on dokuz başlık altında sıralamaktadır (Gözler, 2019: 196). Belediye encümeni ise belediyenin yürütme organlarından biri olup, 5393 sayılı Kanun'un 33. maddesi kapsamında faaliyet göstermektedir. Encümen, belediye başkanı tarafından yönetilmekte ve meclis tarafından alınan kararların icra edilmesini sağlamaktadır.

Belediye yönetiminin yürütme yetkisi belediye başkanına aittir. Belediye başkanı, ilgili kanun çerçevesinde halk tarafından beş yıllık süreyle doğrudan seçilmektedir. 5393 sayılı Kanun'un 38. maddesi, belediye başkanının yetki ve sorumluluklarını detaylı bir şekilde açıklamaktadır (Gözler, 2019: 202).

Büyükşehir belediyelerinin işleyişi ise 10 Temmuz 2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile düzenlenmiştir. Büyükşehir belediyeleri, özel olarak düzenlenmemiş hususlarda 5393 sayılı Belediye Kanunu'na tabi olarak faaliyet göstermektedir (Gözler, 2019: 210).

2.2.3. Köy Yönetimi

Köy, belirli bir yerleşim alanında toplu olarak yaşayan bireylerin tarımsal faaliyetlerle yoğun olarak meşgul olduğu ve temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulmuş en küçük yerleşim birimi olarak tanımlanmaktadır (Nadaroğlu, 1989: 240).

442 sayılı Köy Kanunu, köyü tüzel kişiliğe sahip bir yerel yönetim birimi olarak tanımlamakta olup, köy yöneticilerinin, köy halkının ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla belirli yetki ve sorumluluklara sahip olduğunu belirtmektedir (Kavruk, 2004: 2). Köyler, bölgede yaşayan halkın talebi, Bakanlar Kurulu'nun kararlılığı veya birden fazla köyün birleşmesi ya da mezra ve oba gibi yerleşim birimlerinin ayrılması suretiyle kurulabilmektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2005: 235; Aktaran, Şahin, 2019). Köylerin kurulması ve kaldırılması yetkisi İçişleri Bakanlığı'na verilmiştir (Derdiman, 2005).

442 sayılı Kanun, köy tüzel kişiliğinin sorumluluklarını “zorunlu” ve “zorunlu olmayan” görevler olarak ikiye ayırmıştır. Zorunlu olmayan görevler arasında pazar yeri, hamam ve çarşı alanlarının düzenlenmesi gibi faaliyetler yer almaktadır. Zorunlu görevler ise sağlık, eğitim, okul ve temizlik gibi temel kamu hizmetlerini kapsamaktadır (Kalko, 2010: 107; Aktaran: Şahin, 2019).

Kanunun 11. maddesine göre köylerin başlıca görevleri şunlardır:

- Yol, su ve kanalizasyon gibi altyapı hizmetlerinin bakım, onarım ve işletilmesi,
- Çevrenin korunması ve düzenlenmesi,
- Köy mezarlıklarının bakım ve onarımı,
- Kamuya ait mal ve tesislerin korunması,
- Köy kâtibi, bekçi ve çoban istihdamı,
- Orman varlıklarının korunması,
- Kamu yatırımları için taşınmaz tahsisi,
- Toplu taşıma hizmetlerinin düzenlenmesi,
- Köye ait menkul ve gayrimenkullerin yönetilmesi,
- Sosyal hizmet ve yardımlar,
- Meslek ve beceri kazandırma kurslarının düzenlenmesi,
- Kültür, sanat, turizm ve spor faaliyetlerinin desteklenmesi,
- Ağaçlandırma, park ve yeşil alan düzenlemeleri,
- Kamu binalarının korunması ve bakımı gibi hizmetler (Resmî Gazete, 1924: 239-242. Aktaran; Şahin, 2019).

Köy tüzel kişiliğinin yönetim organları, 2972 sayılı *Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun*'a göre belirlenmiştir. Bu organlar; muhtar, köy derneği ve ihtiyar meclisinden oluşmaktadır. Köy derneği, tüm seçmenleri kapsamakta olup, 442 sayılı Kanun'un 20. maddesi köy derneğinin “köy muhtarını ve ihtiyar meclisini seçmeye yetkili organ” olduğunu belirtmektedir. Ancak günümüzde, köy derneğinin etkinliğinin azaldığı ileri sürülmektedir (Derdiman, 2005: 115-116). Muhtarlar, siyasi partilere üye olamazlar ve bağımsız olarak seçimlere katılmaktadırlar” (Özer ve Akçaya, 2014: 119).

Muhtarın görevleri, köy tüzel kişiliği ve devlet yönetimi ile ilgili olmak üzere iki ana başlık altında incelenebilir. Köy tüzel kişiliğine ilişkin görevleri arasında, köy bütçesini hazırlamak ve yönetmek, ihtiyar meclisinin almış olduğu kararları uygulamak, köyde kamu düzeninin sağlanmasına yönelik önlemleri almak ve köy halkının temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik faaliyetleri yürütmek yer

almaktadır. Ayrıca, köyde gerçekleştirilecek altyapı projelerinin planlanması ve uygulanmasında rol almaktadır (Derdiman, 2005: 118).

2.2.4. Mahalle Yönetimi

Mahalle, tüzel kişiliği bulunmayan, yerel yönetim sisteminin en küçük idarî birimlerinden biri olarak kabul edilmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu, mahallelerin yönetimi ve işleyişine dair esasları belirlemektedir. Söz konusu Kanun'un 3. maddesine göre mahalle, *“belediye sınırları içerisinde yer alan, ortak ihtiyaç ve önceliklere sahip insanlardan oluşan”* bir yerleşim birimi olarak tanımlanmıştır (Resmî Gazete, 2005). Mahalle, benzer özelliklere sahip insanların birlikte yaşadığı, komşuluk ilişkilerinin geliştiği bir yerleşim birimidir. Aynı zamanda toplumsal dayanışma ve yerel yönetimin önemli bir parçasıdır.

Mahalle yönetimi, yerel katılımı teşvik eden ve bireylerin yerel yönetim sürecine doğrudan katkıda bulunmasını sağlayan önemli bir sistemdir. Mahallenin idarî yapısı iki temel organ üzerine inşa edilmiştir: *“muhtar”* ve *“ihtiyar heyeti”*.

5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında, muhtarlar; mahalle sakinlerinin gönüllü katılımını teşvik ederek, ortak ihtiyaçların belirlenmesi ve çözümüne yönelik çalışmalar yürütmekle sorumludur. Muhtar, aynı zamanda mahallenin yaşam kalitesini yükseltecek girişimlerde bulunmak, belediye ile diğer kamu kurum ve kuruluşları arasında aracı bir rol üstlenmek ve mahalleyi ilgilendiren konularda görüş beyan etmekle görevlidir. Ayrıca kamu kurumlarıyla etkin iş birliği geliştirerek, mahallenin sosyal ve fiziki koşullarının iyileştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir (Belediye Kanunu, 2005). Muhtar, kendisine mevzuatla verilen görevleri yerine getirmekle mükelleftir. Mahalle muhtarları, görev ve sorumluluklarını yerine getirirken mülki idare amirlerine karşı hesap verebilir konumdadır. Son yıllarda mahalle yönetiminin etkinliğini artırmaya yönelik çeşitli yasal düzenlemeler yapılmış olup, mahallelerin dijitalleşmesi, yerel yönetimlerin mahalle bazında katılımıcılığı teşvik etmesi ve mahalle muhtarlarının yetki alanlarının genişletilmesi gibi konular gündeme gelmiştir. Özellikle büyükşehirlerde mahalle yönetiminin daha etkin hâle getirilmesi amacıyla belediyeler ve merkezi yönetimler çeşitli projeler yürütmektedir.

Bu bağlamda, mahalle yönetimi, günümüz yerel yönetim anlayışında önemli bir rol oynamakta olup, katılımcı demokrasi çerçevesinde geliştirilmesi gereken bir alan olarak değerlendirilmektedir.

3. BÖLÜM

3. TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE KADINLAR

3.1. Kamu Yönetiminde Kadınlar ve Kadın Hareketleri

Türkiye'de kadın haklarının bugünkü durumunu doğru bir şekilde inceleyebilmek amacıyla Cumhuriyet dönemi öncesinden şimdiye kadar uzanan tarihsel süreci incelemek uygun olur. 1930 yılına gelindiğinde kadınlara yerel seçimlerde, 1934 yılına gelindiğinde ise genel seçimlerde seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır. Bu yasal düzenlemeler, kadının “tebaa konumundan yurttaşlığa geçişi ve karşı cinsle eşit statüye ulaşması” açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur.

Türk kadını, Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde gerçekleştirilen çağdaş devrimlerle, toplumda hak ettiği yere ulaşma yolunda büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Meşrutiyet dönemindeki deneyimlerinden yararlanan kadınlar; mitingler, basın faaliyetleri ve dernek çalışmalarıyla etkin bir şekilde toplumsal yaşama katılmış; ayrıca Milli Mücadele sürecine önemli katkılar sunmuşlardır. Bu katkılar, Cumhuriyet devrimlerinin başarısında kadınların oynadığı belirleyici rolü açıkça ortaya koymaktadır.

Türk kadınına önemli bir kamusal görünürlük kazandıran bu adımın, aynı zamanda özgürleşme ve bireyleşme anlamına gelip gelmediği ise üzerinde düşünülmesi gereken önemli bir konudur. Bununla birlikte, günümüzde Türk kadınının siyasal temsil açısından hangi noktada bulunduğu da yanıtlanması gereken bir diğer kritik sorudur.

Kadın hareketinin temelini özgürlük ve eşitlik talepleri oluşturur. Bu hareket, kadınların toplumsal rollerine ve yaşam tarzlarına yönelik bir başkaldırı olarak ortaya çıkmıştır. Feminizm olarak adlandırılan kavram ise, bu hareketin ideolojik temelini oluşturur. Feminizm, 18. yüzyılın sonları ile 19. yüzyıl boyunca, toplumun geleneksel yapısından uzaklaştığı ve siyasi-ekonomik dönüşümlerin yaşandığı bir dönemde şekillenmeye başlamıştır (Çakır, 1996).

Kadınların tarih sahnesine güçlü bir şekilde çıkışlarından biri, Fransız Devrimi ile olmuştur. Kadınlar bu devrime; eşitlik, özgürlük ve kardeşlik gibi temel hak

talepleriyle katılmışlardır. Ancak devrimin ardından cinsiyetler arası eşitsizlik devam etmiş, devrim ilkelerinin kadınları tam anlamıyla kapsamadığı ortaya çıkmıştır. Hak aramak, bundan sonra suç haline gelmiştir. Olympe de Gouges, 1791 Anayasası kabul edilmeden önce, tüm kadınlara eşit oy hakkı verilmesini talep ederek, Kral XVI. Louis ve Kraliçe Marie Antoinette'ye bir "Kadın Hakları Beyannamesi" göndermiştir. Ancak, yeni anayasa kabul edilmesine rağmen, 1793 yılında "*Kadına giyotine gitme hakkı veriliyorsa, o zaman kürsüye çıkma hakkı da verilmelidir*" görüşünü savunmuştur. Bu düşüncelerinin bedelini ağır bir şekilde ödeyen de Gouges, giyotine gönderilmiştir (Çakır, 1996).

Bundan sonraki yıllarda, kadınlar her alanda hak eşitsizliğiyle mücadele etmeye devam etmişlerdir. Sanayi devrimi ve kapitalizm, kadınları kitlesel üretime dahil etmiş; ancak bu durum, kadınların karşılaştığı eşitsizlikleri farklı bir boyuta taşımıştır. Dünya hızla gelişirken, kadınlar bu haksızlıklara karşı seslerini yükseltmeye başlamışlardır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009).

Dünya genelindeki kadınlar, geleneksel yaşam biçimleri, toplumsal değer yargıları ve yasalarda var olan ayrımcı düzenlemeler nedeniyle uzun yıllar boyunca yaşadıkları siyasal sistemlerle yeterli bağ kuramamışlardır. Siyasal katılım, bir bireyin siyasal sistemle olan ilişkisini ifade eder. Bu ilişkiler, siyasi olayları takip etmek veya bilgi almaktan, siyasi boy gösterici rol üstlenmeye, oy kullanmaya, adaylık başvurusunda bulunmaya ve siyasi karar mekanizmalarına dahil olmaya kadar uzanan farklı biçimlerde kendini gösterebilir.

Bu durum, kadınların "yönetime katılımı" noktasında cinsiyet eşitsizliğini açıkça ortaya koymaktadır. Kadınların siyasal karar mekanizmalarında yetersiz temsil edilmesi, kadın statüsüne dair başka bir sorunu da gündeme getirmektedir. Kadınlar bu mekanizmalarda yeterince yer almadığı için, kadınların sorunları genellikle göz ardı edilmekte ve bu sorunların farkına varılamamaktadır. Bu da, kadının statüsünü iyileştirecek etkili çözümler üretilmemesine yol açmaktadır (Çakır, 1996).

3.2. Türkiye’de Kadınların Siyasal Hayata Katılımının Tarihsel Gelişimi

3.2.1. Osmanlı Döneminde Kadınlar

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 5 Aralık 1934’te kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanıyan yasayı kabul etti. Peki, bu noktaya nasıl gelindi? Bu gelişme, kendiliğinden ortaya çıkan bir durum değil, belirli bir tarihsel sürecin sonucudur. Osmanlı’nın son dönemlerindeki kadın hareketlerinin, 1934’e kadar uzanan süreci nasıl etkilediği ve şekillendirdiği de merak uyandıran önemli bir diğer konudur (Çakır, 1996).

Kadın hareketinin siyasi hak mücadelesi, hareketin Cumhuriyet ile buluşmasına zemin hazırladı. Dünya genelinde kadın hareketinin ortaya çıkışı da benzer bir süreç izledi. Bu sürecin başlangıcını, Türk kadınları için II. Meşrutiyet döneminde eğitim, ekonomi, hukuk, siyaset ve toplumsal yapıda başlayan değişimlerle ilişkilendirmek mümkündür. Kadın hareketi, özgürlük ve eşitlik talepleriyle, dünya çapında yaşanan toplumsal değişimlerin Osmanlı toplumunu etkilediği 1900’lü yıllarda şekillenmeye başladı. Kadınların özgürleşmesi ve bireyselleşmesi, özellikle II. Meşrutiyet’in özgürlük idealleriyle paralel bir şekilde değişim göstermeye başladı. Bu dönemde toplumsal yapı, kadınlar dahil olmak üzere, farklılaşmaya ve değişmeye başlamıştır. Kadınlar, kendi toplumlarını ve erkeklerle olan konumlarını sorgulayarak, kadın-erkek eşitsizliğine ve geleneksel kısıtlamalara yönelik mücadelelerini başlatmışlardır. Aile, çalışma hayatı, toplumsal ilişkiler ve siyaset gibi pek çok alanda yeni düzenlemeler talep ederek toplumsal yaşamın her yönünde bir “kadın inkılabının” gerçekleşmesini istemişlerdir (Çakır, 1996). Kadın inkılabının gerçekleşmesine katkı sağlamak amacıyla, kadınlar çok sayıda dergi ve dernekten faydalanmışlardır. Bu dergiler, bilgilendirme, bilinçlendirme, talepleri dile getirme, toplumsal imaj değiştirme, harekete geçirme ve yol gösterme gibi işlevler üstlenmiştir (Özen, 1990). Osmanlı Devleti’nin üst düzey yöneticileri ve aydın kesimindeki kadınlar, Türkiye’deki kadın hareketinin ilk öncülerini oluşturmuşlardır.

1843 yılında Tıbbiye Mektebi, kadınlara ebelik eğitimi vermeye başlamıştır. 1858’de ise Kız Rüştîyeleri kurulmuş, 1869’da ise Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile

kızların eğitimini yasal olarak zorunlu hale getirmiştir. 1869 yılında Rusçuk ve İstanbul'da ilk kız meslek mektepleri açılmıştır. 1886'da ise bu okullar, 7 yıllık bir eğitim programı ile "Kız Sanayi Mektebi" adıyla eğitime devam etmiştir. Osmanlı eğitim sistemi, 1870 yılında kurulan Dârülmuallimât adlı kız öğretmen okulu ve 1876 yılında kabul edilen ilk anayasa olan Kanun-i Esasi ile önemli bir adım atılmış; böylece Osmanlı Devleti'nde anayasal yönetim anlayışının temelleri atılmıştır. İlgili anayasa sayesinde kız ve erkek çocukları için ilköğretim zorunlu eğitim olarak kabul edilmiştir. (Çakır, 1996).

25 Eylül 1913 tarihinde yayımlanan İlköğretim Kararnamesi ile kız rüştiyeleri, altı yıllık kız ilkokulları şeklinde yeniden yapılandırılmıştır. Bu yeni okul türü, yalnızca büyük şehirlerde değil, ilçe merkezlerine kadar ulaşacak biçimde yaygınlaştırılmıştır. Aynı düzenlemeyle birlikte, bazı il merkezlerinde kızlar için beş yıllık öğretmen okullarının açılması kararlaştırılmıştır. 1913-1914 öğretim yılında ise İstanbul'da kızlara yönelik ilk lise düzeyindeki eğitim kurumu olan İstanbul İnas Sultanisi (Kız Sultanisi) eğitim vermeye başlamıştır. 1915 yılında ise Dârülfünun kadınlar için haftanın dört günü olacak şekilde düzenli konferanslar vermeye başlamıştır. Aynı sene içerisinde, "İnas Dârülfünü" adıyla kadınlar için yine bir üniversite de açılmıştır. Bu üniversitenin ilk öğrencileri, kız muallim mektepleri ve kız liselerinden mezun olan öğrencilerdir. 1919 yılında ise bu üniversiteden mezun olan ilk kadın öğrenci, Şükûfe Nihal olmuştur. Ayrıca 1915 yılında, Türk kızları erkeklerle birlikte İstanbul Edebiyat Fakültesi'nde yükseköğrenim görmeye başlamıştır.

(Nihal,2002).Bu nedenle, Osmanlı İmparatorluğu'nda 1800'lü yıllarda başlayan ıslahat hareketi, Müslüman kadınların özel eğitimden resmi okullarda eğitim almalarına olanak sağlamıştır. Öğretmenlik, Türk kadınlarının ilk resmi mesleği olmuştur. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan modernleşme sürecinin başarısı, yani Batı yaşam tarzının toplumda yaygınlaşması, eğitimdeki ilerlemeyle doğrudan ilişkilidir.

Tanzimat dönemi maarifçiliği, II. Abdülhamit döneminde ev kadınının yanı sıra işçi ve entelektüel kadınların da ortaya çıkmasına yol açmıştır. II. Meşrutiyet dönemi ise kadın hayatında köklü değişikliklere neden olmuştur. Eğitimli kadınların iş

yaşamına girmesi, aynı zamanda bir özgürleşme ve taassuptan kurtulma çabası olarak değerlendirilebilir.

Osmanlı Devleti, 1914-1918 Dünya Savaşı'na katılmasıyla toplumsal yaşamda yeni bir dönemin başlangıcını yapmıştır. Savaş sırasında askere giden erkeklerin yerine, bazı memurluk pozisyonlarına kadınların atanması zorunlu hale geldi. Savaşın ardından erkek nüfusunun azalması, hastaneler, posta tekel idaresi, laboratuvarlar ve diğer bazı alanlarda kadın çalışan sayısının artmasına yol açmıştır. 1847 yılında yayımlanan ve kız ile erkek çocuklarına eşit miras hakkı tanıyan İrade-i Seniyye ile birlikte, kadınlar cephe gerisinde daha fazla çalışmaya başlamışlardır. 1858'de çıkarılan Arazi Kanunnamesi, mirasın kız ve erkek çocukları arasında eşit bir şekilde dağıtılması gerektiğini belirtti. Böylece kadınlar için ilk kez miras yoluyla mülkiyet hakkı tanındı. 1897'de kadınlar ücretli işçi olarak işe alınmaya başlanmış, 1913 yılında ise ilk kez devlet memuru olarak istihdam edilmiştir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009).

İstanbul ve Selanik gibi büyük şehirlerde, bu yasal ve kurumsal değişiklikler sayesinde kadınlar evlerinin dışına çıkmaya başlamışlardır. O zamana kadar yalnızca ev içindeki anne ve eş rollerini üstlenen kadınlar, toplumsal yaşamda farklı bir yer edinmek için çaba göstermeye başlamışlardır. Bu süreçte medya oldukça etkili olmuştur. Basın, kadınlara hem kendi kimliklerini hem de Batılı kadınları tanıma fırsatı sunmuştur. O dönemde, kadın haklarını savunan, kadınları bilinçlendirmeyi amaçlayan veya güncel konularda onları bilgilendiren çok sayıda dergi ve mecmua hızla yayılmıştır. Gelişmekte olan feminist akım, genç Osmanlı ve Jön Türk topluluklarında destek buldu. Kadınların durumu, dönemin ünlü düşünürlerinin yazdığı çok sayıda roman, piyes, şiir ve felsefi eserde ele alınmıştır (Doğramacı, 1982).

3.2.2. Milli Mücadele Döneminde Kadınlar

1919-1923 yılları arasında gerçekleşen Bağımsızlık Savaşı sırasında, Osmanlı kadınlarının toplumdaki konumu daha da güçlendi. Savaş sırasında erkeklerin askere alınması ve kadınların erkeklerle birlikte cephede yer alması, kadınların toplumsal rollerini önemli ölçüde değiştirdi. İşgal altındaki bölgelerde, kadınlar tecavüz ve saldırılara maruz kalmışlardır. Bu nedenle, erkekleri göreve çağıran mazlum kadınlar,

bu dönemde farklı gruplara ayrılabilirler. Bunlar arasında, bizzat savaşa katılanlar veya cephe gerisinde görev yapan kadınlar yer almaktadır. Ayrıca, kadınlar geniş kitleleri uyandırmak amacıyla dernekler ve basın kuruluşları, ülkenin her yerinde yabancı işgaline karşı protesto mitingleri düzenlemeye başladılar (Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, 1994).

19 Mart 1929'da, İnas Dârülfünunu öğrencileri ile Asri Kadınlar Cemiyeti üyeleri tarafından İstanbul'da düzenlenen miting, kadınların toplumsal ve siyasal alandaki görünürlüğünü artıran ilk toplumsal eylemlerden biri olmuştur. İşgal güçlerine karşı düzenlenen bu tür eylemler, kadınların toplumsal ve siyasal alandaki etkinliğini artırmış ve kadın hareketinin gelişimine katkı sağlamıştır.

Halide Edip Hanım, Meliha Hanım, Münevver Saime Hanım, Naciye Hanım, Nakiye Elgün Hanım, Sabahat Hanım ve Şükûfe Nihâl Hanım bu mitinglerde yer almışlardır. Bunlardan Münevver Saime ve Halide Edip, Anadolu'ya kaçarak Milli Mücadele'ye katılmıştır. Mitinglerde konuşan kadınların çoğu, İnas Dârülfünunu öğrencileri veya öğretmenleriydi. Bu durum, Meşrutiyet döneminde kurulan kız okullarının, milliyetçi ve eğitimli kadınları Milli Mücadele'ye hazırladığını göstermektedir. Bu kadınlar, diğer kadınlara ve erkeklere öncülük ederek ülke çapında büyük bir heyecan dalgası yaratmıştır. Ayrıca, basında deneyim kazanmış kadınlar, yükseköğrenime sahip ve dernek faaliyetlerine katılım sağlamış kadınlar, Milli Mücadele döneminde aktif bir şekilde yer almıştır. Bazıları kalemleriyle Türk milletini mücadeleye çağırdılar. Kadınların yaptığı bu çağrılar, halkın akıl sağlığı üzerinde önemli bir etki yarattı. Bu dönemin basınında, kadın yazarlar arasında Halide Edip ve Müfide Ferit, en dikkat çeken isimlerdi (Kurnaz,1992).

Sedat Simavi tarafından çıkarılan *Diken* Dergisi (1918), İstanbul'da yayımlanan ve dönemin kadın gazeteleri arasında yer alan önemli bir yayındır. Aynı dönemde, hem gazeteci hem de yazar kimliklerini taşıyan Ahmet Hikmet Bey'in ortaya koyduğu *Kadınlar Oyuncak Değildir* adlı dergi, kadınlar için yayınlanan ilk mizah dergisi olarak dikkat çeker. 1919'da ise yeni bir kadın dergisi olarak *İnci* çıkarıldı. Bu dergi, sahibi Sedat Simavi sayesinde hem Cumhuriyet dönemi geçişinde hem de kadın dergiciliğinde önemli bir dönüm noktası oluşturdu. *İnci* dergisi, Batılı

kadınların hayat stilini ve başarı öyküsü ile tanınan Türk kadınlarının yaşam öykülerini ele alıyordu. Dergi, Osmanlı İmparatorluğu'nun aristokrat kadınının Batılı yaşam tarzı ile değişimini vurguladı. 1922'de dergi *Yeni İnci* olarak yeniden yayımlandı. Bu dönemde yayımlanan diğer kadın dergileri ise *Diyane* (1920) ve *Hanım* (1921) olmuştur (Çakır, 1996).

Türk kadınları, savaşın aktif bir parçası oldular. Garp Cephesi, Halide Edip'i onbaşı olarak görevlendirdi. Dârülfünun öğrencisi olan Münevver Saime, İstiklal Savaşı başladığında Garp Cephesi'nde görev almış ve özellikle istihbarat çalışmaları ve cephe gerisindeki faaliyetlerde büyük başarılar göstermiştir. Kılavuz Hatice Pozantı da bu dönemde zorluklarla karşılaşmış, ancak direncini kaybetmemiştir. Tayyar Rahmiye ise 9. Gönüllü olarak bir müfreze komutanı olmuş, cepheye önemli katkılarda bulunmuştur. Kara Fatma, Milli Mücadele sırasında Adana, Afyonkarahisar, Dinar, Nazilli, Sarayköy ve Tire gibi birçok bölgede askerlik görevini yerine getirmiştir. Cephelerde görev yapan diğer kadınlarımız arasında Binbaşı Ayşe, Gördesli Makbule, Nezahat Hanım ve Süreyya Sülün Hanım da bulunmaktadır (Çakır, 1996).

3.2.3. Cumhuriyet Döneminde Kadınlar

29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilanı ile monarşi sona erdi. Bu dönemde Türk kadınlarının durumu şu şekilde gelişmiştir:

- İstanbul'daki aydın Türk kadınları, düşman istilasına karşı düzenlenen protesto mitinglerinde aktif rol almış ve söz sahibi olmuşlardır.
- İstanbul Üniversitesi, kız öğrencilerin erkek öğrencilerle birlikte eğitim almalarına olanak tanımıştır.
- I. Dünya Savaşı sırasında, belirli şartlar nedeniyle kadınların işe alınma oranı artmıştır.
- Kadınlar, hayır kuruluşlarında ve Kızılay teşkilatlarında aktif bir şekilde görev almışlardır.
- Anadolu'nun büyük ve küçük şehirlerinde, kadın öğretmenlerin ve kız okullarının sayısında önemli bir artış gözlemlenmiştir.
- Bağımsızlık Savaşı sırasında kadınlar, doğrudan vatan savunmasına katılmışlardır.
- Öğrenim gören kızlar, farklı mesleklerde yetiştirme çabalarını sürdürmüşlerdir.

1920’lerde kadın haklarıyla ilgili hukuki süreçler gündeme gelmiş ve özellikle kadınların oy hakkı alıp almayacağı konusu uzun süredir tartışma konusu olmuştur. Bu dönemde, Türk Medeni Kanunu'nun kabulü, İsviçre Medeni Kanunu'na dayanan bir temel oluşturmuştur. Yeni Medeni Kanun, kadın ve erkeğin yasal eşitliğini kabul eden bir yaklaşıma dayanıyordu. Kanun, çok eşliliği ve vekaletle evlenmeyi yasaklamış, ayrıca kızların evlenme yaşını 18 olarak belirlemiştir. Kadınlar, velayet ve miras hakları konusunda erkeklerle eşit haklara sahip olmuşlardır; bu durum özellikle boşanma süreçlerinde önem kazanmıştır (Abadan-Unat, 1981).

Batılılaşma sürecine yönelik bu adımlara rağmen, kadınların seçme ve seçilme hakkını elde etmeleri için 1930'lu yılları beklemek gerekecektir. Bu dönemde kurulan önemli bir oluşum olan Türk Kadınlar Birliği, Türk kadınlarının siyasal, sosyal ve ekonomik haklarının sağlanmasını ve geliştirilmesini hedeflemiştir. Kadınlar Halk Fırkasının kuruluşu ile ilgili olarak Valilik, sunulan dilekçeye herhangi bir yanıt vermemiştir. Bunun nedeni, o dönemde kadınlara siyasal hakların verilmemiş olması ve bu nedenle parti kurmalarının yasaklanmış olmasıdır. 1923 seçim yasasına göre yalnızca erkekler seçme ve seçilme hakkına sahipti. Parti daha sonra adını Türk Kadınlar Birliği olarak değiştirmiş ve eski kadın dernekleri gibi yardım amaçlı bir yapı haline gelmiştir (Argunşah, 2002).

1927 yılında Türk Kadınlar Birliği, bir kongre düzenleyerek siyasi taleplerde bulunmuştur. Ancak, bu talepler olumlu bir şekilde karşılanmamıştır. Nezihe Muhittin, kadınların siyasi haklarını kazanmadan sosyal hayatta etkin bir şekilde yer alamayacaklarını savunmuştur. Kısa bir süre sonra Muhittin ve arkadaşları, Birlik'ten çıkarılmıştır. Bununla birlikte, bu girişimler, kadınların siyasi haklarını aşamalı olarak kazanmalarına katkı sağlamıştır (Asker, 2004).

3.3. Türkiye'nin İlk Kadın Parlamenterleri

5 Aralık 1934 tarihinde, Malatya Milletvekili İsmet İnönü ve 191 milletvekilinin teklifi doğrultusunda Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nda yapılan düzenlemeyle, kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır. Bu anayasal değişiklik, Türkiye’de kadınların siyasal yaşama katılımı açısından tarihi bir dönüm noktası niteliği taşımaktadır. Ardından, 8 Şubat 1935 tarihinde gerçekleştirilen genel

seçimlerde 17 kadın milletvekili Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girmeye hak kazanmış ve 1 Mart 1935'te yapılan ilk oturumla birlikte görevlerine başlamışlardır. Bu gelişmeyi izleyen 1936 yılı ara seçimlerinde ise Meclis'e 39 kadın milletvekili daha dâhil olmuştur. Aşağıda, söz konusu ilk kadın milletvekillerinin adları ve bağlı bulundukları seçim bölgeleri yer almaktadır.

Tablo-1 TBMM 5. Dönem (1935–1939) Kadın Milletvekilleri

Sıra	Adı ve Soyadı	Temsil Ettiği İl
1	Bahire Bediz Morova Aydilek	Konya
2	Benal Arıman	İzmir
3	Esmâ Nayman	Seyhan
4	Fakihe Öymen	İstanbul
5	Fatma Memik	Edirne
6	Ferruh Güpgüp	Kayseri
7	Hatice Özgener	Çankırı
8	Hatı (Satı) Çırpan	Ankara
9	Huriye Öñiz Baha	Diyarbakır
10	Mebrure Gönenç	Afyonkarahisar
11	Meliha Ulaş	Sivas
12	Mihri Bektaş	Malatya
13	Nakiye Elgün	Erzurum
14	Sabiha Görkey	Trabzon
15	Sabiha Gökçül Erbay	Balıkesir
16	Seniha Hıza	Samsun
17	Şekibe İñsel	Bursa
18	Türkan Örs Baştuğ	Antalya

Kaynak: Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM). (1935). 5. Dönem milletvekilleri listesi. <https://www.tbmm.gov.tr>

Siyasi katılımı etkileyen sosyoekonomik, psikolojik, kültürel ve çevresel faktörler oldukça çeşitlidir. Aile yapısı, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, gelir seviyesi ve kişilik özellikleri gibi değişkenler, bireylerin siyasete nasıl ve ne kadar katıldığını belirleyen önemli etkenlerdir.

3.4. Günümüzde Kadınların Siyasal Mücadelesi

Demokratik sistemin temel ilkesi, iktidarın bireylerin yaşamı ve ülkenin geleceği üzerine vereceği kararların meşruiyetinin, bu kararlardan etkilenen insanlar tarafından seçilmesine ve onların tercihlerini yansıtmaya dayanmasıdır. Bu

bağlamda, herkesin seçme hakkına sahip olması ve toplumun siyasi karar organlarında eşit biçimde temsil edilmesi büyük önem taşımaktadır. Ancak Türkiye'de kadınlara 1934 yılında seçme ve seçilme hakkı tanınmış olmasına rağmen, aradan geçen uzun yıllara karşın kadınlar siyasi karar alma mekanizmalarında yeterince temsil edilmemiştir (Ka-Der, 2005).

1980'li yıllarda, hem Türkiye'de hem de dünya genelinde kadın hareketleri, kadınlara ilişkin toplumsal sorunlara kadınların deneyim ve perspektiflerini temel alan bir yaklaşımla çözüm üretmeyi hedeflemiştir (Birleşmiş Milletler, 1979). Bu dönemde, toplumsal cinsiyet eşitliği alanında uluslararası düzeyde önemli bir adım olarak kabul edilen Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), Birleşmiş Milletler'e üye olan ülkeler adına 1 Mart 1980 tarihinde, Türkiye'de ise bu sözleşme 1985 yılında resmi olarak kabul etmiştir. Yürürlüğe ise; 19 Ocak 1986 tarihinde girmiştir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2009), 1990 yılında Türkiye'nin Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)'ni onaylamasının ardından, kadın politikaları geliştirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla ulusal bir mekanizma olarak kurulmuştur. Bu süreçte, anayasa, kanunlar ve diğer düzenleyici işlemlerde çeşitli değişiklikler yapılarak, kadınların haklarını güçlendirmeye yönelik hukuki düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

3.5. Tekirdağ Bölgesinde Kadın Temsili

Tekirdağ, Türkiye'nin Trakya Bölgesi'nde yer alan, hem demografik hem de sosyoekonomik göstergeler açısından ülke ortalamasının üzerinde değerlere sahip olan önemli bir kenttir. Sanayi altyapısının güçlü olması, nüfusun büyük oranda kentsel alanlarda yoğunlaşması ve eğitim düzeyinin görece yüksekliği, Tekirdağ'ın gelişmişlik düzeyini artıran başlıca faktörler arasında yer almaktadır (TÜİK, 2022). Ancak tüm bu yapısal avantajlara rağmen, siyasal temsilde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin hâlen belirgin bir şekilde sürdüğü görülmektedir.

Tekirdağ'da kadınların yerel yönetimlerde temsili, Türkiye genel ortalamasına kıyasla görece yüksek olsa da, niteliksel ve sayısal açıdan hâlâ yetersizdir. 2024 yılı

itibarıyla Tekirdağ iline bağlı 11 ilçeden yalnızca birinin belediye başkanlığı görevi kadın bir siyasetçi tarafından yürütülmektedir. Bu oran, %9'a tekabül etmekte olup, yerel karar alma süreçlerinde kadınların yeterince temsil edilmediğine işaret etmektedir. Bu temsil oranı, kadının kamusal ve siyasal hayattaki görünürlüğü açısından önemli bir gösterge olarak değerlendirilmelidir (Yüksel, 2013). Bununla birlikte büyükşehir belediye başkanlığı gibi önemli bir konumda 2024 yılından beri Tekirdağ'da kadının bulunması, kadınların siyasal temsiline güçlenmesinde olumlu ve önemli bir göstergedir.

Yerel yönetime en yakın temsiliyet kademesi olan muhtarlıklarda ise durum çok daha çarpıcıdır. 2023 yılı itibarıyla Tekirdağ genelinde yaklaşık 350 mahalle ve köy muhtarlığı bulunmaktadır. Ancak bu muhtarlıklardan sadece 8'i kadınlar tarafından yönetilmektedir (Tekirdağ İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü, 2023). Bu durum, yerel siyasette kadınların neredeyse sembolik düzeyde temsil edildiğini ve karar alma süreçlerine katılımlarının sınırlı olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte bir önceki seçimde 3 kadın muhtar varken, bu sayının 2024 yerel seçimlerinde 8'e yükselmesi de olumlu bir gelişmedir. Tekirdağ örneği üzerinden değerlendirildiğinde, kadınların karar alma mekanizmalarında daha görünür ve etkin hâle gelebilmeleri için yerel siyasal yapılarda köklü bir dönüşüme ihtiyaç duyulduğu açıktır. Siyasal partilerin aday belirleme süreçlerinde kadınlara daha fazla yer vermesi, yerel yönetimlerde kadın odaklı politikaların geliştirilmesi ve toplumsal farkındalığın artırılması, kadın temsil oranlarının artırılmasında kritik rol oynamaktadır. Ayrıca, Tekirdağ gibi gelişmişlik düzeyi yüksek kentlerde dahi kadın temsiline sınırlı olması, temsiliyet krizinin sadece kırsal ya da az gelişmiş bölgelerle sınırlı olmadığını, yapısal bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır.

3.6. Dünya'da ve Türkiye'de Kadınların Parlamentoda Temsil Edilme Oranları

Kadınlara siyasi temsil fırsatı tanınmasına rağmen, siyasetle olan ilişkileri genellikle erkeklere göre daha edilgen niteliktedir. Günümüz siyasetinde kadının yeterince temsiliyet göstermemesi önemli sorunlardan biridir. Kadınların

parlamentolarda yer alma oranı zamanla bir miktar artmış olsa da, kadınlar hâlâ hükümetlerde ve ulusal parlamentolarda yeterli temsil edilememektedir.

Dünya parlamentolarındaki toplam milletvekili sayısı ve kadın parlamenterlerin oranlarına bakıldığında, Ruanda, kadınların ulusal meclislerde en yüksek katılım oranına sahip ülkedir (%56). 80 sandalyeden 45'i kadınlara tahsis edilmiştir. Diğer ülkelerde ise bu oran %50'nin altındadır. 2009 yılı itibarıyla kadın meclis üyelerinin oranlarını; Almanya – %32,2, Arjantin – %40,0, Belçika – %35,3, Çin – %21,3, Danimarka – %38,0, Hollanda – %41,3, İngiltere – %19,5, Irak – %25,5,

İspanya – %36,3, İsveç – %47,0, İsviçre – %25,5, İtalya – %21,3, Kanada – %22,1, Meksika – %23,2, Norveç – %36,1, Türkiye – 137 ülke arasında 107. Sırada yer almaktadır. Parlamentolar Arası Birlik tarafından sunulan istatistiklere göre, 1945-1995 dönemi aralığında meclise sahip egemen ülke sayısı yedi kat artmıştır. Aynı dönemde, kadın parlamenterlerin oranı ise dört kat yükselmiştir. 1988 yılında dünya genelindeki kadın parlamenter oranı %14,8 olarak kaydedilmiştir (Eroğlu, 2009).

1935'den günümüze Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kadınların temsil edilme oranları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2 Türkiye'de Kadınların Parlamentodaki Temsil Oranı

Dönemi	Yıllar	Toplam Milletvekili Sayısı	Kadın Milletvekili Sayısı	Oranı
5. Dönem	1935-1939	399	18	% 4,5
6. Dönem	1939-1943	429	16	% 3,7
7. Dönem	1943-1946	455	16	% 3,5
8. Dönem	1946-1950	454	9	% 2,0
9. Dönem	1950-1954	472	3	% 0,6
10. Dönem	1954-1957	535	4	% 0,7
11. Dönem	1957-1960	587	8	% 1,3
12. Dönem	1961-1965	450	3	% 0,7
13. Dönem	1965-1969	450	8	% 1,8

14. Dönem	1969-1973	450	5	% 1,1
15. Dönem	1973-1977	450	6	% 1,3
16. Dönem	1977-1980	450	4	% 0,9
17. Dönem	1983-1987	399	12	% 3,0
18. Dönem	1987-1991	450	6	% 1,3
19. Dönem	1991-1995	450	8	% 1,8
20. Dönem	1995-1999	550	13	% 2,4
21. Dönem	1999-2002	550	22	% 4,0
22. Dönem	2002-2007	550	24	% 4,4
23. Dönem	2007-2024	550	50	%9,1

Görüldüğü üzere, Türkiye’de kadınların parlamentodaki temsil oranı ortalama olarak yalnızca %2,5 civarındadır. 23. döneme kadar, kadın milletvekillerinin oranı, ilk kez seçildikleri 5. dönemdeki %4,5 seviyesini bile aşamamıştır. 2007 genel seçimlerinde bu oran %9,1’e çıkarak en yüksek seviyeye ulaşmış olsa da, hiçbir zaman %10’u geçememiştir. Bu rakamlar, dünya ortalamasının oldukça altındadır. Örneğin, Kuzey Avrupa ülkelerinde kadınların parlamentodaki temsil oranı %40 civarındayken, 137 ülke arasında 107. sırada yer alan Türkiye, kadınların Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde yeterince temsil edilmediğini açık biçimde göstermektedir. Kadınların siyasal yaşama katılımında başlangıç noktalarından biri olarak değerlendirilen yerel yönetimlerde de ciddi bir temsil sorunu göze çarpmaktadır. Özellikle 2004 yılında gerçekleştirilen mahalli idareler seçimleri, bu temsil eksikliğini açık bir biçimde ortaya koymuştur. Söz konusu seçimlerde 3225 belediye başkanlığı koltuğundan yalnızca 18’i (%0,5) kadınlar tarafından elde edilmiştir. Benzer şekilde, 34.477 belediye meclis üyesi içerisinde yalnızca 834’ü (%2,4) kadınlardan oluşmuştur. Bu veriler, kadınların yerel yönetim düzeyinde de siyasal karar alma mekanizmalarında son derece sınırlı biçimde yer aldığını ortaya koymaktadır (Mahalli idareler seçim sonuçları: Türkiye İstatistik Kurumu verileri, TÜİK, 2004).

2009 yerel seçimlerine 19 siyasi parti katılmıştır. Bu seçimlerde 44 kadın, il belediye başkanlığına; 321 kadın ise ilçe ve belde belediye başkanlıklarına aday gösterilmiştir. Ancak seçim sonuçlarına göre yalnızca iki kadın il belediye

başkanlığına seçilebilmiştir (Tuncer, 2006). “Türkiye’de 31.963 mahalle, 18.329 köy olmak üzere toplam 50.292 muhtar bulunmaktadır. 2019 yerel seçim sonuçlarına göre yalnızca 43 kadın belediye başkanı ve 1071 kadın muhtar seçilmiştir” (Akkaya ve Yılmaz, 2025).

Batı ülkelerinde kadınların yerel parlamentolarda temsil oranı %10 ile %50 arasında değişmektedir. Bu veriler, demokrasilerin temel unsurlarından biri olan eşitliğin, Türkiye’de kadınlar açısından yeterince sağlanamadığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Ülkemiz kadın nüfusunun yaklaşık %40’ı hizmet, tarım ve sanayi sektörlerinde çalışmaktadır. Bu durum, kadınların ekonomik hayatta aktif olmalarına rağmen siyasal yaşama katılımlarının sınırlı kaldığını göstermektedir (Çelik, 2009).

3.7. Siyasal Hayata Kadınların Katılımını Engelleyen Faktörler ve Ortaya Çıkan Sorunlar

3.7.1. Toplumsal, Kültürel ve Ekonomik Yapı

Geleneksel cinsiyet rolleri, kadınların siyasal süreçlere katılımını etkileyen en önemli toplumsal etkenlerden biridir. Türk toplumunun kültürel yapısı, tüm dönüşümlere rağmen hâlâ erkek egemen yapıyı sürdürmektedir. Kadınların üstlendiği işler genellikle toplumun ortak yaşam alanının dışında, “özel” yaşam alanında değerlendirilir. Bu nedenle, kadınların faaliyetleri kamusal alanla ilişkilendirilmez ve "apolitik" bir dünyanın parçası olarak görülürler.

Kadınların geleneksel rollerinin siyasal yaşamla örtüşmediğine dair yaygın inanış, onların çevreleri tarafından siyasetten uzak tutulmalarına yol açmaktadır. Siyasi yaşama katılmak isteyen kadınlar, bu önyargılarla mücadele etmek zorunda kalmakta; aynı zamanda aile yaşamı ile siyasi yaşamı dengelemeye çalışırken çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır.

Kadınlar, toplumsal fırsatlara erkekler kadar kolay erişememektedir. Erişim sağladıklarında ise; toplumsal gelişim fırsatlarına erkeklere kıyasla daha az elde etmektedir. Türkiye’de kadınlar ve erkekler arasında, özellikle eğitim, gelir düzeyi ve karar alma süreçlerine katılım gibi alanlarda ciddi bir fırsat eşitsizliği yaşanmaktadır.

Dünya genelinde eğitim alanında önemli ilerlemeler kaydedilmiş olsa da, birçok bölgede kadınların eğitime erişimi hâlâ büyük bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Temel eğitimi yaygınlaştırmaya yönelik çabalara rağmen, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki kadınlar, yaşam standartlarını yükseltecek bilgi ve deneyimlerden yeterince faydalanamamaktadır.

Son on yılda Türkiye’de kadınların eğitim düzeyinde önemli bir artış gözlemlenmiştir. 1997 yılında genel okuryazarlık oranı %85,3 iken, bu oran 2006 yılında %88,1’e yükselmiştir. Kadınlar arasında okuryazarlık oranı 1997’de %76,9 iken, 2006 yılında %80,4’e çıkmıştır. Aynı yıl erkeklerde bu oran %96 olarak gerçekleşmiştir (Gelişli, 2014).

Kadınlar arasında, erkeklere kıyasla okuryazar olup herhangi bir eğitim kurumundan resmi olarak mezun olmayanların oranı daha yüksektir. Kadınların %21,5’i okuryazar olmasına rağmen herhangi bir okuldan mezun değildir. Eğitim düzeylerine bakıldığında ise yalnızca %3,9’unun yüksekokul veya fakülte mezunu olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra kadınların %37,2’si ilkökul, %7,4’ü ortaokul ya da dengi okul, %2,5’i ilköğretim, %4,9’u ortaöğretim ve %10,6’sı lise ya da dengi okul mezunudur. 1990 yılında her 100 kadından yalnızca 1,8’i yüksekokul ya da fakülte mezunuyken, bu oranın değişimi 10 yıl içinde iki katı arttırmış. Bu artış, kadınların eğitim alanında ilerleme kaydettiğini göstermektedir; ancak hâlâ toplumsal cinsiyet eşitliği açısından kat edilmesi gereken önemli bir mesafe vardır (Gelişli, 2014).

Üniversite öğrencilerinin %43’ünü kadınlar oluşturmaktadır. Net okullaşma oranı 1997 yılında %10,3 iken, 2008 yılında %21,1’e yükselmiştir. Kadınların yükseköğretime katılım oranı da aynı dönemde önemli bir artış göstermiş; 1997’de %9,2 olan oran, 2008 yılında %19,7’ye çıkmıştır. Kadınların iş gücüne katılımı, doğrudan eğitim düzeyiyle ilişkilidir. Eğitim seviyesi yükseldikçe kadınların iş gücüne katılım oranı da artmaktadır. Lisans mezunu kadınların iş gücüne katılım derecesi takribi %70 iken, lise altı eğitim düzeyine sahip kadınlarda bu oran %22 civarındadır. Türkiye’de bulunan bütün kamu kurum ve kuruluşlarında, üst düzey yöneticilik pozisyonları ile komite, komisyon ve kurullarda kadınların temsili düşüktür. Ancak

uzmanlık gerektiren mesleklerde kadınların oranı kayda değer düzeydedir. Örneğin, üniversitelerdeki kadın öğretim elemanı oranı yaklaşık %41,6'ya, profesör oranı ise %27,8'e ulaşmıştır. Bu durum, akademik alanda kadınların varlığının güçlendiğini göstermektedir (Gelişli, 2014).

4. BÖLÜM

4. AMAÇ VE YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Türkiye’de kadınların yerel siyasette temsillerinin incelenmesidir. Bu yaklaşımla, yerel siyasetin başlangıç noktası olarak görülebilecek muhtarlık alanının incelenmesine karar verilmiştir. Buna bağlı olarak, muhtarlar arasında kadın muhtarların etkinliğinin ve rolünün incelenmesi için kadın muhtarlar üzerinden araştırma geliştirilmiştir. Çalışma amacına uygun olarak kadın muhtarlarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden kolayda örneklem yöntemi kullanılan bir derinlemesine görüşme tekniği olarak geliştirilmiştir. Nitel araştırmalar ile derinlemesine bilgi edinilmek istenen olay ve konular hakkında detaylı bilgiler toplanır ve konunun keşfedilmesi amaçlanır (Tenny, vd., 2022). Çalışmada kadın muhtarların yerel yönetim deneyimlerini keşfetmek ve sorunlara ilişkin detaylı bilgi elde etmek amaçlandığı için nitel araştırma metodolojisine odaklanılmıştır. Nitel araştırma yöntemleri içerisinde sıklıkla kullanılan veri toplama yöntemlerinden biri olan “Derinlemesine Görüşme” yöntemi uygulanmıştır. Derinlemesine görüşme ile katılımcının araştırma konusuna ilişkin bakış açısına dair detaylı veriler toplanabilir (Oulddjaballah, 2023). Çalışmanın amacına uygun olarak, belirlenen örneklemdeki bireyler ile tek tek görüşme yapılarak veriler elde edilmiştir. Aşağıda evren ve örneklem ve veri toplama araçlarına dair bilgiler ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

4.3. Örneklem ve Anakütle

Araştırma anakütlesi 31 Mart 2024 yerel seçim döneminde seçilmiş ve göreve başlamış tüm kadın muhtarlardır. Çalışma örneklemini ise Tekirdağ ilinde görev yapmakta olan kadın muhtarlar oluşturmaktadır. Tekirdağ ilinde son seçimlere göre aktif olarak görev yapan 8 kadın muhtar olduğu tespit edilmiştir. Yapılan ön görüşmeler ve izinler sonucunda 8 kadın muhtar da araştırmaya katılmaya gönüllü

olmuştur. Böylece 2024 yerel seçimlerinde göreve başlamış tüm kadın muhtarlarla derinlemesine görüşme yapılmıştır.

4.3. Bilgi Toplama Yöntemi

Derinlemesine görüşme kapsamında sorulmak üzere, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler, analiz yapılarak temalara ayrılmış ve bu temalar aracılığıyla bulgular betimlenmiştir. Analiz süreci araştırmacı tarafından yapılmış, veriler arasındaki tutarlılığı sağlamak adına bir diğer alan uzmanı ile çapraz kontrol gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, elde edilen bulgular, katılımcıların demografik özellikleri ile ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Görüşme formu, literatürde yer alan benzer çalışmalardan esinlenilerek ve uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilmiştir. Ölçek kullanım izni alınan çalışmaların soruları Tablo 3, 4 ve 5'te görülmektedir. Ölçek izni alınan ve çalışmaya yön veren bu araştırmalar hakkında kısa bilgiler verilmesi uygun olur.

Tablo 3'te yer alan sorular, Demir (2019) İstanbul'da Kadın Muhtarlar isimli yüksek lisans tez çalışmasından alınmıştır. Demir (2019) araştırmasında, İstanbul'da 2019 seçimlerinde göreve başlayan 140 kadın muhtar arasından 10 kadın muhtar ile görüşme gerçekleştirmiştir. Çalışmada kadınların yerel siyasette temsil sayılarının düşük olma nedenleri araştırılarak çeşitli çözüm önerileri sunulmuştur. Tablo 4'te yer alan sorular ise Arıkboğa'nın (1998) Yerel Yönetimler Katılım ve Mahalle Muhtarlığı isimli yüksek lisans tez çalışmasından yararlanılmıştır. Bu çalışmada yine muhtarlara mülakat tekniği kullanılarak, muhtarlık kurumunun işleyişini, sorunlarını, yönetim birimleri ve mahalle halkı ile ilişkileri sorgulanmıştır. Tablo 5'te yer alan sorular,

Asarkaya'nın (2015). Mahalle Muhtarlıklarının Mahalle Sorunlarının Çözümündeki Rolü isimli tez çalışmasından alınmıştır. Asarkaya (2015) çalışmasında, Aksaray ilindeki 10 muhtarla derinlemesine görüşmeler yaparak, muhtarların kişiliğine göre mahalle sorunlarının çözümünde farklı yaklaşımları olduğu saptanmıştır.

Aynı zamanda kadın muhtarlar üzerine yapılan çalışmalar arasında, Cangöz ve Sezgin (2025), Orhan vd. (2018), Kaşıkırık, A. (2022), Akdemir ve Cengiz'in (2021) araştırma makaleleri bulunmaktadır.

Kadın muhtarlar ile yüz yüze görüşmeler 3.10.2024-15.10.2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Her görüşme ortalama 30–45 dakika sürmüştür. Görüşme sırasında olağan akış ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınarak bu sesli mülakat daha sonra yazılı bir metin haline getirilmiştir. Son olarak elde edilen bulgular analiz edilmiştir. Katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve etik kurallara azami ölçüde riayet edilmiştir.

Ölçek izni alınan sorular Tablo 3, 4 ve 5 de görülmektedir. Tablo 6-7-8-9 ise araştırmacının geliştirdiği sorunlarla birlikte genel olarak anket sorularının tümünü içermektedir. Tüm sorular için ilgili kurumdan gerekli etik izinleri alınmıştır.

Tablo 3 – Kadın Muhtarların Adaylık Sebepleri, Süreçleri, Vatandaşların Kadın Muhtarlardan Bekledikleri ve Yaklaşımları

1	Kadınların muhtar olmayı istemesinin nedenleri nelerdir? Çevrenizin size karşı dönüşleri nasıl oldu?
2	Kadınlar için adaylık sürecinde yaşanan zorluklar nelerdir?
3	Seçmenlerin kadın muhtar adaylarına karşı bakış açısı ve beklentileri nelerdir?
4	En önemli seçim vaadiniz nedir?
5	Size göre kadın muhtarlar hangi cinsiyet ve toplum grubu/grupları tarafından desteklenmektedir?
6	Kadın muhtarların erkek muhtarlardan farklı olarak mahalle halkına yapacağı katkılar nelerdir? Kadın eli değerse hangi kangren sorunlar çözülebilir?

Kaynak: Demir, B. (2019). *İstanbul'da Kadın Muhtarlar (Master's thesis, Marmara Üniversitesi (Turkey))*.

Tablo 3'te görülen ve çalışma mülakat soruları arasında kullanılan sorular genel olarak kadın muhtarların adaylık sebepleri ile ilgilidir.

Tablo 4 – Muhtarların ve Görev Yaptıkları Mahallelere Ait Demografik Bilgileri

1	Muhtarın Adı Soyadı
2	Mahallenin Adı:
3	Bağlı Olduğu İlçe:
4	Doğum Tarihi:
5	Doğum Yeri:
6	Eğitim Durumu:
7	Kaç Yıldır Bu Mahallede Oturuyorsunuz?
8	Mahallenin Nüfusu Ne Kadar?
9	Mahallenizde Kaç Hane Var?
10	Kaç Yıldır Muhtarlık Yapıyorsunuz?
11	Muhtarlık Seçiminde Kaç Aday Vardı? Sizin Seçilmenizi Sağlayan Nedir?
12	Sizce Bir Muhtar Hangi Özelliklere Sahip Olmalıdır?

Kaynak: Arıkboğa. A. (1998). Yerel Yönetimler, Katılım ve Mahalle Muhtarlığı. Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Tablo 4’te görülen ve çalışma mülakat soruları arasında kullanılan sorular muhtarların demografik bilgileri ile ilgilidir.

Tablo 5 – Kadın Muhtarların, Mahalle Halkının Talepleri ve Sorunların Çözümünde İzlenen Yollar

1	Cinsiyet farklılığı, mahallelinin sizden talepleri konusunda da bir farklılık oluşturuyor mu?
2	Oluşturuyor ise, nasıl farklılaştığını örneklerle açıklayabilir misiniz?
3	Mahallelinin istekleri doğrultusunda hangi kurumlarla görüşmelerde bulunuyorsunuz?
4	Mahalle Muhtarı olarak Sivil Toplum Kuruluşları (Dernek gibi) ile ilişkileriniz nasıl?
5	Yetkilerinizi mahallenin sorunlarını çözme konusunda yeterli görüyor musunuz?
6	Mahalle muhtarlarının mahalledeki sorunların çözümünde daha etkin yer almaları için yetkilerinde nasıl değişiklikler yapılmalıdır?
7	Mahallenizde yaşayan kişiler sizden hangi tür konularda yardım istiyorlar?
8	Yardım istenilen konular hangi alanlarda yoğunlaşıyor?
9	Mahallelinin maddi durumu sizce istenilen yardımın niteliğini değiştiriyor mu?
10	Sorulan soruların dışında sizin mahalle muhtarlıkları hakkında ekleyecekleriniz nelerdir?

Kaynak: Asarkaya, S (2015). Mahalle Muhtarlıklarının Mahalle Sorunlarının Çözümündeki rolü; Aksaray Örneği. Aksaray Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Aksaray.

Tablo 4’te görülen ve çalışma mülakat soruları arasında kullanılan sorular cinsiyet farklılığının muhtarlıktaki etkileri ile ilgilidir.

Görüşme formunda yer alan sorular Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8 ve Tablo 9 olarak düzenlenmiş olup; aşağıda yer almaktadır.

Tablo 6: Muhtar ve Mahalleye Ait Bilgiler

1	Muhtarın Adı, Soyadı:
2	Mahallenin Adı:
3	Bağlı Olduğu İlçe:
4	Doğduğunuz İl:
5	Eğitim Durumu:
6	Muhtar Seçilmeden Önceki Mesleğiniz Nedir?
7	Mahallenizde yaşayan kişiler sizden hangi tür konularda yardım istiyorlar?
8	Kaç Yıldır Bu Mahallede Oturuyorsunuz?
9	Mahallenin Nüfusu Ne Kadar?
10	Mahallenizde Kaç Hane Var?
11	Kaç Yıldır Muhtarlık Yapıyorsunuz?
12	Muhtar Olmaya Nasıl Karar Verdiniz?
13	Muhtarlık Seçiminde Kaç Aday Vardı?
14	Sizin Seçilmenizi Sağlayan Nedir?
15	Sizce Bir Muhtar Hangi Özelliklere Sahip Olmalıdır?
16	Bir Sonraki Seçimlerde Tekrar Aday Olmayı Düşünür Müsünüz?

Tablo 7: Yönetimsel Yapı Bilgileri

1	Kadın muhtar olmanız, mahallelinin sizden talepleri konusunda da bir farklılık oluşturuyor mu?
2	Oluşturuyor ise, nasıl farklılaştığını örneklerle açıklayabilir misiniz?
3	Mahallelinin istekleri doğrultusunda hangi kurumlarla görüşmelerde bulunuyorsunuz?
4	Mahalle Muhtarı olarak Sivil Toplum Kuruluşları (Dernek gibi) ile ilişkileriniz nasıl?
5	Yetkilerinizi mahallenin sorunlarını çözme konusunda yeterli görüyor musunuz?
6	Mahalle muhtarlarının mahalledeki sorunların çözümünde daha etkin yer almaları için yetkilerinde nasıl değişiklikler yapılmalıdır?

Tablo 8: Kadın Muhtarlar ve İletişim Ağı Şekilleri

1	Kadınların muhtar olmayı istemesinin nedenleri nelerdir? Çevrenizin size karşı dönüşleri nasıl oldu?
2	Kadınlar için adaylık sürecinde yaşanan zorluklar nelerdir?
3	Seçmenlerin kadın muhtar adaylarına karşı bakış açısı ve beklentileri nelerdir?
4	En önemli seçim vaadiniz nedir ?
5	Size göre kadın muhtarlar hangi cinsiyet ve toplum grubu/grupları tarafından desteklenmektedir?
6	Seçim sürecin de cinsiyet ayrımına bağlı olarak yaşamış olduğunuz herhangi bir zorluk oldu mu? Eğer oldu ise bu duruma bir örnek verebilir misiniz?
7	Seçim sürecinde ve sonrasında yerel basın da sizinle ilgili yapılmış haberler var mıdır? Var ise bu konu hakkında düşünceleriniz nelerdir?
8	Sosyal medya ağlarınızı seçim kampanyanız için nasıl kullandınız?
9	Sosyal medyadan nasıl geri dönüşler aldınız? Örneğin takipçi sayınız arttı mı?

Tablo 9: Kadın Muhtarların Sorunlara Yaklaşım Yöntemleri ve Mahalle Sorunlarına Yaklaşım Şekilleri

1	Kadın muhtarların erkek muhtarlardan farklı olarak mahalle halkına yapacağı katkılar nelerdir? Kadın eli değerse hangi kangren sorunlar çözülebilir?
2	Mahallenizde yaşayan kişiler sizden hangi tür konularda yardım istiyorlar?
3	Yardım istenilen konular hangi alanlarda yoğunlaşıyor?
4	Mahallelinin maddi durumu sizce istenilen yardımın niteliğini değiştiriyor mu?
5	Mahalle sakini kadın seçmenlerinize karşı bir girişimi veya özel bir uygulamanız olacak mı?
6	Mahallenizde sizden daha önce seçilmiş olan herhangi bir kadın muhtar var mıydı? Sizin seçilmenizde bu durumun bir etkisi oldu mu?
7	Sorulan soruların dışında sizin mahalle muhtarlıkları hakkında ekleyecekleriniz nelerdir?

Tablo 6-7-8-9’da görülen sorulara ilişkin bulguların değerlendirmesi 5. Bölümde yapılmıştır.

4.4. Araştırmanın Kısıtları

Çalışmanın başlıca kısıtları arasında kadın muhtarlar üzerine veri tabanı şeklinde istatistiksel bilgilere erişebilmede yaşanan sorunlar bulunmaktadır. Bu nedenle araştırma derinlemesine görüşme yöntemine yönelmiştir. Çalışmadaki bir başka kısıt ise çalışma örnekleminin Tekirdağ’daki kadın muhtarlar ile sınırlı tutulmasıdır. İlerideki çalışmalarda Türkiye’nin coğrafi bölgelerinin tümünü kapsayacak bir örneklem daha farklı karşılaştırmalı analizlere olanak verebilir.

5. BÖLÜM

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

Derinlemesine görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiş olan araştırmanın bulguları bu bölümde incelenmektedir. Bulguların rahat anlaşılabilmesi için mülakatlardan elde edilen veriler, analiz yapılarak temalara ayrılmış ve bu temalar aracılığıyla çeşitli saptamalar yapılmıştır. Analiz süreci araştırmacı tarafından yapılmış, veriler arasındaki tutarlılığı sağlamak adına bir diğer alan uzmanı ile çapraz kontrol gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, elde edilen bulgular, katılımcıların demografik özellikleri ile ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Aşağıda yer alan Tablo 10-34 arasındaki tablolar bulguların detaylı bilgilerini içermektedir. Böylece çalışmanın verileri ilerdeki araştırmalar için daha açıklayıcı bir nitelik kazanmıştır.

Tablo 10: Katılımcı Profili

Kategori	Sayı	Açıklama
Toplam Katılımcı	8	Kadın muhtar
Yaş Grubu		3 kişi: 1960–1970 4 kişi: 1970–1980 1 kişi: 1980 sonrası
Doğum Yeri		3 kişi Tekirdağ 1 kişi yurt dışı (Bulgaristan) 4 kişi farklı şehirler
Eğitim Durumu		İlkokul: 1 Ortaokul: 2 Lise: 2 Ön lisans: 1 Lisans: 1 Yüksek Lisans: 1
Önceki Meslek		Ev hanımı: 2 Özel sektör: 6 (eczane, satış, esnaf, emlak vs.)

Tablo 10’da görüldüğü gibi; yaş grubu dağılımı incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun 1960-1980 yılları arasında doğduğu görülmektedir. Bu durum, muhtarlık görevinde yer alan kadınların çoğunlukla orta yaş grubunda yer aldığını ve bu pozisyona erişimin belirli bir yaş olgunluğunu gerektirdiğini göstermektedir. Sadece bir katılımcının 1980 sonrası doğumlu olması, genç kadınların muhtarlık görevine katılımının sınırlı olduğunu düşündürmektedir.

Doğum yeri verileri değerlendirildiğinde, üç katılımcının Tekirdağ doğumlu olduğu, bir kişinin yurt dışında (Bulgaristan) doğduğu ve dört katılımcının ise farklı şehirlerden geldiği anlaşılmaktadır. Bu çeşitlilik, katılımcıların farklı kültürel ve sosyal bağlamlardan geldiklerine işaret ederken; yerel yönetim görevine farklı toplumsal birikimlerle dâhil olduklarını göstermektedir. Yurt dışı doğumlu bir katılımcının varlığı, göç deneyiminin kadın liderlik rolleri üzerindeki etkisini tartışmak açısından veri sunmaktadır.

Eğitim düzeyi açısından katılımcılar arasında oldukça geniş bir yelpaze olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcılar ilkokul mezuniyetinden yüksek lisans düzeyine kadar farklı eğitim kademelerini temsil etmektedir. Altı farklı eğitim düzeyinin yer alması, kadınların eğitim durumlarının muhtarlık görevine erişimde mutlak belirleyici bir faktör olmadığını; ancak çeşitli eğitim düzeylerinden gelen kadınların da bu görevi üstlenebildiğini göstermektedir. Bununla birlikte, yükseköğrenim düzeyinde (ön lisans, lisans ve yüksek lisans) toplam üç katılımcının yer alması, eğitim düzeyi yükseldikçe yerel yönetime katılımın arttığını göstermektedir.

Önceki meslek bilgileri, kadın muhtarların büyük çoğunluğunun özel sektörde (eczane, satış, esnaf, emlak gibi) çalıştıklarını göstermektedir. Katılımcılardan yalnızca ikisinin ev hanımı olması, kadınların muhtarlık görevine adım atmadan önce profesyonel iş deneyimlerine sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, kadınların yerel yönetime katılımında mesleki geçmişin önemli bir rol oynayabileceğini işaret etmektedir.

Tablo 11: Mahalle ve Yerleşim Özellikleri

Kategori	Sayı/Açıklama
İkamet Süresi	1 kişi: 1–10 yıl
	4 kişi: 10–20 yıl
	1 kişi: 20–30 yıl
	2 kişi: 30–40 yıl
Mahalle Nüfusu	750 – 30.000+ arası
	En küçük mahalle: 750 kişi
	En kalabalık: 30.000+ kişi

Tablo 11’de görüldüğü gibi katılımcıların ikamet sürelerine ilişkin bulgular, kadın muhtarların mahallelerinde uzun yıllar yaşamış olduklarını göstermektedir. Sekiz katılımcıdan altısı 10 yıl ve üzeri süredir aynı mahallede ikamet etmektedir. Bu durum, yerel yönetim görevine seçilen kadınların, mahalle halkı ile uzun süreli ilişkiler kurduklarını ve topluluk içindeki bilinirliklerinin muhtarlık görevine erişimde önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle 30 yıldan uzun süredir aynı mahallede yaşayan iki katılımcı, mahalle aidiyeti ve güven ilişkilerinin kadınların yönetsel pozisyonlara yükselmesinde belirleyici rol oynadığını düşündürmektedir.

Mahallelerin nüfus yoğunluğu açısından oldukça heterojen bir yapıya sahip olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcılar, en küçüğü 750 kişilik, en büyüğü ise 30.000’i aşan mahallelerde görev yapmaktadır. Bu çeşitlilik, kadın muhtarların hem küçük ölçekli hem de büyük kentsel yerleşimlerde aktif olduklarını göstermekte; bu da kadınların yalnızca kırsal ya da kentsel alanlarla sınırlı kalmaksızın farklı yerel yönetim bağlamlarında temsil edildiğine işaret etmektedir.

Tablo 12: Muhtarlık Deneyimi

Kategori	Sayı/Açıklama
İlk Seçimle Gelenler	5 kişi
İkinci Kez Seçilenler	3 kişi
Seçimdeki Rakip Sayısı	2 ile 7 arasında İkinci dönemlerde aday sayısı azalmış
Adaylık Gerekçeleri	Aile desteği: 3 Mahalleli talebi: 2 Kadın temsiliyeti: 1 Siyasi başlangıç: 1 Tedadüf: 1

Tablo 12’de katılımcıların muhtarlık deneyimleri incelendiğinde, beş kadının ilk kez seçilerek göreve başladığı, üç kadının ise ikinci dönemini yürüttüğü anlaşılmaktadır. İkinci kez seçilen muhtarlar, seçmen desteğini sürdürebilmiş olmaları bakımından toplumsal meşruiyet açısından önemli bir gösterge sunmaktadır.

Seçimlerde karşılaştıkları rakip sayısının 2 ile 7 kişi arasında değiştiği görülmektedir. Bu durum, kadın adayların yerel seçim yarışına çok adaylı rekabet

ortamlarında girdiğini göstermektedir. Bununla birlikte, ikinci dönem seçimlerinde aday sayısının azaldığına dair ifade, kadın muhtarların görevleri süresince mahalledeki kabul ve güven düzeylerini artırdıklarını düşündürmektedir.

Adaylık gerekçeleri incelendiğinde, farklı motivasyon kaynaklarının etkili olduğu görülmektedir. Aile desteği (3 kişi) ve mahalleli talebi (2 kişi), toplumsal çevrenin desteğinin kadınların adaylık kararında belirleyici olduğunu göstermektedir. Bu durum, kadınların yönetsel rollere bireysel tercihlerinin ötesinde sosyal çevrelerinden gelen yönlendirme ve destekle katıldıklarını ortaya koymaktadır. Kadın temsiliyeti (1 kişi) ve siyasi motivasyon (1 kişi) gibi nedenler ise daha ideolojik ve bireysel motivasyonlara işaret etmektedir. “Tasadüf” (1 kişi) ifadesi, bazı kadınların planlı bir liderlik süreci yerine fırsatların etkisiyle bu role adım attığını göstermektedir. Bu çeşitlilik, kadın muhtar adaylarının motivasyonlarının tek bir nedene indirgenemeyeceğini ve çok boyutlu sosyal dinamiklerle şekillendiğini göstermektedir.

Tablo 13: Muhtarların Algıladığı Özellikler

Ortak Özellikler;
1. Halkla iç içe olmak
2. İyi dinleyici ve arabulucu olmak
3. Çözüm odaklı ve ayırım yapmamak
4. Samimi ve güler yüzlü olmak
5. Teknolojiyi takip etmek
6. Kültürel birikime ve vizyona sahip olmak
7. Girişken ve iş bitirici olmak

Tablo 13’de, katılımcı kadın muhtarların görevleriyle ilgili olarak önem verdikleri ve başarılı bir muhtarda bulunması gerektiğini düşündükleri özelliklere ilişkin algıları ortaya konulmuştur. Ortaklaşa dile getirilen bu nitelikler, kadın muhtarların yönetsel kimliklerini ve liderlik tarzlarını nasıl yapılandırdıklarına dair önemli bilgiler sunmaktadır.

Halkla iç içe olmak; Tüm katılımcıların öncelik verdiği bu özellik, yerel yönetim anlayışında halkla kurulan doğrudan temasın ne denli önemli görüldüğünü ortaya koymaktadır. Bu durum, katılımcıların halktan kopuk olmayan, ulaşılabilir ve katılımcı bir yönetim anlayışını benimsediklerini göstermektedir. İyi dinleyici ve arabulucu olmak; Muhtarların, mahalle halkının sorunlarını sadece dinlemekle kalmayıp, aynı zamanda toplumsal çatışmalarda arabuluculuk rolü üstlenmeleri gerektiği yönündeki görüşleri, onların hem temsilci hem de uzlaştırıcı rollerini ön plana çıkarmaktadır. Bu yaklaşım, kadınların yönetsel süreçlerde duygusal zekâ ve empati gibi sosyal becerilere dayalı bir liderlik tarzı benimsediklerini göstermektedir. Çözüm odaklı ve ayırım yapmamak; Bu ifade, muhtarların görevlerini yerine getirirken tarafsızlık ve adalet ilkelerine önem verdiklerini göstermektedir.

Kadın muhtarların çözüm üretmeye odaklı olmaları, onları sadece temsil makamında değil, aynı zamanda etkin bir problem çözücü olarak da konumlandırmaktadır. Samimi ve güler yüzlü olmak; Kadın muhtarların yönetsel kimliklerini şekillendirirken samimiyet ve içtenlik gibi insani değerleri öne çıkardıkları görülmektedir. Bu yaklaşım, “otorite” kavramının daha yumuşak ve insani yönlerle yeniden tanımlandığı bir liderlik tarzına işaret etmektedir. Bu özellik, özellikle toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde kadın liderlerin benimsenmesinde önemli bir faktör olmaktadır. Teknolojiyi takip etmek; Teknolojik gelişmeleri izleme ve kullanma becerisi, kadın muhtarların çağdaş kamu yönetimi yaklaşımlarına uyum sağlama çabalarını göstermektedir. E-devlet uygulamaları, sosyal medya iletişimi gibi araçların muhtarlık faaliyetlerinde kullanılması, vatandaşla etkileşimi kolaylaştıran ve hizmet sunumunu hızlandıran bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Kültürel birikime ve vizyona sahip olmak; Bu özellik, muhtarların sadece gündelik hizmetlerle değil, aynı zamanda mahallelerinin kültürel gelişimine katkı sunabilecek birikime sahip olmaları gerektiği anlayışını yansıtmaktadır. Girişken ve iş bitirici olmak; Kadın muhtarların görevlerini icra ederken bürokratik engelleri aşabilen, inisiyatif kullanabilen ve sonuç odaklı bir tavır sergileyebilmeleri gerektiğine inandıkları görülmektedir. Bu durum, kadınların yerel yönetimde etkin aktörler olarak kendilerini konumlandırmak istediklerini ve pasif bir temsil rolüyle yetinmediklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 14: Gelecek Planları

Durum	Katılımcı Sayısı
Tekrar aday olacak	4
Aday olmayacak	3
Kararsız	1

Tablo 14 katılımcıların geleceğe yönelik muhtarlıkla ilgili planlarını anlamaya yöneliktir. Yerel yönetimlerde kadın temsiline sürekliliği ve kurumsallaşması açısından önemli bir içgörü sunmaktadır. Toplam sekiz kadın muhtarın yanıtlarına göre, dört katılımcı bir sonraki dönemde tekrar aday olmayı düşündüğünü belirtirken; üçü yeniden aday olmayacağını, biri ise henüz karar vermediğini ifade etmiştir. Yeniden aday olmayı düşünen dört muhtarın varlığı, kadınların yerel yönetimde edindikleri deneyimden memnun olduklarını ve bu alanda kendilerini sürdürülebilir bir biçimde konumlandırmak istediklerini göstermektedir. Bu bulgu, kadınların muhtarlık görevine sadece geçici bir rol olarak değil, uzun vadeli bir liderlik alanı olarak baktıklarını ortaya koymaktadır.

Aday olmayacağını belirten üç muhtarın varlığı, kadınların yerel yönetimde karşılaştıkları zorluklara ya da kişisel koşullara bağlı olarak görevlerini sürdürmekte tereddüt yaşayabildiklerini göstermektedir. Bu durum, yerel yönetim görevlerinin sürekliliği açısından kurumsal destek, sosyal kabul ve iş yükü gibi faktörlerin kadınların karar süreçlerini doğrudan etkilediğini düşündürmektedir.

Kararsız kalan bir katılımcının olması, karar verme sürecinin hala sürdüğünü ve muhtarlık deneyiminin ilerleyen süreçte netleşebileceğini göstermektedir. Bu durum, kadınların kararlarını yalnızca kişisel değil, aynı zamanda toplumsal dinamikler ve çevresel koşullara göre şekillendirdiklerini desteklemektedir.

Genel olarak, kadın muhtarların yarısının görevine devam etmeyi istemesi, bu pozisyondaki kadın temsiline sürdürülebilirliğine dair olumlu bir gösterge sunmaktadır. Ancak diğer yarısının bu görevden çekilmeyi düşünmesi veya kararsız olması, yerel yönetimlerde kadın temsiliyetinin güçlendirilmesi için daha kapsamlı

sosyal, politik ve ekonomik destek mekanizmalarına ihtiyaç duyulduğunu da ortaya koymaktadır.

Tablo 15: Cinsiyet Farklılığı Talepleri Etkiliyor mu?

Görüş	Katılımcılar	Açıklama
Hayır	M1, M3, M4, M5, M6, M8	6 muhtar cinsiyetin talepleri değiştirmedini belirtmiştir.
Evet	M2, M7	2 muhtar kadınlardan gelen taleplerin farklılaştığını belirtmiştir.

Tablo 15, kadın muhtarların hizmet sunumu sürecinde cinsiyetin vatandaş taleplerini etkileyip etkilemediğine ilişkin algılarını araştırmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu (6 muhtar), muhtarın kadın ya da erkek olmasının mahalle halkından gelen talepler üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığını ifade etmiştir. Bu bulgu, kadınların yerel yönetim görevlerini cinsiyetlerinden bağımsız bir şekilde yürüttüklerine inandıklarını ve toplumsal cinsiyetin muhtarlık pratiğinde işlevsel farklar yaratmadığını düşündüklerini göstermektedir.

Cinsiyetin etkilemediğine ilişkin görüşlerin fazlalığı, yerel yönetim hizmetlerinin doğrudan ihtiyaç temelli olduğunu ve cinsiyetten bağımsız şekilde vatandaş beklentilerine yanıt verildiğini göstermektedir. Bu yaklaşım, muhtarların yönetsel rolleri çerçevesinde toplumsal cinsiyetin bir ayırım unsuru olmaması gerektiği yönündeki tutumu yansıtmaktadır. Ayrıca, kadın muhtarların sahada karşılaştıkları talepleri profesyonelce ele aldıkları ve görevlerini toplumsal beklentilere göre değil, kamu hizmeti ilkeleri doğrultusunda yerine getirdiklerini düşündürmektedir.

Buna karşılık, “Evet” diyen iki katılımcı (M2 ve M7), kadın muhtar olarak özellikle kadınlardan gelen taleplerin belirli farklılıklar içerdiğini ifade etmiştir. Bu durum, cinsiyet temelli bir yakınlık veya güven ilişkisi nedeniyle kadınların, kadın muhtarlara daha rahat ulaşabildiği veya farklı türde isteklerde bulunabildiği şeklinde yorumlanmaktadır. Bu bağlamda, kadınların mahalledeki temsilinin kadın halk nezdinde daha fazla temas ve paylaşım imkânı sunduğu söylenebilir. Kadın muhtarların özellikle sosyal yardımlar, şiddet ve aile içi sorunlar gibi konularda daha fazla başvuru aldığı yönündeki tespitler, bu görüşü desteklemektedir.

Tablo 16: Muhtarların Görüştüğü Kurumlar

Görüşülen Kurum/Kuruluş	Görüşme Yapan Muhtar Sayısı
Belediye (İlçe/Büyükşehir)	8
TESKİ (Tekirdağ Su ve Kanalizasyon İdaresi)	8
Kaymakamlık	2
Valilik	2
Fen İşleri, Park ve Bahçeler	1'er kişi
Emniyet Müdürlüğü	2
Sosyal Yardımlaşma Dernekleri	3
Kadın Kolları (Parti ayırt etmeksizin)	1
Kara Yolları Genel Müdürlüğü	1
Telekomünikasyon Şirketleri	1
“Bütün kurumlar” yanıtı veren	1 (M7)

*Birden fazla kurumla görüşme yapan muhtarlar nedeniyle toplam sayı 8'i aşmıştır.

Tablo 16, kadın muhtarların kamu kurumlarıyla olan etkileşimlerini ve hangi kurumlarla görüşme gerçekleştirdiklerini ortaya koymaktadır. Veriler, muhtarların görevlerini etkin biçimde yerine getirebilmek adına çeşitli kamu kurumlarıyla sürekli iletişim hâlinde olduklarını göstermektedir. Ayrıca, birden fazla kurumla görüşme yapan katılımcılar olduğu için toplam görüşme sayısı 8'i aşmıştır; bu da muhtarların çok yönlü ve yoğun bir kurumsal iletişim ağı içinde yer aldıklarını ortaya koymaktadır.

Belediyeler ile görüşme gerçekleştiren tüm katılımcılar, yerel hizmetlerin sağlanmasında belediyelerin muhtarlıkla olan doğrudan ilişkisini vurgulamaktadır. Bu durum, muhtarların belediyelerle iş birliği içinde çalıştığını ve belediyelerin mahalle düzeyindeki talepleri değerlendirmede temel aktör olduğunu göstermektedir.

TESKİ (Tekirdağ Su ve Kanalizasyon İdaresi) ile de tüm muhtarların görüşme yapmış olması, altyapı hizmetlerine yönelik sorunların mahalle düzeyinde sıklıkla dile getirildiğini ve bu tür teknik hizmetlerin kadın muhtarların görev alanında önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

Kaymakamlık ve Valilik gibi daha üst düzey yönetsel kurumlarla yapılan görüşme sayısının sınırlı (her biri için 2 muhtar) olması, kadın muhtarların bu tür

merkezi otorite temsilcileriyle daha nadiren temas kurduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, ilçe ve il düzeyindeki bürokratik kurumlarla muhtarlar arasındaki mesafenin daha fazla olduğunu işaret etmektedir.

Fen İşleri, Park ve Bahçeler, Kara Yolları, Telekomünikasyon şirketleri gibi teknik ve altyapı birimleriyle yapılan bireysel görüşmeler ise mahalle düzeyinde ortaya çıkan somut hizmet taleplerine yönelik girişimlerin çeşitliliğini göstermektedir. Bu veriler, kadın muhtarların sadece sosyal destek kurumlarıyla değil, aynı zamanda teknik hizmet sağlayıcı kurumlarla da doğrudan temas kurduklarını ortaya koymakta; onların yönetici profilini güçlendirmektedir.

Sosyal Yardımlaşma Dernekleri ile yapılan görüşmeler (3 muhtar), kadın muhtarların özellikle yoksulluk, yardım talepleri ve sosyal hizmetler bağlamında aktif rol oynadıklarını göstermektedir.

Kadın kolları ile temas kuran tek muhtar, kadın muhtarların siyasal yapılarla olan temaslarının sınırlı olabileceğini düşündürmektedir. Bununla birlikte, bu tür siyasi kanatlarla iletişim, kadın dayanışması, temsil ve güçlenme açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır.

Son olarak, “bütün kurumlarla görüşüyorum” diyen muhtar (M7), görev tanımını geniş bir kapsama oturtan, proaktif ve çok yönlü bir yönetici profili sergilemektedir. Bu yaklaşım, bireysel motivasyonun ve liderlik kapasitesinin muhtarlık pratiği üzerindeki etkisini göstermektedir.

Tablo 17: Sivil Toplum Kuruluşları ile İlişkiler

İlişki Düzeyi	Katılımcılar	Açıklama
Çok iyi	M1, M3, M4, M5, M6, M7, M8	7 muhtar aktif olarak davetlere katıldıklarını belirtmiştir.
İyi (pasif katılım)	M2	Davetlere nadiren katıldığını belirtmiştir.

Tablo 17, kadın muhtarların sivil toplum kuruluşları (STK) ile olan ilişkilerinin niteliğini ortaya koymakta ve bu ilişkilerin yerel düzeydeki katılımcı yönetim

anlayışı içindeki yerini değerlendirme fırsatı sunmaktadır. Verilere göre, sekiz katılımcıdan yedisi (M1, M3, M4, M5, M6, M7, M8) sivil toplum kuruluşlarıyla “çok iyi” düzeyde ilişkilere sahip olduklarını ve aktif katılım sağladıklarını belirtmiştir. Sadece bir muhtar (M2) ise “iyi ama pasif” bir ilişki düzeyine sahip olduğunu ifade etmiştir.

Aktif katılım bildiren muhtarlar, çeşitli sivil toplum faaliyetlerine düzenli olarak katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, kadın muhtarların yerel yönetim süreçlerinde yalnızca kamusal otoritelerle değil, aynı zamanda sivil toplum aktörleriyle de iş birliği geliştirdiklerini göstermektedir. Katılımcıların çoğunun STK’larla etkin temas içinde olması, onların toplumsal ağlar içinde görünür ve etkili olduklarına işaret etmektedir. Ayrıca bu durum, kadın muhtarların mahalle ölçeğindeki sosyal sorunlara çözüm ararken kamusal-sivil iş birliklerini önemsediklerini ve tabana yayılan demokratik katılımı desteklediklerini göstermektedir.

Tablo 18: Yetkileri Yeterli Bulma Durumu

Görüş	Katılımcılar	Sayı
Evet	M1, M2, M4, M6, M7	5
Hayır	M3, M5, M8	3

Tablo 18, kadın muhtarların mevcut muhtarlık yetkilerini görevlerini yerine getirme açısından yeterli bulup bulmadıklarına dair görüşleri yer almaktadır. Katılımcılardan beşi mevcut yetkileri yeterli bulduğunu belirtirken; üçü ise yetkilerin yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Bu veriler, kadın muhtarlar arasında görev yetkilerine ilişkin algının homojen olmadığını ve farklı deneyimlerin farklı değerlendirmelere yol açtığını göstermektedir.

Yetkileri yeterli bulan katılımcıların bu görüşleri, muhtarlık makamının mevcut yasal ve idari çerçevede işlevsel olduğunu düşündüklerine işaret etmektedir.

Öte yandan, yetkilerin yetersiz olduğunu düşünen üç katılımcı, muhtarların özellikle kurumsal yetki, bütçe kontrolü ve karar alma süreçlerindeki etkisizliğinden şikâyetçi olmaktadır. Bu görüş, muhtarlığın sembolik bir temsil makamı olmaktan

öteye geçebilmesi için daha kapsamlı yönetsel ve idari yetkilere sahip olması gerektiği yönündeki eleştirileri yansıtmaktadır.

Bu çeşitlilik, kadın muhtarların görev alanlarının genişliği, mahalle nüfus yapısı, kurumsal ilişkiler ve kişisel liderlik tarzları gibi etkenlerle farklı deneyimler yaşadıklarını göstermektedir. Ayrıca bu durum, kadın muhtarların temsil ettikleri mahallelerde ne ölçüde etkin olabildiklerinin yalnızca resmi yetkilerle değil, aynı zamanda toplumsal kabul, kurumsal destek ve kişisel inisiyatifle şekillendiğini göstermektedir.

Tablo 19: Yetkilerde Yapılması Önerilen Değişiklikler

Katılımcı	Öneri
M4	Sosyal yardımların muhtar yetkisine verilmesi
M5	İkametgâh işlemlerinin tekrar muhtarlara devri
M7	Muhtarlık kavramının kurumlarca daha iyi tanınması
M8	Kurumlarla iletişimde kolaylık ve doğrudan temas

*Diğer 3 muhtar (M1, M2, M6), mevcut yetkilerin yeterli olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 19, kadın muhtarların mevcut yetkilerle ilgili yaşadıkları sınırlılıkları nasıl tanımladıklarını ve muhtarlık kurumunun daha işlevsel hale gelebilmesi için ne tür düzenlemelere ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır. Katılımcılardan dördü belirli alanlarda yetkilerin artırılması ya da güçlendirilmesine yönelik önerilerde bulunurken, diğer üç muhtar mevcut yetkilerin yeterli olduğunu ifade etmiştir. Bu dağılım, kadın muhtarların deneyimlerinin bazı yönlerden ortaklaştığını, bazı yönlerden ise farklılaştığını göstermektedir.

M4'ün önerisi, sosyal yardımların doğrudan muhtar yetkisine verilmesi gerektiği yönündedir. Bu talep, özellikle mahallede dezavantajlı gruplarla doğrudan temasta olan muhtarların sosyal destek süreçlerinde daha etkin olma ihtiyacına dayanmaktadır.

M5, geçmişte muhtarlara ait olan ikametgâh işlemlerinin tekrar muhtarlık makamına devredilmesini önermektedir. Bu öneri, muhtarların devletle vatandaş

arasında doğrudan aracı konumunun yeniden güçlendirilmesi talebini yansıtmaktadır. Vatandaşla bire bir temasa dayalı işlemlerin azaltılması, muhtarların işlevselliğini sınırladığı yönünde bir algının oluşmasına neden olmuştur.

M7, muhtarlık kavramının kamu kurumları nezdinde daha iyi tanınması gerektiğini belirtmiştir. Bu ifade, bazı kurumsal aktörlerin muhtarlık makamını yeterince ciddiye almadığı ya da karar süreçlerine dâhil etmediği yönünde bir eleştiriyi içermektedir. Bu durum, yerel düzeydeki temsil gücünün artırılması ve muhtarlığın kurumsal meşruiyetinin güçlendirilmesi gereğini ortaya koymaktadır.

M8'in önerisi, kamu kurumlarıyla iletişimde kolaylık sağlanması ve doğrudan temas kurulabilmesi yönündedir. Bürokratik süreçlerin uzunluğu ve yetki sınırlılığı nedeniyle, mahalle düzeyinde çözülebilecek sorunların çözümünde gecikmeler yaşandığı anlaşılmaktadır. Bu öneri, muhtarların kurumlar arası ilişkilerde daha görünür, etkin ve yetkili hale gelme isteğini yansıtmaktadır.

Öneri sunmayan üç katılımcı ise mevcut yetkilerin görevlerini yerine getirmede yeterli olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu durum, muhtarların bireysel liderlik becerileri, mahalle ölçeği, toplumsal kabul düzeyi ve kurumlarla ilişkilerindeki farklılıklara bağlı olarak yetki algılarının değişkenlik gösterebileceğini ortaya koymaktadır.

Tablo 20: Kadınların Muhtar Olmak İstemesinin Nedenleri ve Çevre Dönüşleri

Katılımcı	Neden	Çevrenin Dönüşü
M1	Kadınların iletişim becerisi yüksek	Olumlu, dost-düşman ayrımını fark ettim
M2	Kadınların özgüveni ve çok yönlülüğü	Memnuniyet dolu dönüşler
M3	Analitik bakış ve hizmet üretme gücü	Olumlu ve motive edici
M4	Titizlik ve özveri	Olumsuz dönüş almadım
M5	Çözüm odaklı ruh ve bilinç düzeyi	Tebrik mesajları aldım
M6	İnce düşünce, çözüm odaklılık	Gurur verici geri dönüşler
M7	Çevrenin isteğiyle adaylık	Hiç olumsuzluk yaşanmadı
M8	Gelecek nesillere yol açma arzusu	Olumlu ve destekleyici

Tablo 20, kadın muhtarların göreve aday olma motivasyonlarını ve adaylık ya da seçim sonrası çevrelerinden aldıkları geri bildirimleri ortaya koymaktadır. Katılımcıların ifadeleri, kadınların muhtarlık görevine yönelik kararlarının hem bireysel hem de toplumsal dinamiklerle şekillendiğini göstermektedir. Aynı zamanda, çevresel dönüşlerin genellikle olumlu, motive edici ve destekleyici bir nitelik taşıdığı görülmektedir.

Kadın muhtarların görevlerine başlama gerekçeleri, büyük ölçüde toplumsal cinsiyete atfedilen olumlu özellikler çerçevesinde şekillenmiştir:

İletişim becerisi yüksek olma (M1), çok yönlülük ve özgüven (M2), analitik bakış ve hizmet üretme kapasitesi (M3) gibi nedenler, kadınların kamu hizmetlerinde etkili ve yenilikçi roller üstlenebileceğine dair güçlü bir öz-yeterlilik algısını yansıtmaktadır.

Titizlik, özveri (M4), çözüm odaklılık ve bilinç düzeyi (M5), ince düşünce ve çözüm odaklılık (M6) gibi nedenler, kadınların görevlerine ilişkin etik, empati yeteneği olan ve sistematik bir yaklaşımı benimsediklerini ortaya koymaktadır.

Toplumsal talep (M7) ve gelecek nesillere örnek olma arzusu (M8) ise bu kararın yalnızca bireysel değil, aynı zamanda kolektif beklentilere ve toplumsal sorumluluk duygusuna da dayandığını göstermektedir.

Bu bulgular, kadınların muhtarlığa aday olma süreçlerinde geleneksel “temsil” anlayışını aşarak, dönüştürücü ve toplumsal katkı odaklı bir liderlik anlayışı geliştirdiklerini göstermektedir.

Tüm katılımcıların ifadelerine göre, adaylık süreci ve sonrasında çevreden gelen geri bildirimler büyük ölçüde olumlu olmuştur. Katılımcıların çoğu, “tebrik mesajları” (M5), “gurur verici dönüşler” (M6), “olumsuzluk yaşanmaması” (M7), “destekleyici geri bildirimler” (M8) gibi ifadelerle sosyal çevrelerinin bu süreci onayladığını belirtmiştir.

Tablo 21: Adaylık Sürecindeki Zorluklar

Katılımcı	Zorluk Yaşadı mı?	Detay
M1	Hayır	Rekabet kaynaklı zorluklar
M3	Hayır	Yorum yapmadı
M4	Evet	Adaylar arası rekabet
M5	Evet	“Kadın yapamaz” söylemleri
M6	Hayır (pozitif ayrımcılık)	Kadın olduğu için erişim kolaylığı yaşadı
M7	Evet	Ataerkil söylemler (“Bu kadın ne anlar...”)
M8	Evet	Aşağılayıcı, küçümseyici tutumlar

Tablo 21, kadın muhtar adaylarının seçim sürecinde karşılaştıkları bireysel ve toplumsal engelleri ortaya koymakta; toplumsal cinsiyet temelli önyargıların kadınların yerel siyasete katılımını nasıl etkilediğine dair önemli bulgular sunmaktadır. Sekiz katılımcıdan dördü (M4, M5, M7, M8) ciddi toplumsal direnç ve ayrımcı söylemlerle karşılaştığını belirtmiş, üç katılımcı (M1, M3, M6) ise zorluk yaşamadığını ifade etmiştir.

M4, adaylar arası rekabetin kendisi için zorluk oluşturduğunu belirtmiştir. Bu durum, cinsiyet ayrımına dayalı olmasa da siyasi mücadelede kadınların daha yoğun rekabete maruz kaldığını göstermektedir.

M5, M7 ve M8 ise doğrudan toplumsal cinsiyet temelli önyargılar ile karşı karşıya kaldıklarını ifade etmişlerdir. “Kadın yapamaz” (M5), “Bu kadın ne anlar...” (M7) gibi ataerkil söylemler ve “küçümseyici tutumlar” (M8), yerel siyasetin hâlâ erkek egemen bir alan olarak görüldüğünü göstermektedir.

Bu ifadeler, toplumsal cinsiyet normlarının kadınların siyasi aktör olarak görünürlük kazanma sürecinde karşılaştıkları direnci gözler önüne sermektedir. Kadınların yalnızca teknik yeterlilikleri değil, aynı zamanda bu önyargılara karşı psikolojik dayanıklılık ve toplumsal meşruiyet mücadelesi de vermeleri gerekmektedir.

M1, seçim sürecinde doğrudan cinsiyet temelli bir ayrımcılıkla karşılaşmadığını, ancak genel rekabet ortamının zorluklar içerdiğini belirtmiştir.

M3, yorum yapmamıştır; bu da zorluk yaşamadığını ya da paylaşmak istemediğini düşündürmektedir.

M6, kadın olduğu için pozitif ayrımcılık yaşadığını ifade etmiştir. Bu özel durum, bazı kadınların yerel düzeyde sembolik değerler atfedilerek desteklendiğini ve bu sayede adaylık süreçlerinde avantaj elde edebildiklerini göstermektedir.

Tablo 22: Seçmenlerin Kadın Muhtarlara Bakışı ve Beklentileri

Katılımcı	Bakış Açısı	Beklentiler
M1	Olumlu ve motive edici	Pazar yeri ve sağlık ocağı
M3	Saygı ve değer verici	Olumlu sosyal yaklaşım
M4	Kadın muhtar isteniyordu	Refah düzeyinin artması
M5	Destekleyici	Ulaşılabilirlik, çözüm odaklılık
M6	Samimiyet ve güven	Bireysel ilişki ve sosyal bağlar
M7	Pozitif ayrımcılık	Kadın eliyle değişim
M8	Gurur duyduklarını belirtmişlerdir	Ulaşım, altyapı, sosyal alanlar

Tablo 22, seçmenlerin kadın muhtarlara yönelik tutumlarını ve muhtarlık makamından ne tür beklentiler içinde olduklarını göstermesi bakımından çalışmanın toplumsal cinsiyet eksenli çözümlemesine önemli katkılar sunmaktadır. Veriler, kadın muhtarlara yönelik olumlu, destekleyici ve güven temelli bir yaklaşımın yaygın olduğunu; buna karşılık seçmenlerin kadın muhtarlardan hem fiziksel hizmet hem de sosyal bağ ve ulaşılabilirlik beklentileri taşıdığını ortaya koymaktadır.

Tüm katılımcılar, seçmenlerin kadın muhtarlara yönelik olumlu bir bakış geliştirdiğini belirtmiştir. Öne çıkan tutumlar şu şekildedir:

“Olumlu ve motive edici” (M1), “saygı ve değer verici” (M3), “destekleyici” (M5), “samimiyet ve güven” (M6), “gurur duyduklarını belirttiler” (M8) gibi ifadeler, kadın muhtarların toplumda pozitif bir temsiliyet yarattığını ve seçmenlerin kadın liderliği artık benimsediğini göstermektedir.

M4’ün ifadesi, kadın muhtarlara yönelik beklentinin seçim öncesinde dahi var olduğunu, yani kadın muhtarlığın yalnızca bireysel çaba değil, toplumsal bir talep sonucunda ortaya çıktığını göstermektedir.

M7, seçmenlerin kadın muhtarlara yönelik pozitif ayrımcılık yaptığını belirtmiştir; bu durum, kadınların desteklenmesine yönelik toplumsal bir eğilimin varlığını ortaya koymaktadır.

Bu genel olumlu tutum, kadınların geleneksel olarak dışlandığı siyasal alanlarda görünürlüklerinin arttığını ve seçmenlerin kadın liderlere yönelik olumsuz tutumlarının azaldığını göstermektedir.

Kadın muhtarlardan beklentiler hem somut hizmetler hem de soyut, ilişkiye dayalı beklentiler çerçevesinde şekillenmiştir:

Somit beklentiler: Pazar yeri ve sağlık ocağı (M1), refah düzeyi artışı (M4), ulaşım ve altyapı hizmetleri (M8), ulaşılabilirlik (M5) gibi talepler, kadın muhtarların klasik kamu hizmeti alanlarında da çözüm üretme sorumluluğu taşıdığını göstermektedir.

Soyut beklentiler: Sosyal bağlar kurma (M6), çözüm odaklılık (M5), bireysel ilişki (M6), “kadın eliyle değişim” (M7) gibi ifadeler ise kadın muhtarlardan duygusal zekâ, empati, insani sıcaklık ve toplumsal dönüşüm beklenildiğini göstermektedir.

Bu bulgular, kadın muhtarların sadece “temsil” değil, aynı zamanda dönüştürücü ve sosyal bütünleştirici bir liderlik rolü üstlendiklerini ortaya koymaktadır. Kadınlardan sadece hizmet değil, aynı zamanda iletişimsel beceri, ilişkisel yakınlık ve insani duyarlılık da beklenmektedir. Bu, kadın liderlikten beklentilerin çok katmanlı olduğunu ve kadınların geleneksel erkek liderlik modellerinin ötesinde farklı bir rol üstlendiklerini göstermektedir.

Tablo 23: Seçim Vaatleri

Katılımcı	Vaat
M1	Mahallelinin ihtiyaçlarını dile getirme
M2	Yol problemi çözümü, taşımali eğitim
M3	Yol sorunları
M4	Vaat vermedi
M5	Muhtarlığı çözüm noktası haline getirme
M6	Vaat vermedi
M7	Vaat vermedi
M8	Yol ve sosyal alan eksikliğini giderme

Tablo 23, kadın muhtar adaylarının seçim sürecinde mahalle halkına sundukları vaatleri ve bu vaatlerin içeriğini ortaya koymaktadır. Katılımcıların beşli belirli bir vaatte bulunmuş; üçü ise doğrudan bir vaat sunmadığını ifade etmiştir. Bu dağılım, kadın adayların seçim kampanyalarında farklı stratejiler izlediğini ve bazı durumlarda vaat yerine icraat odaklı, ilişli temelli bir yaklaşımı tercih ettiklerini göstermektedir.

M1, mahallelinin ihtiyaçlarını üst mercilere aktarma sözü vererek temsiliyet ve arabuluculuk rolüne vurgu yapmıştır. Bu tür bir vaat, doğrudan hizmetten ziyade iletişim kanallarını açma ve halkın sesi olma işlevini öne çıkarmaktadır.

M2, yol problemleri ve taşımali eğitimle ilgili vaatlerde bulunarak özellikle altyapı ve eğitim hizmetlerine dair somut sorunlara çözüm odaklı yaklaşım sergilemiştir.

M3 ve M8, mahallelerinde yoğun biçimde hissedilen yol ve sosyal alan yetersizliğini dile getirerek, seçmenlerin günlük yaşamını doğrudan etkileyen temel belediyecilik sorunlarını önceliklendirmiştir.

M5, muhtarlığı bir “çözüm noktası” haline getirme hedefiyle daha geniş ve işlevsel bir muhtarlık vizyonu ortaya koymuştur.

M4, M6 ve M7, seçim sürecinde doğrudan vaat sunmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 24: Destekleyen Cinsiyet ve Toplum Grupları

Katılımcı	Görüş
M1	Kadın temalı toplulukların desteği önemli
M3	Her grup desteklemeli
M4	Tüm toplum grupları desteklemeli
M5	Grup fark etmeksizin destek görmek önemli
M8	Ayrım yapılmadan desteklenmek önemli

*M2, M6, M7 bu soruyu yanıtlamamıştır.

Tablo 24, kadın muhtarların hangi cinsiyet ya da toplum gruplarından destek aldıklarını nasıl algıladıklarını ve destek görmenin onlar için ne ifade ettiğini ortaya koymaktadır. Beş katılımcı bu konuda görüş bildirirken, üç katılımcı (M2, M6, M7) soruya yanıt vermemiştir. Yanıt verenlerin tümü, kapsayıcı ve eşitlikçi bir destek anlayışını savunmakta ve belirli bir grubun değil, tüm toplumun desteğinin önemli olduğunu vurgulamaktadır.

M1, özellikle kadın temalı topluluklardan gelen desteği vurgulamış, kadın dayanışmasının ve kadın sivil toplumunun yerel siyasetteki kadın temsilini güçlendirdiğine dikkat çekmiştir. Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyet temelli örgütlenmelerin kadın muhtarlar için moral ve stratejik bir kaynak oluşturduğunu göstermektedir.

M3 ve M4, bütün toplum gruplarının desteği gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu görüşler, muhtarlık makamının yalnızca belirli bir grubun değil, tüm mahalle halkının temsilcisi olduğu düşüncesine dayanmaktadır.

M5 ve M8, grup farkı gözetmeksizin destek almanın değerli olduğunu belirtmiştir. Bu tutum, destek mekanizmalarının siyasi, etnik ya da cinsiyet temelli değil, vatandaşlık ve liyakat temelinde işlemesi gerektiğini savunan bir yaklaşımdır. Özellikle M8'in "ayrım yapılmadan desteklenmek önemli" ifadesi, kadınların liderlik pozisyonlarında karşılaştıkları kategorik ayrımcılıklara karşı geliştirilen bir eşitlik söylemi olarak değerlendirilmektedir.

M2, M6 ve M7'nin soruya yanıt vermemiş olması, konuya dair net bir pozisyon belirtmek istememeleri ya da destek algılarının daha karmaşık ve ölçülemeyen bir yapıda olmasından kaynaklanabilir.

Tablo 25: Cinsiyet Ayrımcılığı Yaşanma Durumu

Görüş	Katılımcılar
Hayır	M1, M2, M3, M4, M5, M6
Evet	M7, M8
*M7: Bazı seçmen alanlarına ulaşım da zorluk	
*M8: “Kadın muhtar olmaz” söylemiyle karşılaştı	

Tablo 25, kadın muhtarların muhtarlık görevleri sürecinde ya da adaylık dönemlerinde toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılıkla karşılaşp karşılaşmadıklarına ilişkin öznel değerlendirmelerini içermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (n=6) herhangi bir cinsiyet ayrımcılığı yaşamadıklarını ifade ederken; iki katılımcı (M7, M8) ise ayrımcılığa maruz kaldıklarını belirtmiştir.

M1, M2, M3, M4, M5 ve M6, görevleri süresince toplumsal cinsiyete dayalı olumsuz bir ayrımcılıkla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, bazı yerel bağlamlarda kadınların kamu görevlerinde benimsendiğini, ve toplumsal kabullerinin yüksek olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca bu sonuç, kadın muhtarların deneyimlerinin farklı sosyo-kültürel koşullara göre çeşitlilik gösterebileceğini ortaya koymaktadır.

M7, bazı seçmen alanlarına ulaşım da zorluk yaşadığını ifade etmiştir. Bu durum, kadınların fiziksel mekâna erişim ve kamuya açık alanlarda temsil gücü konularında kısıtlanabileceğini göstermektedir.

M8, “kadın muhtar olmaz” söylemiyle karşılaştığını belirterek doğrudan toplumsal önyargı ve cinsiyetçi kalıp yargılara işaret etmiştir. Bu tür söylemler, kadınların liderlik rollerine yönelik geleneksel ataerkil direncin sürdüğünü göstermekte; toplumsal algılarda hâlâ “erkek muhtar normunun” etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 26: Yerel Basında Yer Alma

Yanıt	Katılımcılar
Var	M1, M2, M4, M5, M6, M7, M8
Yok	M3 (yanıt vermemiş)

***Ortak Görüş:** Yerel basında yer almak motive edici ve onur edici bulunmuştur.

Tablo 26, kadın muhtarların yerel basında ne ölçüde yer bulduklarını ve bu görünürlüğün kendileri üzerindeki etkilerini yansıtmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu (7 katılımcı), yerel basında yer aldıklarını belirtmiş; yalnızca bir katılımcı (M3) bu konuda görüş belirtmemiştir. Katılımcılar arasında ortak olarak dile getirilen görüş ise, yerel basında görünür olmanın “motive edici” ve “onur verici” olduğu yönündedir.

M1, M2, M4, M5, M6, M7 ve M8, muhtarlık görevleriyle ilgili olarak yerel basında haberleştirildiklerini belirtmişlerdir. Bu durum, kadın muhtarların toplum nezdinde tanınma ve meşruiyet kazanma süreçlerinde yerel medya organlarının önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Kadın muhtarların yerel basında yer almaları, hem onların başarılarının takdir edilmesine olanak tanımakta hem de toplumdaki kadın liderliği algısını güçlendirmektedir.

Yerel basın, kadın muhtarların kamusal görünürlüğünü artıran bir araç olarak işlev görmektedir; onların yalnızca mahalle halkına değil, daha geniş bir toplumsal çevreye örnek olmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle kadınların siyasetteki temsili hâlâ sınırlı olduğu düşünüldüğünde, basında görünür olmak rol model oluşturma ve sosyal normları dönüştürme açısından stratejik bir önem taşımaktadır.

Tüm katılımcılar, yerel basında yer almanın kendilerini olumlu etkilediğini ifade etmiştir. Bu görüşler, tanınma, değer görme ve toplumsal takdir gibi psikososyal ihtiyaçların kadın liderlik süreçlerinde ne denli belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Kamuoyu tarafından görünür olmak, kadın muhtarların özgüvenini artırmakta ve toplumsal cinsiyet temelli önyargılara karşı sembolik bir güç üretmektedir.

Tablo 27: Sosyal Medya Kullanımı

Kullanım Şekli	Katılımcılar
Aktif Kullanım	M1–M8
Pasif Kullanım	Yok

*Geri Bildirim: Sosyal medya etkin kullanılmış; olumsuz dönüş alınmamış, takip artışı gözlemlenmiş, şeffaflık sağlanmıştır.

Tablo 27, kadın muhtarların sosyal medya kullanım düzeylerini ve bu mecraların hizmet sunumu, temsil gücü ve vatandaşla etkileşim bağlamında nasıl değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Tüm katılımcıların (M1–M8) aktif sosyal medya kullanıcısı oldukları belirtilmiş; pasif kullanım ya da olumsuz deneyim bildiren hiçbir katılımcı bulunmamaktadır. Bu durum, sosyal medyanın kadın muhtarlar için etkili bir kamusal iletişim ve yönetim aracı haline geldiğini göstermektedir.

Katılımcıların tamamının sosyal medyayı aktif biçimde kullanmaları, yerel yönetim düzeyinde dijitalleşmeye uyum sağlandığını ve teknolojik araçların kadın muhtarlar tarafından benimsenerek hizmet sunumuna entegre edildiğini göstermektedir. Sosyal medya, kadın muhtarlar için sadece bir tanıtım aracı değil; aynı zamanda mahalle halkı ile şeffaf, doğrudan ve hızlı iletişim kurmayı mümkün kılan bir platform işlevi görmektedir.

Bu bağlamda, sosyal medyanın:

- Halkla etkileşimi artırdığı,
- Güven ve şeffaflık sağladığı,
- Hizmetlerin görünürlüğünü artırdığı gibi geri bildirimlerle desteklendiği anlaşılmaktadır.

Katılımcılar sosyal medya kullanımı sonucunda:

- Olumsuz geri dönüş almadıklarını,
- Takipçi sayılarında artış yaşandığını,
- Topluma karşı daha hesap verebilir ve şeffaf bir yönetim algısı oluştuğunu ifade etmişlerdir.

Bu olumlu deneyimler, dijital araçların kadınların liderlik süreçlerinde hem meşruiyetlerini güçlendirme hem de temsil kapasitelerini artırma işlevi gördüğünü göstermektedir. Özellikle kadınların yerel yönetimlerdeki görünürlüğüne sınırlı olduğu toplumsal bağlamlarda, sosyal medya onların seslerini daha geniş kitlelere ulaştırmalarına imkân tanımaktadır.

Tablo 28: Kadın Muhtarların Mahalleye Katkılarına İlişkin Görüşleri

Katılımcı	Görüş Özeti
M1	Kadınların çözüm odaklı yapısı, kadınlara yönelik projelerin geliştirileceği.
M2	Kadının doğası gereği çözüm odaklı olduğu, erkeklerden geri kalmadığı.
M3	Kadın muhtarların hızlı iletişim kurabildiği, duyarlı olduğu.
M4	Titizlik ve hassasiyetin verimliliği artırdığı, kadınların güçlü olduğu.
M5	Estetik ve sosyal projelere ağırlık verilmesi.
M6	Tepkisel değil, çözüm odaklı hareket edilmesi.
M7	Kadın muhtarların erişimde rahat olduğu, konfor alanlarına daha kolay girebildiği.
M8	Kadınların muhtarlığa daha rahat ulaşabildiği, şeffaflık vurgusu.

Tablo 28, kadın muhtarların kendi deneyimlerine dayanarak kadınların muhtarlık görevine ne tür katkılar sunduklarına ilişkin öznel değerlendirmelerini ortaya koymaktadır. Katılımcıların tümü, kadınların muhtarlık görevine özgü katkılarının olduğunu vurgulamış; bu katkılar çoğunlukla çözüm odaklılık, duyarlılık, estetik ve iletişim becerileri ekseninde dile getirilmiştir. Bu veriler, kadın muhtarların mahalle düzeyinde farklı ve tamamlayıcı bir liderlik biçimi sunduklarını göstermektedir.

Çözüm Odaklılık ve Pratiklik: M1, M2 ve M6 kadınların doğaları gereği sorunlara tepkisel değil çözüm odaklı yaklaştıklarını belirtmiştir. Bu, kadın muhtarların sorunları kişiselleştirmeden ve çatışmadan uzak bir yaklaşımla ele aldıklarını ve hızlı çözümler üretmeyi önceliklediklerini göstermektedir.

Duyarlılık, Titizlik ve Hassasiyet: M3 ve M4, kadın muhtarların iletişimde duyarlılık, titizlik, ve hassasiyet özelliklerinin mahalledeki hizmetlerin verimliliğini

artırdığını vurgulamıştır. Bu yönler, kadın liderliğin empatiye ve ayrıntılara önem verdiği bir yönetim biçimini ortaya koymaktadır.

Estetik ve Sosyal Boyut: M5, kadınların estetik ve sosyal projelere ağırlık verdiğini belirterek, kadın muhtarların sadece altyapı gibi teknik hizmetler değil; aynı zamanda toplumun kültürel ve sosyal yaşamına katkı sunacak projeler geliştirdiğini ifade etmiştir. Bu yaklaşım, kamu hizmetlerinin sadece fonksiyonel değil, yaşam kalitesi ve sosyal bütünleşme boyutunu da kapsaması gerektiğini yansıtır.

Erişim ve Şeffaflık: M7 ve M8, kadın muhtarların mahalle halkıyla özellikle kadınlarla olan ilişkilerinde daha kolay ulaşılabilir olduklarını ve bu durumun şeffaflığı ve güveni artırdığını ifade etmiştir. Kadınların kamuya dair mekânlarda daha rahat iletişim kurabilmeleri, yerel yönetimde katılımı güçlendiren bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Kadına Yönelik Projeler: M1, görev süresinde özellikle kadınlara yönelik projeler geliştirme motivasyonunu vurgulamıştır. Bu yaklaşım, kadın muhtarların toplumsal cinsiyet duyarlılığı yüksek bir kamu hizmeti anlayışı benimsediklerini göstermektedir.

Tablo 29: Mahalle Sakinlerinin Yardım Talepleri

Katılımcı	Yardım Talebi
M1	Maddi yardım ve temel gıda desteği
M2	Taşımali eğitim desteği
M3	Çevre sorunları
M4	Yol ve park düzenlemeleri
M5	Her konuda yardım talebi
M6	Gıda, yakıt gibi belediye destekleri
M7	Belediye çalışmalarının hızlandırılması
M8	Başboş köpekler ve alt yapı problemleri

Tablo 29, kadın muhtarların görev yaptıkları mahallelerde halktan aldıkları yardım taleplerinin türlerini ortaya koymaktadır. Katılımcıların görüşlerine göre talepler; maddi destek, temel belediye hizmetleri, altyapı sorunları ve sosyal

ihtiyaçlar gibi geniş bir yelpazede toplanmaktadır. Bu veriler, muhtarların sadece resmi işlemlerle değil; aynı zamanda mahalle halkının gündelik yaşamına ilişkin temel sorunlarla yakından ilgilendiğini göstermektedir.

Maddi ve Sosyal Yardım Talepleri: M1 ve M6, halkın en çok maddi destek, gıda ve yakacak yardımı talep ettiğini belirtmiştir. Bu durum, muhtarların sıklıkla yoksullukla mücadele ve sosyal yardım süreçlerinin ilk temas noktası olduğunu göstermektedir.

Eğitim ve Ulaşım İhtiyaçları: M2, taşınmalı eğitim desteğine yönelik taleplerin geldiğini belirtmiştir. Bu, özellikle kırsal ve yarı-kentsel alanlarda çocukların eğitime erişiminde yaşanan sorunların muhtarlar üzerinden çözülmeye çalışıldığını göstermektedir.

Belediye Hizmetleri ve Teknik Sorunlar: M4 (yol ve park), M7 (belediye hizmetlerinin hızlandırılması), M8 (altyapı problemleri) gibi katılımcılar, mahalle halkının temel belediyecilik hizmetlerinin iyileştirilmesine yönelik talepte bulunduğunu aktarmıştır. Bu tür talepler, muhtarların belediye ile halk arasında aracı rol oynadığını ve vatandaşların kamu hizmetlerine erişiminde muhtarları temel iletişim kanalı olarak gördüklerini göstermektedir.

Çevre ve Kamusal Alan Sorunları: M3, çevre sorunlarının önemli bir talep alanı olduğunu belirtmiştir. M8 de başıboş köpekler gibi kamu güvenliği ve çevre sağlığıyla ilgili sorunlara dikkat çekmiştir. Bu veriler, kadın muhtarların yalnızca bireysel yardım değil; aynı zamanda toplumsal refah ve yaşam kalitesiyle ilgili talepleri de yönettiklerini ortaya koymaktadır.

Genel Talepler: M5, halkın hemen her konuda yardım talebinde bulunduğunu ifade etmiştir.

Tablo 30: Yardım Taleplerinin Yoğunlaştığı Alanlar

Katılımcı	Alan
M1	Gıda / Temel besin
M2	Ulaşım
M3	Çevre sorunları
M4	Trafik
M5	Sosyal yardım
M6	Gıda / Temel besin
M7	Belediye çalışmaları
M8	Belediye çalışmaları

Tablo 30, mahalle halkının kadın muhtarlar ilettiği yardım taleplerinin hangi alanlarda yoğunlaştığını göstermektedir. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda yardım talepleri genel olarak temel ihtiyaçlar, sosyal destek, belediye hizmetleri ve kamusal altyapı sorunları etrafında toplanmıştır. Bu dağılım, mahalle ölçeğinde yaşanan sosyoekonomik eşitsizliklerin kadın muhtarlar aracılığıyla görünür hale geldiğini ve kadın muhtarların bu alanlarda çözüm üretme çabası içinde olduklarını ortaya koymaktadır.

Gıda ve Temel Besin İhtiyaçları: M1 ve M6, mahalle halkının özellikle gıda ve temel yaşam malzemelerine erişim konusunda talepler ilettiğini belirtmiştir. Bu bulgu, kadın muhtarların sosyal yardımların dağıtımında önemli bir aracı aktör olarak konumlandığını ve toplumun en temel yaşamsal ihtiyaçları için ilk başvuru alan kişilerin olduklarını göstermektedir.

Sosyal Yardım ve Destek Talepleri: M5, mahalle halkının genel anlamda sosyal yardım talebinde bulunduğunu ifade etmiştir.

Belediye Hizmetleri ve Teknik Sorunlar: M7 ve M8, belediyenin altyapı, temizlik, yol gibi hizmetlerinin yetersizliğine ya da yavaşlığına dair şikâyetlerin sıkça dile getirildiğini ifade etmiştir. Bu talepler, muhtarların belediye hizmetlerinin izlenmesi ve halk adına ilgili kurumlarla iletişim kurmasında kritik bir rol oynadığını göstermektedir.

Ulaşım ve Trafik: M2, mahallede ulaşım sorunlarına ilişkin taleplerin yoğunlaştığını vurgulamıştır. Ulaşım sorunları özellikle kırsal ya da yarı-kentsel bölgelerde eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim açısından hayati önem taşımaktadır. M4 ise trafik düzenlemeleri ve yol güvenliği gibi konuların öne çıktığını belirtmiştir. Bu tür talepler, kamusal güvenlik ve yaşam kalitesi açısından önemli göstergelerdir.

Çevre Sorunları: M3, mahalle halkının özellikle çevresel sorunlara (örneğin, kirlilik, yeşil alan eksikliği, atık yönetimi) dair talepler ilettiğini aktarmıştır. Bu durum, kadın muhtarların çevreye duyarlı liderlik perspektifine sahip olduklarını da yansıtabilir.

Tablo 31: Mahallelinin Maddi Durumunun Yardım Niteliğine Etkisi

Katılımcı Sayısı	Görüş
8 kişi	Maddi durumun yardım niteliğini etkilediği (ortak görüş)

Tablo 31, kadın muhtarların mahalle halkının ekonomik durumu ile yardım taleplerinin içeriği ve niteliği arasındaki ilişkiye dair gözlemleri yer almaktadır. Sekiz katılımcının tamamı, mahallelinin maddi durumunun yardım taleplerini doğrudan etkilediği yönünde görüş bildirmiştir. Bu durum, mahallelerdeki sosyal yardıma olan ihtiyacın yapısal ve ekonomik bir temele dayandığını ve muhtarların bu konuda temel tespit ve yönlendirme sorumluluğu üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Kadın muhtarların gözlemlerine göre, düşük gelirli bireyler ve aileler, genellikle:

- Gıda, yakacak ve temel tüketim malzemeleri,
- Belediye destekleri,
- Barınma ve fatura desteği gibi sosyal yardım türlerine yönelmektedir.

Bu talepler, yalnızca bireysel ihtiyaçları değil, aynı zamanda yapısal yoksulluğun mahalle düzeyinde nasıl tezahür ettiğini göstermektedir. Kadın muhtarlar bu bağlamda yalnızca bürokratik bir aracı değil; sosyal politika uygulamalarının yerel gözlemcisi ve yönlendiricisi konumundadır.

Bu ortak görüş, muhtarlık makamının sosyal adaleti gözeten ve mahalle halkının temel refahına dair doğrudan bilgi sahibi olan bir pozisyon olduğunu ortaya koymaktadır. Kadın muhtarların yardım taleplerini değerlendirirken ekonomik yetersizlikleri dikkate alması, onların toplumsal eşitsizlikleri doğrudan gözlemleyen ve çözüm arayışına giren sosyal liderler olduğunu desteklemektedir. Bu durum ayrıca, mahalledeki maddi yetersizliklerin kurumsal sosyal yardımların kapasitesini zorlayabilecek düzeyde yoğun olduğunu, bu nedenle muhtarların sıklıkla kamu kurumlarıyla iletişim hâlinde bulunmak zorunda kaldıklarını göstermektedir.

Tablo 32: Kadın Seçmenlere Özgü Girişimler

Katılımcı	Girişim
M1	Şimdilik özel talep olmadı, gelecekte yapılacak
M4	KADES uygulaması hakkında bilgilendirme
M5	Gece pazarı, müzik grubu, sokak hayvanları için gönüllü grup
M7	Cinsiyet ayrımı yapmamak, toplum faydasına odaklı olmak

*M2, M3 ve M6 bu soruya cevap vermemiş veya “hayır” demiştir.

Tablo 32, kadın muhtarların mahalledeki kadın seçmenlere yönelik özel girişimlerde bulunup bulunmadıklarını ve bu girişimlerin niteliğini ortaya koymaktadır. Katılımcıların bir kısmı bu konuda belirli uygulamalar gerçekleştirdiklerini belirtirken, bazıları henüz özel bir çalışmaya başlamadıklarını ya da toplumsal fayda perspektifini cinsiyet ayrımı yapmadan benimsediklerini ifade etmiştir.

M4, kadınlara yönelik güvenlik temelli bir girişimde bulunarak KADES (Kadın Destek Uygulaması) hakkında bilgilendirme yaptığını ifade etmiştir. Bu, kadına yönelik şiddetle mücadelede muhtarlığın koruyucu ve farkındalık yaratıcı rolünü ortaya koymaktadır.

M5, gece pazarı, müzik grubu ve sokak hayvanlarına yönelik gönüllü grup çalışmaları gibi sosyal girişimlerle özellikle kadınların kamusal yaşama katılımını destekleyici projelere imza attığını belirtmiştir. Bu tür faaliyetler, yalnızca hizmet sunumuyla sınırlı kalmayıp, kadınların sosyalleşmesi, görünürlüğü ve kolektif örgütlenmesi açısından önemli olmaktadır.

M1, şu anda özel bir girişim bulunmadığını ancak gelecekte kadınlara özgü çalışmalar planladığını ifade etmiştir. Bu yaklaşım, farkındalık düzeyinin mevcut olduğunu ve kadınların ihtiyaçlarına duyarlı bir liderlik vizyonunun varlığını göstermektedir.

M7, kadınlara özgü bir girişimde bulunmadığını; bunun yerine toplumun tümünü kapsayan ve cinsiyet ayrımı yapmayan bir fayda anlayışı benimsediğini belirtmiştir.

M2, M3 ve M6, ya bu soruya yanıt vermemiş ya da “hayır” diyerek özel bir girişim gerçekleştirmediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 33 Mahallede Önceki Kadın Muhtar Durumu

Katılımcı Sayısı	Önceki Kadın Muhtar
7 kişi	Yok
1 kişi	3 dönem önce vardı, etkisi olmadı

Tablo 33, araştırma kapsamında görüşülen kadın muhtarların görev yaptıkları mahallelerde kendilerinden önce kadın muhtar olup olmadığını ve bunun toplumsal algı ya da görev süreçleri üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir. Katılımcıların 7’si mahallelerinde daha önce kadın muhtar bulunmadığını, yalnızca 1’i (M8) ise üç dönem önce görev yapan bir kadın muhtar olduğunu belirtmiştir. Ancak bu durumun “etkili bir iz bırakmadığını” da eklemiştir. Bununla birlikte mülakat yapılan 3 kadın muhtar 2019 seçimlerinden beri muhtarlık görevlerine devam etmektedir. Bu yönü ile soru içeriği kendilerinden önce bir kadın muhtar olup olmadığı ile ilgilidir.

Bu tablo, çalışmaya katılan kadın muhtarların büyük çoğunluğunun kendi mahallelerinde kadın temsiline öncülük eden ilk figürler olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, kadın muhtarların sadece bir kamu görevi üstlenmekle kalmayıp, aynı zamanda yerel siyasette toplumsal cinsiyet sınırlarını aşan öncü aktörler olduklarını göstermektedir.

Kadın muhtarlar için “ilk olmanın” beraberinde getirdiği sorumluluk duygusu, liderlik rolleriyle toplumsal değişim arasında güçlü bir bağ kurmalarına neden

olmaktadır. Özellikle daha önce kadın lider deneyimi olmayan mahallelerde, kadın muhtarların hem seçmenler hem de kamu kurumları nezdinde temsiliyet ve yeterlilik mücadelesi vermek durumunda kalmaları mümkün olduğu görülmektedir.

Yalnızca bir katılımcının önceki dönemlerde kadın muhtar bulunduğunu belirtmesi, kadınların yerel temsiline ne kadar sınırlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 34: Katılımcıların Ek Görüşleri

Katılımcı	Ek Görüş
M3	Yerel yönetimlere merkezi desteğin artırılması
M4	Belediyelerin verimli çalışması
M5	Yerel siyasette etkinliğin artması
M7	Seçmenlerin sorumluluğunun farkında olması
M8	Eski yetkilerin geri verilmesi (örneğin ikametgâh düzenleme)

Tablo 34, kadın muhtarların ana sorular dışında paylaştıkları, yerel yönetime dair yapısal, yönetsel ve toplumsal düzeyde geliştirilmesi gerektiğini düşündükleri öneri ve gözlemlerini kapsamaktadır. Katılımcıların sunduğu bu görüşler, muhtarlık kurumunun etkinliği, yerel yönetim organlarının işleyişi ve vatandaşın katılımcılığı açısından çeşitli iyileştirme alanlarına işaret etmektedir.

Merkezi Desteğin Artırılması (M3): Bu görüş, yerel yönetimlerin kaynak ve yetki bakımından merkezi yönetimle daha güçlü bir koordinasyona ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Özellikle muhtarlık makamı gibi sınırlı bütçe ve resmi yetkiye sahip kurumlar için merkezi destek, etkinlik ve sürdürülebilirlik açısından hayati öneme sahiptir.

Belediye Hizmetlerinin Etkinliği (M4): Bu görüş, belediyelerin verimli çalışmasına vurgu yapması, mahalle hizmetlerinin büyük oranda belediye ile koordinasyon içinde yürütüldüğünü ve belediyelerin performansının muhtarların başarısını doğrudan etkilediğini göstermektedir.

Kadının Yerel Siyasette Etkinliği (M5): M5, yerel siyasette kadınların etkinliğinin artırılması gerektiğini ifade ederek, muhtarlığın kadın temsiliyeti açısından başlangıç noktası olmakla birlikte yeterli olmadığını ima etmektedir.

Seçmen Bilinci ve Sorumluluğu (M7): M7'nin seçmenlerin sorumluluğunun farkında olması gerektiğini belirtmesi, yerel demokrasinin yalnızca temsilcilerden değil, aynı zamanda aktif ve bilinçli yurttaşlardan oluşması gerektiği fikrini yansıtmaktadır.

Yetkilerin Geri Verilmesi (M8): M8, geçmişte muhtarlıklarda olan ancak daha sonra kaldırılan yetkilerin (örneğin ikametgâh düzenleme) yeniden muhtarlara verilmesini talep etmektedir. Bu ifade, muhtarların görevlerini etkin şekilde yürütebilmeleri için yetki, araç ve kurumsal tanınırlığın artırılması gerektiği yönündeki taleplerle örtüşmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma, Türkiye’de yerel yönetimlerin yapısını ve kadınların yerel siyasetteki temsiline ilişkin deneyimlerini değerlendirebilmek için örneklem olarak Tekirdağ İlini ele almıştır. Kamu yönetimi kuramı, yerinden yönetim ilkesi, toplumsal cinsiyet ve siyasal temsil gibi kavramlar temel alınarak çalışma geliştirilmiştir. Bu bağlamda, kadın muhtarların yerel karar alma mekanizmalarındaki rolü ve karşılaştıkları yapısal engeller yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan derinlemesine görüşme tekniği yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırmanın bulguları, Tekirdağ gibi sosyoekonomik gelişmişliği görece yüksek bir kentte dahi kadınların yerel siyasetteki temsiliyetinin sınırlı olduğunu ortaya koymuştur. 2024 yılı itibariyle Tekirdağ’daki 11 belediyeden sadece birinin kadın bir belediye başkanı tarafından yönetiliyor olması ve yaklaşık 350 muhtardan yalnızca 8’inin kadın olması, temsil açısından derin bir cinsiyet dengesizliğini yansıtmaktadır (TÜİK, 2022; Tekirdağ İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü, 2023). Bu temsil boşluğunun yalnızca sayısal değil, aynı zamanda niteliksel bir sorun olduğu, kadın muhtarların deneyimleri üzerinden ortaya konulmuştur. Bununla birlikte mülakat sorularının açıklamalarında belirtildiği gibi 2019 yerel seçimlerinde 3 kadın muhtar varken, bu sayının 2024 yerel seçimlerinde 8’e çıkması olumlu bir gelişmedir. Aynı zamanda 2024 yerel seçimlerinde Tekirdağ büyükşehir belediye başkanının kadın olması da önemli bir olumlu gelişmedir.

Kadın muhtarlar, görev süreçleri boyunca toplumsal cinsiyet kalıplarının ve ataerkil kültürel yapının yarattığı zorluklarla karşılaşmakta; ancak aynı zamanda mahalle düzeyinde daha kapsayıcı, sosyal odaklı ve iletişime açık bir yönetim anlayışı sergileyerek yerel demokrasiye katkı sunmaktadır. Bu durum, kadınların yalnızca varlıklarıyla değil, temsil ettikleri değerlerle de siyasal katılıma anlam kattıklarını göstermektedir.

Araştırma, yerel yönetimlerde kadın temsiline ilişkin sorunların sadece bireysel tercihlerle açıklanamayacak ölçüde yapısal bir karakter taşıdığını göstermektedir. Siyasal partilerin aday belirleme süreçlerinde cinsiyet kotası uygulamalarının yetersiz

kalması, kadınların ekonomik bağımsızlık eksikliği, ailevi yükümlülüklerin eşit paylaşılmaması ve toplumsal cinsiyet rollerinin katı biçimde yeniden üretilmesi bu yapısal engeller arasında sayılabilir (Kadıoğlu, 2005; Arat, 2010). Bu çerçevede, kadınların siyasal temsildeki yerinin güçlendirilmesi, yalnızca bireysel teşviklerle değil, bütüncül ve kapsayıcı kamu politikalarıyla mümkündür.

Çalışma bulgularına bakıldığında öncelikle kadın muhtarların oldukça geniş soru havuzu bulunan araştırmada, çoğunlukla detaylandırarak ve içten bir dille soruları cevapladıkları görülmektedir. Demografik özellikleri birbirlerinden farklı olan araştırmaya katılan kadın muhtarların, iletişime açık tavrı bu yönden çalışmaya olumlu katkı sağlamıştır. Kadın muhtarların çeşitli sorulara verdikleri cevaplar genel olarak incelendiğinde, kadın olmalarından kaynaklı çeşitli zorluklar yaşamaları ile birlikte, mahalle sakinlerinin genellikle kendilerine güven duymaları önemli bir veri olarak gözükmemektedir. Aynı zamanda mülakat yapılan kadın muhtarların yarısının (4 kişi) yeniden aday olmak istemesi yine kadın muhtarların liderlik motivasyonunun güçlü olduğunu göstermektedir. Çalışma bulguları arasında dikkat çeken bir konu olarak, muhtarların adaylık ve görev sürelerinde yakın çevreleri tarafından desteklendiklerini belirtmeleri görülmektedir. Kadınlar için duygusal destek iş tatmini ve motivasyon için kritik önem taşımaktadır. Bu yönü ile yakın çevreleri ve vatandaşlar ile iyi ilişkiler kurmaları siyasette kadın temsil gücünü artırabilecek bir kazanım olarak değerlendirilebilir.

Çeşitli olumlu gelişmeler ve genel olarak pozitif yaklaşımlı cevaplara rağmen, sayısal olarak kadın muhtarların temsil durumlarının Türkiye genelinde ve Tekirdağ özelinde düşük olduğu gerçektir. Demir (2019) ve Cangöz & Sezgin (2025) çalışma bulgularını destekler şekilde kadın muhtarla görüşme yaptıkları araştırmalarında kadınların yerel siyasete katılım sürecinde çeşitli engellerle karşılaştıklarını belirtmiştir.

Sonuç olarak, kadın muhtarlar yerel siyasete kendilerine özgü bir özen, özveri ve canlılık getirmektedir. Doğa koruma, kadın hakları, çocuk hakları, hayvan hakları gibi konularda kadınların sergilediği genel duyarlılık, kadın muhtarların mahallerinin yaşam kalitesini ve adil yönetim anlayışına önemli katkılar sunacağını

düşündürmektedir. Aynı zamanda literatürde kadın muhtarlara ilişkin yapılan çalışmaların arttığı görülmektedir. Bu çalışmaların artması, akademik literatüre katkı sağlarken, bu kaynakça zenginliği muhtar adayı olmak isteyen kadınlar için de yol gösterici rehberler haline gelebilir.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, N. (1981). Social change and Turkish women. In N. Abadan-Unat (Ed.), *Women in Turkish society* (pp. 13–14). Leiden: E. J. Brill.
- Akdemir, D. Ş., & Cengiz, A. A. (2021). Katılım perspektifiyle kadın muhtarların meslek ve rol algılarına ilişkin keşifsel bir çalışma. In *Journal of Social Policy Conferences* (No. 81, pp. 421-449). Istanbul University.
- Akkaya, A. Y., & Yılmaz, Z. (2025). Siyasette Cinsiyet Eşitliği: Uluslararası Alandan Yerel Alanın Dinamiklerine Kadın Temsili. *Kadın/Woman 2000*, 26(1), 189-222.
- Andrew, C., & Goldsmith, M. (1998). From local government to local governance—and beyond? *International Political Science Review*, 19(2), 101–117.
- Argunşah, H. (2002). *Bir Cumhuriyet kadını*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arıkboğa, A. (1998). *Yerel Yönetimler, Katılım ve Mahalle Muhtarlığı*. Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Asarkaya, S (2015). *Mahalle Muhtarlıklarının Mahalle Sorunlarının Çözümündeki rolü; Aksaray Örneği*. Aksaray Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Aksaray.
- Asker, A. (2004). Kadınların seçme ve seçilme hakkı üzerine kısa bir değerlendirme. *Kütüphane Dokümantasyon ve Tercüme Müdürlüğü Araştırması*.
- Bayraktar, U. V. (2010). Reform sonrası bir il genel meclisi, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 32.
- Belediye Kanunu. (2005). 5393 Sayılı Belediye Kanunu, *Resmî Gazete*, 13 Temmuz 2005, Sayı: 25874.
- Biricik, U. (2014). *Yerel yönetimlerin özerkliği ve Türkiye (Yüksek lisans tezi)*. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Birleşmiş Milletler. (1979). *Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)*.
- Çakır, S. (1996). *Osmanlı kadın hareketi (2. bs.)*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Canatan, B. (2001). *Yerellik İlkesi*. Ankara: Galeri Kültür Yayınevi.
- Cangöz, Z., & Sezgin, S. (2025). Yerel Siyasette Kadın Muhtarlar: Kırklareli Örneği. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 86-115.

- Cebe, M. S. (2007). Belediye yasası ve büyükşehir belediye yasası. Ankara: Adalet Yayınları.
- Çelik, G. (2009). Türkiye’de durum. Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler 1935–2009, Ankara: TBMM Yayınları.
- Çiftçi, O. (1989). Yerel yönetimlerde temsil: Belediye örneği. Ankara: TODAİE Yayını.
- Çoker, Z. (1995). Yönetimde yeniden yapılanma. Ankara: 20 Mayıs Eğitim Vakfı.
- Demir, B. (2019). İstanbul'da Kadın Muhtarlar (Master's thesis, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Derdiman, R. C. (2005). Yeni Düzenlemelere Göre Yerel Yönetimler. İstanbul: Aktüel Yayınları.
- Doğramacı, E. (1982). Türkiye’de kadın hakları. Ankara.
- Eroğlu, F. (2009). Dünya parlamentoları ve kadınlar. In Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler 1935–2009 (ss. 5–9). Ankara: TBMM Yayınları.
- Erten, M. (1999). Nasıl bir yerel yönetim? İstanbul: Anahtar Yayınları.
- Eryılmaz, B. (1994). Kamu Yönetimi (1.Baskı). İzmir, Üniversite Kitabevi.
- Eryılmaz, B. (2013). Kamu yönetimi. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Eryılmaz, B. (2015). Kamu Yönetimi Düşünceler Yapılar Fonksiyonlar Politikalar. Kocaeli; Umuttepe Yayınevi.
- Gelişli, Y. (2014). Türkiye’de Kadın Eğitimin Bugünkü Durumu. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (40).
- Goldsmith, M. (2002). Central control over local government, Local Government Studies, 28(3), 91–112.
- Gözler, K. (2018). Hukuka Giriş, Bursa, Ekin Yayınevi.
- Gözler, K. (2019). Türk Anayasa Hukuku, Bursa, Ekin Yayınevi.
- Gözübüyük, Ş. (2006). Türkiye’nin yönetim yapısı. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Güran, S. (1983). Büyükşehir belediyesi yönetimi üzerine. İHİD, 4(1–3), 267–275.
- Heinelt, H., & Hlepas, N. K. (2006). Typologies of local government systems. The European mayor (pp. 21–42). Wiesbaden: VS Verlag.
- Ka-Der. (2005). Kadın erkek eşitliğine doğru yürüyüş: 1934. İstanbul: Ka-Der Yayını.

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı. (1994). Kadın hareketinin kurumsallaşması. İstanbul: Metis Yayınları.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2009). Türkiye’de kadının durumu. <http://www.ksgm.gov.tr>, Erişim tarihi: 20.5.2025.

Kalko, Ü. (2010). Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinin Türkiye’de Yerel Yönetimlere Yansıması. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Kaşıkcı, A. (2022). Rol Model Kadınlar: Doğu Ve Güneydoğu Anadolu’da Muhtar Kadınlar. European Journal of Managerial Research (EUJMR), 6(10), 149-164.

Keleş, R. (1994). Yerinden yönetim ve siyaset. İstanbul: Cem Yayınevi.

Kurnaz, Ş. (1982). Cumhuriyet öncesinde Türk kadını (1839–1923). İstanbul.

Laffin, M. (2009). Central–local relations in an era of governance, Local Government Studies, 35(1), 21–37.

Loughlin, M. (1996). Understanding central-local government relations. Public Policy and Administration, 11(2), 48–65.

Nadaroğlu, H. (1989). Mahalli idareler. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Nihal, Ş. (2002). Bir Cumhuriyet kadını. Ankara: Akçağ Yayınları.

Nohutçu, A. (2007). Kamu yönetimi. Ankara: Savaş Yayınları.

Onar, S. S. (1966). İdare hukukunun umumi esasları. İstanbul: Hak Kitapevi.

Orhan, G., Palaz, S., & Altan, E. (2018). Yerel Siyasete Kadınların Aktif Katılımının Koşulları: Kadın Muhtarlar Akademisi Katılımcıları Çalışması. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 1(1), 16-39.

Oulddjaballah, S. (2023). In-depth interviews: knowledge-producing dialogue. Journal of Human and Society Sciences, 449–465.

Ökmen, M., & Parlak, B. (2008). Kuramdan uygulamaya yerel yönetimler. İstanbul: Alfa Aktüel Yayınları.

Özay, İ. (1996). Günışığında yönetim. İstanbul: Alfa Yayınevi.

Özen, H. (1990). Tarihsel süreç içinde Türk kadın gazete ve dergileri. İstanbul.

Özer, M. A. & Akçakaya, M. (2014). Yerel yönetimler: Teorik boyut. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Parlak, B., & Sobacı, M. Z. (2010). Kuram ve uygulamada kamu yönetimi. Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.
- Parlak, B., & Sobacı, M. Z. (2015). Yerel yönetimler: Kuram ve uygulamada... Bursa: Ekin Yayınları.
- Sabet, N. S., & Khaksar, S. (2024). The performance of local government... The Social Science Journal, 61(1), 1–29.
- Şahin, F. (2019). 6360 Sayılı Kanunla Birlikte Köy Tüzel Kişiliğinin Kaldırılması. Bartın Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.
- Şengül, R. (2010). Yerel Yönetimler. (1. Baskı). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Tekirdağ İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü (2023). Genel Müdürlük, <https://nvi.gov.tr/tekirdag>, Erişim tarihi: 20.5.2025.
- Tenny, S., Brannan, J. M., & Brannan, G. D. (2022). Qualitative Study. In: StatPearls.
- Toprak, Z. (2014). Yerel yönetimler. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Tortop, N. (1999). Mahalli idareler. İstanbul: Yargı Yayınları.
- Tortop, N. A. (2006). Mahalli idareler. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2004). Mahalli idareler seçim sonuçları.
- Ulusoy, A. & Akdemir, T. (2005). Mahalli idareler. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Versan, V. (1990). Kamu Yönetimi. (1. Baskı). İstanbul: Der Yayınları.
- Yavuz, F., & Keleş, R. (1983). Yerel Yönetimler. Turhan Kitabevi, Ankara.
- Yayla, Y. (1990). İdare hukuku. İstanbul: Filiz Yayınevi.
- Yıldırım, T. (2007). Türkiye'nin idari teşkilatı. İstanbul: Alkım Yayıncılık.
- Yüksel, C. (2013). Türkiye'nin Gelecek Siyasi Sistem Tercihi Rasyonelleştirilmiş Parlamenterizm, Yarı-Başkanlık ve Başkanlık Sistemleri. Yasama Dergisi.(25), 38-70.
- Walker, R. M., & Andrews, R. (2015). Local government management and performance, Journal of Public Administration Research and Theory, 25(1), 101–133.

EKLER

EK- 1 GÖRÜŞME SORULARI

I. GRUP:

MUHTARA VE MAHALLEYE AİT BİLGİLER

1. Muhtarın adı, soyadı:
2. Mahallenin adı:
3. Bağlı olduğu ilçe:
4. Doğduğunuz il:
5. Eğitim durumu:
6. Muhtar seçilmeden önceki mesleğiniz nedir?
7. Kaç yıldır bu mahallede oturuyorsunuz?
8. Mahallenin nüfusu ne kadar?
9. Mahallenizde kaç hane var?
10. Kaç yıldır muhtarlık yapıyorsunuz?
11. Muhtar olmaya nasıl karar verdiniz?
12. Muhtarlık seçiminde kaç aday vardı?
13. Sizin seçilmenizi sağlayan nedir?
14. Sizce bir muhtar hangi özelliklere sahip olmalıdır?
15. Bir sonraki seçimlerde tekrar aday olmayı düşünür müsünüz?

II. GRUP:

YÖNETSEL YAPI

1. Kadın muhtar olmanız, mahallelinin sizden talepleri konusunda da bir farklılık oluşturuyor mu?
2. Oluşturuyor ise, nasıl farklılaştığını örneklerle açıklayabilir misiniz?
3. Mahallelinin istekleri doğrultusunda hangi kurumlarla görüşmelerde bulunuyorsunuz?
4. Mahalle Muhtarı olarak Sivil Toplum Kuruluşları (Dernek gibi) ile ilişkileriniz nasıl?
5. Yetkilerinizi mahallenin sorunlarını çözme konusunda yeterli görüyor musunuz?
6. Mahalle muhtarlarının mahalledeki sorunların çözümünde daha etkin yer almaları için yetkilerinde nasıl değişiklikler yapılmalıdır?

III. GRUP:

KADIN MUHTARLAR VE İLETİŞİM AĞI

1. Kadınların muhtar olmayı istemesinin nedenleri nelerdir? Çevrenizin size karşı dönüşleri nasıl oldu?
2. Kadınlar için adaylık sürecinde yaşanan zorluklar nelerdir?
3. Seçmenlerin kadın muhtar adaylarına karşı bakış açısı ve beklentileri nelerdir?
4. En önemli seçim vaadiniz nedir?
5. Size göre kadın muhtarlar hangi cinsiyet ve toplum grubu/grupları tarafından desteklenmektedir?
6. Seçim sürecin de cinsiyet ayrımına bağlı olarak yaşamış olduğunuz herhangi bir zorluk oldu mu? Eğer oldu ise bu duruma bir örnek verebilir misiniz?

7. Seçim sürecinde ve sonrasında yerel basın da sizinle ilgili yapılmış haberler var mıdır? Var ise bu konu hakkında düşünceleriniz nelerdir?
8. Sosyal medya ağlarınızı seçim kampanyanız için nasıl kullandınız?
9. Sosyal medyadan nasıl geri dönüşler aldınız? Örneğin takipçi sayınız arttı mı?

IV. GRUP:

KADIN MUHTARLARIN MAHALLE SORUNLARINA YAKLAŞIMLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Kadın muhtarların erkek muhtarlardan farklı olarak mahalle halkına yapacağı katkılar nelerdir? Kadın eli değerse hangi kangren sorunlar çözülebilir?
2. Mahallenizde yaşayan kişiler sizden hangi tür konularda yardım istiyorlar?
3. Yardım istenilen konular hangi alanlarda yoğunlaşıyor?
4. Mahallelinin maddi durumu sizce istenilen yardımın niteliğini değiştiriyor mu?
5. Mahalle sakini kadın seçmenlerinize karşı bir girişimi veya özel bir uygulamanız olacak mı?
6. Mahallenizde sizden daha önce seçilmiş olan herhangi bir kadın muhtar var mıydı? Sizin seçilmenizde bu durumun bir etkisi oldu mu?

Sorulan soruların dışında sizin mahalle muhtarlıkları hakkında ekleyecekleriniz nelerdir?